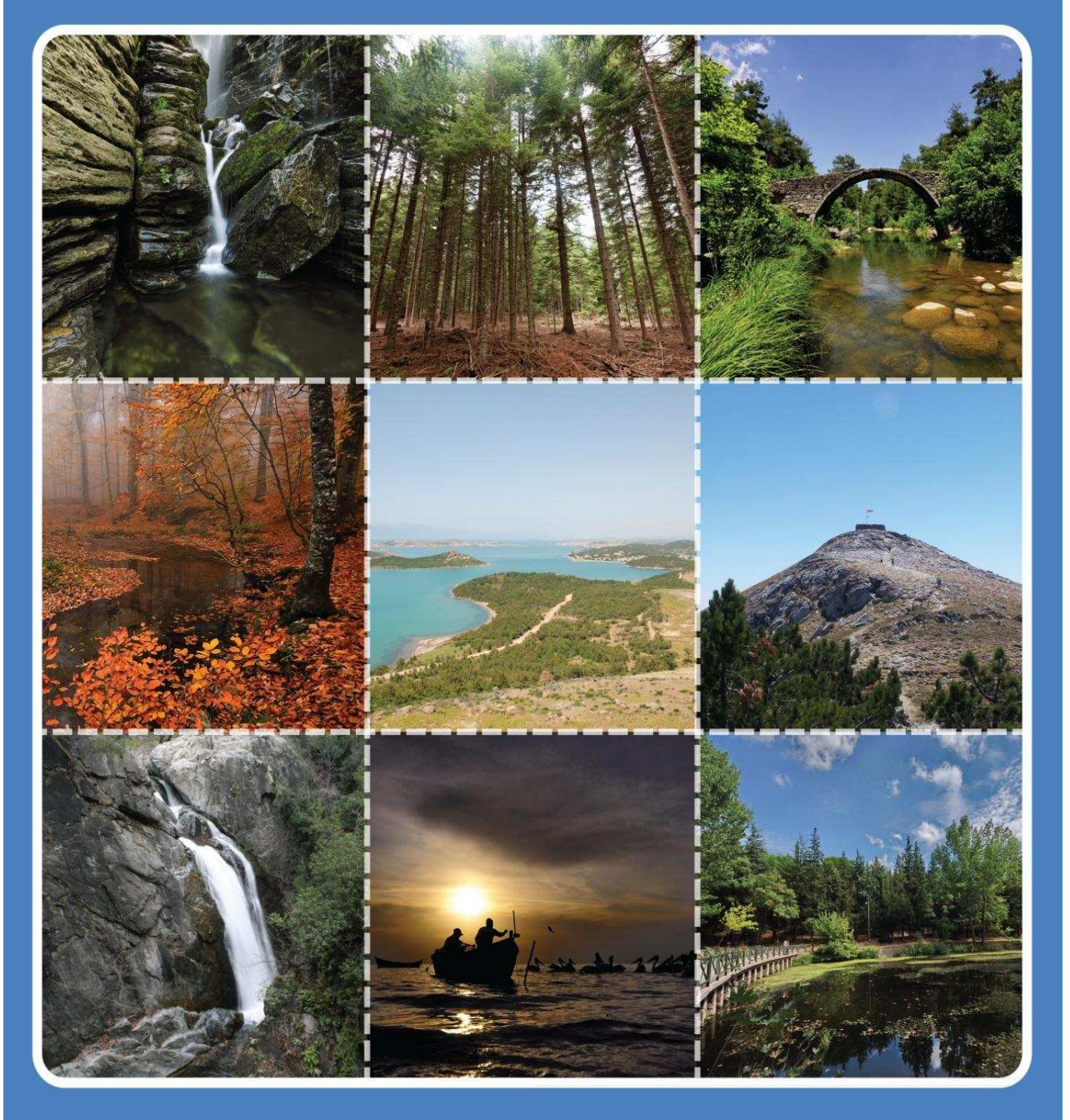

T.C.
Orman ve Su İşleri
Bakanlığı

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
3. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
BALIKESİR ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

BALIKESİR
DOĞA TURİZMİ MASTER PLANI
2013-2023

Proje Ekibi

Balıkesir Üniversitesi Öğretim Üyeleri

Prof. Dr. Recep EFE,

Prof. Dr. Abdullah SOYKAN,

Doç. Dr. İsa CÜREBAL,

Doç. Dr. Düriye BOZOK,

Yrd. Doç. Dr. Süleyman SÖNMEZ

T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 3.

Bölge Müdürlüğü, Balıkesir Şube Müdürlüğü

Orhan KALFA

Ayşe GİTMEZ

Murat Erdem GEZGİN

Alpaslan AŞIK

Okan ARSLANGİRAY

İlker BALDAN

İçindekiler

1. GİRİŞ	9
1.1 DOĞAL ALANLAR, YÖRE İNSANININ GELENEKSEL HAYATI, KIRSAL KALKINMA, SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM ALTERNATİFİ ve BALIKESİR VİLAYETİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ	9
1.2 DOĞAL ALANLAR VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA	9
1.3 SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ	11
1.4 SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ GELİŞME STRATEJİSİ,	12
2. SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ GELİŞİMİNE İLİŞKİN ÇALIŞMALAR	14
2.1 KAYNAK ANALİZİ	14
2.2 TURİZM POTANSİYELİ	17
2.3 TAŞIMA KAPASİTESİ	21
3. İLGİ GRUBU ANALİZİ VE YEREL ORGANİZASYONUN OLUŞTURULMASI	23
3.1 İLGİ GRUPLARI/PAYDAŞLAR	23
3.2 İLGİ GRUBU KATEGORİLERİ	23
3.3 İLGİ GRUBU ANALİZİ	24
3.4 TOPLUM TEMELLİ YAKLAŞIM	24
3.5 YEREL ORGANİZASYONUN OLUŞTURULMASI	25
3.6 TARİHÇE	25
3.6.1 Antik Çağlar	25
3.6.2 Roma ve Bizans Dönemi	26
3.6.3 Selçuklular Dönemi	26
3.6.4 Karesi Beyliği Dönemi	27
3.6.5 Osmanlı Dönemi	28
3.6.6 Kurtuluş Savaşı Dönemi	28
3.6.7 Cumhuriyet Dönemi	29
3.7 BALIKESİR İLİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	30
3.7.1 İlin Jeomorfolojik Özellikleri	30
3.7.2 Jeolojik Özellikler	37
3.7.3 İklim Özellikleri	37
3.7.4 Hidrografya	40
3.7.5 Toprak Özellikleri	42
3.7.6 Arazi Varlığı	44
3.7.7 Orman Varlığı	45
3.7.8 Flora-Fauna ve Hassas Yörelere	48
3.7.9 Yerleşim Alanları ve Nüfus	51
3.7.10 Tarım ve Hayvancılık	55

3.7.11	Sanayi ve Teknoloji.....	60
3.7.12	Altyapı, Ulaşım, Haberleşme ve Konaklama.....	61
3.7.13	Madencilik.....	64
3.7.14	Enerji	65
3.8	İLGİ GRUBU ve PAYDAŞ ANALİZİ.....	66
4.	BALIKESİR DOĞA TURİZMİ ARZI.....	67
4.1	BALIKESİR İLİNİN DOĞA TURİZMİ DEĞERLERİ (DOĞA TURİZMİ ARZI).....	67
4.2	BALIKESİR İLİNİN DOĞA TURİZMİ (ARZI) DEĞERLERİ VE BİLİNİRLİK DEĞERLENDİRMESİ	68
4.3	BALIKESİR İLİNDE DOĞA TURİZMİ AMAÇLI KULLANILAN VE KORUMA STATÜLÜ ALANLAR	69
4.4	SEÇKİN ÖZELLİKLİ DİĞER SAHALAR	73
4.5	BALIKESİR İLİNDE DOĞA TURİZİM ÇEŞİTLERİ.....	82
5.	SEÇKİN VE YÜKSEK DEĞER TAŞIYAN (X) YILDIZ ALANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE POTANSİYELİNİ GELİŞTİRME İMKÂNLARININ ORTAYA KONULMASINA İLİŞKİN ANALİZLER.....	91
5.1	KAZDAĞI MİLLİ PARKI (EDREMİT);	91
5.2	KAPIDAĞ YARIMADASI (ERDEK);	102
5.3	GÖNEN KAPLICALARI;.....	111
6.	BALIKESİR İLİ SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ STRATEJİLERİ	122
6.1	Gelişme Stratejileri.....	122
6.2	Pazarlama Stratejisi.....	122
6.3	Ziyaretçi Yönetimi Stratejisi	123
6.4	İzleme ve Değerlendirme Stratejisi.....	123

BALIKESİR İLİNDE
DOĞA TURİZMİ MASTER PLANI
2013 – 2023

1. GİRİŞ

1.1 DOĞAL ALANLAR, YÖRE İNSANININ GELENEKSEL HAYATI, KIRSAL KALKINMA, SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM ALTERNATİFİ ve BALIKESİR VİLAYETİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ

Tabiatı korumanın geleceği kırsal alanların geleceğine, kırsal hayatın korunmasına ve sağlıklı yürüyen bir kırsal ekonomiye bağlıdır. Kırsal alanlardaki düşük ve dağınık nüfus ile beraber yetersiz gelir söz konusu olduğunda bu alanların turizm köyleri vb. faaliyetler için kullanılması söz konusu olacaktır. Bu tür girişimlerin önemli bir kısmı korunan alanlarda veya dışında yapılmaktadır. Bazı etkinliklerin koruna alanlara ve tabiata çok zarar verdiği de görülmektedir. Bu sebeple tabiatı korumakla görevli olan bizlerin çevremiz ile iyi bir proaktif ilişkiler içinde olmamız lüzumludur. Proaktif kişi; ilişkilerde ve faaliyetlerde inisiyatifi eline alan kişi demek olup tabiattaki faaliyetlerin kontrolü için Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü taşra kuruluşlarının kırsal sahalarda doğa turizminin geliştirilmesinde öncü olması doğru bir harekettir.

Son yıllarda sivil toplum kuruluşları ve diğer kuruluşlar korunan alanlar, doğal alanlar, kırsal kalkınma, kalkınma için işbirliği gibi konuları tamamıyla farklı bir bakış açısı ile algılamaya başlamışlardır. Tabiat ve geleneksel kültürler üzerinde turizmin yarattığı olumsuz tesirler ve bunların neticesinde duyulan korkular kitle turizmine karşı alternatif çevre duyarlı turizmi ve tabiatı korumayı öne çıkarmıştır. Sürdürülebilir doğa turizmi ve Doğa Turizmi tabiatın korunması için bir umut olarak ortaya çıkmıştır. Algılamadaki bu değişiklik, doğal alanlar, korunan alanlar ve çevresinin bölgesel planlamasında turizme ilişkin proje ve çalışmaların giderek artmasına yol açmıştır. Bu sayede turizm, zaman içinde kırsal alanların kalkınmasında, yoksulluğun azaltılması ve yöresel kültürel zenginliğinin korunmasında anahtar bir kelime haline gelmiştir.

Sürdürülebilir doğa turizmi, kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi, kırsal nüfus için yeni bir bakış açısı yaratılması, yoksulluğun ve kırsal göçün azaltılmasında en önemli seçeneklerden biri olarak görülmektedir. Ancak, turizmin yalnızca yerel ekonomi ile doğru şekilde bütünleştirildiği takdirde beklentileri karşılayabileceği ve yöre halkı ile diğer ilgi gruplarına fayda sağlayacağı unutulmamalıdır.

1.2 DOĞAL ALANLAR VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

1980' li yıllardan itibaren Birleşmiş Milletler Çevre Programının (UNEP) çevre konularına ilişkin çalışmaları giderek artan bir etki yaratmıştır. Dünya Çevre Kalkınma Komisyonu' nun 1987 yılında tamamladığı çalışmalar sonunda "ortak geleceğimiz" adlı bir rapor hazırlanmıştır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, çevre ve kalkınma konularına çok

farklı yaklaşılması gerektiği bu raporda vurgulanmış olup, kalkınmanın ve insanlığın sahip olduğu kaynakların sürdürülebilir olduğuna değinilmiştir. Raporda ortaya konan “sürdürülebilir kalkınma” kavramı, insanların elinde bulundurduğu ve onlara muhtaç olduğu ekolojik, kültürel ve sosyo-ekonomik kaynakların nadir ve eşsiz olduğu görüşüne dayanmaktadır.

Bir sahanın sahip olduğu kaynaklar, çok farklı maksatlar için kullanılabilir. Örneğin, bir orman kereste imalatı için kullanılabilir, üzerindeki ağaçlar kesilerek tarım toprağı olarak kullanılabilir, korunan alan olarak kullanılabilir. Alanın ve alanda yaşayan yöre halkının özelliklerine bağlı olarak bu seçeneklerden bazıları uygulanabilirken, bazıları ise kesinlikle uygulanamaz. Yalnızca korumacı bir yaklaşım içine girildiğinde doğru görülen seçenek ormanın el değmemiş eski haline bırakılması olsa da yöre halkı ve diğer iş gruplarının bu kaynakların sürdürülebilir kullanımı yaşam kalitelerini yükseltmek için ormandan hak iddia etmeleri mevzubahistir. Bu sebeple yüzde yüz sürdürülebilir kalkınmaya her zaman ulaşılmasa da bu hedef üzerine yoğunlaşılmalıdır.

Doğal ve korunan kırsal alanlarda, geçmişten günümüze yerel topluluklar ile arazinin beraberliği çok önemli olmaktadır. Korunan alan ağı büyüdükçe korunan alan kavramının anlamı da değişmeye ve gelişme göstermeye başlamıştır. Bu gelişme içinde yöre insanların varlığı ve faydalanmalarının sürdürülebilirliği de öne çıkmaktadır.

Bir doğal alan ve korunan alanın ve içinde yer aldığı bölgenin sürdürülebilir kullanımı, turizm, ekolojik tarım, hayvancılık, yeni bölgesel ürünler, sürdürülebilir ormancılık, hatta enerji üretimindeki yatırımlarla birlikte düşünüldüğünde daha başarılı olacaktır.

Doğal alanlarda faaliyetlerin açıklanmasında **Kırsal alan, Kırsal kalkınma** ve **Sürdürülebilir Kalkınma** gibi kavramlar değerlendirilmelidir, bu kavramlar şu şekilde açıklanabilir;

Kırsal alan; Şehir diye tabir edilen yerleşme sahalarının dışında kalan tarımla ilgili etkinliklerin yapıldığı alanları da içeren köy, mezra, kom vb. adlarla anılan insan yerleşimlerinin var olduğu alanları “kırsal alan” olarak tanımlayabiliriz.

Kırsal kalkınma kavramı: Kırsal kalkınma, küçük toplulukların içinde buldukları ekonomik, toplumsal ve kültürel koşulları iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabaların devletin bu konudaki çabalarıyla birleştirilmesi, bu toplulukların tüm ülke insanların tümüyle kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına tam biçimde katkıda bulunmalarının sağlanma süreci şeklinde tanımlanmıştır.

Kırsal alan kalkınması; Hem bir eğitim hem de örgütlenme işi olup kırsal alan, toplumun gereksinimlerinin göz önünde tutulması, kırsal alan kalkınma politikası ile ilgili planların alınması sırasında topluma zorla kabul ettirilmemesi gereken bir konudur. Toplum istediklerini elde etmedikçe kırsal alan çalışmalarına katılmayacaktır. Tarımsal çalışmalar, beslenme, eğitim, mesleki önderlik ve öğretim, kooperatifler, el sanatları, küçük sanayiler, sosyal güvenlik çalışmaları, planlama ve sağlık politikaları nitelikleri kırsal alan ve ülke planları ile bir bütünlük sağlamalıdır.

Sürdürülebilir kalkınma: Ekolojik, ekonomik ve sosyo-kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanımına dayanmaktadır. Burada ekolojik, ekonomik ve sosyo kültürel sürdürülebilirlik şartlarının tamamının sağlanması önemli olmaktadır.

Kırsal alanlar turizm ve boş zamanların değerlendirilmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Kırsal alan, turistlere sakin ve huzurlu bir seçenek sunmaktadır. 2005 yılında Fransız vatandaşları tatillerinin %52' sini ya bir ailenin yanında ya da bir arkadaşının evinde, %26' sı evlerinde geçirdiklerini ve %9' luk bir kısmı ise kırsal alanda ikinci bir eve sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Kırsal alanlar ayrıca doğa için önemli role sahiptirler.

Tabii kaynakların korunması, biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesi, doğal felaketlere karşı koruma, iyi hayat şartlarının korunması ve doğal manzaranın korunması doğal çevre ile ilgili hususlardır.

1.3 SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ

Sürdürülebilir kalkınma, ekolojik, ekonomik ve sosyo-kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanımına dayanmaktadır. Sürdürülebilir turizmin gelişimi de sürdürülebilir kalkınma ile bağlantılı bir yaklaşımdır. Sürdürülebilir turizmin gelişiminde turistlerin ve ziyaret edilen yerlerin bugünkü ihtiyaçlarının, gelecekteki fırsatları koruyup genişleterek karşılanması amaçlanmaktadır. Bu yaklaşım, ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçların, kültürel bütünlüğün, gerekli ekolojik süreçlerin, sosyal ve estetik ihtiyaçların, kültürel bütünlüğün, gerekli ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve kırsal hayatı destekleyen süreçlerin devamını içermektedir.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü' nün tanımına göre sürdürülebilir bir turizm gelişimi;

Çevresel kaynakların en iyi şekilde kullanılmasını sağlamalı,

Ziyaret edilen toplulukların sosyo-kültürel yapısına, gelenekselliğine saygı göstermeli,

Bütün ilgi gruplarına adil bir şekilde dağıtılan sosyo-ekonomik faydalar ile tutarlı ve uzun vadeli ekonomik faaliyetler ortaya koymalıdır.

Buna göre sürdürülebilir kırsal/doğa turizminin gelişme ölçütleri;

- a. Biyolojik çeşitliliğin korunması,
- b. Ekonomik tutarlılık,
- c. Kültürel zenginlik,
- d. Yöre halkının refahı,
- e. İstihdam kalitesi,
- f. Sosyal eşitlik,
- g. Ziyaretçi memnuniyeti,
- h. Yetkinin yerele doğru dağıtılması,
- i. Toplumun genelinin refah ve mutluluğu,
- j. Fiziki bütünlük,
- k. Kaynakların etkin kullanımı,

1. Çevre temizliğidir.

Korunan alanlar açısından; tabiatın seçkin parçaları olan korunan alanlar ile turizm arasındaki bağ, korunan alanların tarihçesi kadar eskidir.

Korunan alanlar turizme, turizm korunan alanlara ihtiyaç duymaktadır. Turizm korunan alanların kurulması ve yönetiminde göz önüne alınması gereken önemli bir bileşendir.

Aynı şekilde koruma altında olmayan flora ve faunanın tutunduğu tabiat alanlarına ve insanın yaşadığı sahalardaki yöresel kültüre de turizm bağımlıdır. Bu bağımlılık doğa ve kültürün bozulmaması için tedbirler gerektirir. Bu tedbirlerin neler olacağını “sürdürülebilir kırsal kalkınma” ilkeleri çerçevesinde tespiti de lüzumludur.

Turizmin önemli bir ekonomik faaliyet olması ve tüm göstergelerin bu faaliyetin büyüme eğiliminde olacağı yönünde olması önemli bir husustur. Turizmdeki büyümeyle beraber sürdürülebilir turizm, Doğa Turizmi gibi doğayla ilgili turizme olan talep artmış ve turizm ürünleri ile hedefler çeşitlenmiştir. Turistlerin talepleri de değişmiş ve çeşitlenmiştir. Turistlerin talepleri konaklamada konforun sağlanması yanında, yöreye özgü kültürel değerler hakkında bilgi edinme, yöre halkıyla iletişim, bölgenin flora ve faunası, özel ekosistemler, doğal hayat ve bunların korunması da dâhil olmak üzere daha sorumlu bir seyahat deneyimi kazanmak da söz konusudur.

Beklenen büyüme ve yeni eğilimler turizmi o kadar stratejik bir konuma taşımıştır ki, turizm eşiz özellikli doğal veya korunan alanların sürdürülebilirliğinin yanı sıra bu alanların çevresinde yaşayan yöre halkının kalkınma potansiyeline de müspet etki sağlayabilmektedir. Bu durumda turizm, doğal alanların korunması ve yöre halkı ile ziyaretçilerin çevre bilincinin artırılmasında kullanılacak çok önemli bir araç olabilmektedir. Dolayısıyla turizm sayesinde koruma çalışmaları için gerekli mali kaynakların kazanılmasının yanı sıra ziyaretçiler ile yöre halkına yönelik bilinçlendirme ve eğitim programlarının oluşturulması ve uygulanması gibi hedeflere de ulaşılabilir.

En önemli husus; turizm faaliyetlerinin uzun dönemde sürdürülebilir olması için geniş kapsamlı, dikkatli, katılımcı ve paylaşımcı olarak planlaması, sürecin etkin yönetimi ve izlenmesi de gereklidir. Aksi takdirde, bu faaliyetlerin geri dönüşü mümkün olmayan olumsuz etkileri ortaya çıkacak ve turizm bu alanları tahrip eden bir faktör haline gelecektir.

İşte bu nedenle bu çalışmaya “SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ GELİŞME (MASTER) PLANI” çalışmasına lüzum duyulmuştur.

1.4 SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ GELİŞME STRATEJİSİ,

Yukarıda da bahsedildiği üzere, insan kullanımı bakımından hassas olan sahalarda turizm söz konusu olduğunda turizmin iyi planlanması ve yönetilmesi önemli olmaktadır.

Alışılmış turizm stratejileri ile Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme Stratejisi arasındaki fark şudur; alışılmış yöntemler yukarıdan aşağıya bakış açısı ile uygulanmaktadır.

Yani kararlar merkezden alınmakta ve uygulanması için yerele taşınmaktadır. Yöre

halkı katılımcı olamamaktadır.

Sürdürülebilir turizm ise aşağıdan yukarıya bir yaklaşım için gayret göstermektedir. Bu yaklaşımda yöre halkının beklentileri ele alınır, yönetime katılmasını sağlayıcı yapı kurulur, *yörenin kalkınma potansiyelini bünyesinde barındıran tabii değerlerin* korunması için kararlar ortak alınır ve karar almanın yanında uygulama ve izleme aşamalarında da yöre halkının becerilerini, bilgisini, en uygun şekilde kullanmak esastır. Bu yaklaşım yöre halkının, yerel otorite ve organizasyonların yetkilendirilmesine dayanır.

-Sürdürülebilir turizm gelişim aşamasında doğa ve çevresinin ortak çıkarları söz konusudur. Konaklama ve diğer turizm altyapıları mümkün olduğunca doğal alan dışında olmalıdır. Bu durum doğaya ve kültüre zararı en aza indirdiği gibi ev pansiyonculuğu gibi faaliyetlerin yapılabileceği gibi yöreye faydayı arttırabilir.

-Yöre halkı ve diğer bölgesel ilgi grupları turizm gelişiminde önemli ortaklardır, söz konusu gruplar turiste konaklama imkânı sunacaklar, sunacakları ürünün kalitesinin korunmasında da sorumluluk alacaklardır.

-Günübirlik ziyaretçiler yerine uzun süreli konaklamaya lüzum duyan turistle hedefleniyorsa, doğal ve kültürel mirasa dayalı **çekim noktaları**, el sanatları gibi faaliyetler ortaya konmalıdır.

-Doğal alanlar genellikle çok hassastır, bu sebeple ekolojik değerler, belirli bir saha ile sınırlı olmayacaktır. Geleneksel hayat, yerel kültür, kırsal sosyal ekonomik yapılar da aynı zamanda turizmin temel kaynağı olmaktadır.

- Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planı' nın ilimizde/bölgemizde ve ülkemizde doğa turizmine konu olacak sahaların tüm ilgi grupları için anlamlı ve cazip bir bakış açısına dayandırılmasına esas olmalıdır.

- Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planı' nda turizm doğayı koruma, kırsal kalkınma için bir araç olarak ele alındığından, *doğa turizmi yönetim planı* olarak ele alınmalıdır. Hâlihazırda olan turizm etkinlikleri de tartışılmalı, değerlendirilmelidir. İlde sürdürülemez olan turizm veya gelir getirici faaliyetler de tanımlanmalıdır. Ayrıca iyi bir yönetim için tehditler ve fırsatlar da ele alınarak bunlardan hareketle ortaya çıkacak fikirler ortaya konmalıdır.

-Doğaya dayalı turizm yönetiminin entegre bir anlayışla (alan ve çevresinin sahip olduğu doğal, tarihi ve sosyo-ekonomik kaynakların bütüncül ele alınması) değerlendirilmesi de önemlidir.

-Turizm gelişimi genel olarak piyasa talebine göre yönlendirilir. Bir alanın turizm potansiyelinin değerlendirilmesi, rekabetçi ve özgün bir hedef oluşturması için gerçekçi beklentiler ortaya konulmalıdır. Yüksek ekolojik değerlere sahip olan sahalar yüksek turizm değeri içermeyebilir. Turizm, ancak doğru pazar ürünlerini hedeflediği zaman başarılı olabilir. Özellikle hassas tabiat alanlarında taşıma kapasitesi düşük iken, bu alanlardan beklenen faydalar yüksek olmaktadır. Taşıma kapasitesinin düşüklüğü sınırlı sayıda turist demektir. Bu sebeple taşıma kapasitesinin değerlendirilmesi de önemlidir.

-Entegre doğal alan yönetimi, Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planı ile doğa ve turizm yönetimi için tüm ilgi gruplarının desteğini almayı hedefler. Tüm ilgi gruplarının etkin desteği önem taşır. Turizm gelişiminin karmaşık yapısı göz önüne alınırsa, ilgi gruplarının etkin işbirliği oldukça önemlidir, planın herkes tarafından sahiplenilmesi ayrıcalık olacaktır.

-Sürdürülebilir kırsal kalkınma için kapsamlı bir vizyon belirlenmesine de ihtiyaç vardır.

-Pazarlama stratejisi de Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planı' nın bir parçası olup, kalkınma ve rekabete açık ürün-Pazar kombinasyonu için yaratıcı yaklaşımlar içermelidir. Pazarlar, hedef gruplar, turist sayısı, ürünler, hizmetler, yaratıcı yaklaşımlar bu stratejide yer almalıdır.

-Turizm hedeflerinin yönetimi; yaygın bir stratejik yaklaşım olup, hedefi rekabete açık hale getirir, bir turizm pazarını iyi bir şekilde yönetmek, pazarlamak, bir hedefi rekabetçi yapabilmek için gereken tüm unsurları içeren bir rekabetçi yaklaşımdır.

-İyi tanımlanmış amaçlarla ve göstergelerle mantıksal bir çerçeve kurmak, ayrıntılı bütçe, mali portre ve ilgi gruplarının tümüne açık görev ve sorumluluklar veren bir iş planı hazırlamak gereklidir.

-Ziyaretçinin izlenmesi ve ziyaretçi yönetim planı: Mademki doğa gibi hassas bir sistemde çalışılıyor bu durumda turist ziyaretinin ilkelerini belirleyen bir ziyaretçi yönetim planı lüzumludur. Aynı zamanda da hem geri bildirim temin etme, hem de taşıma kapasitesinin kontrolü için izleme programı da olmalıdır.

Geribildirimler kalitenin artırılması, sunumların taleplere uygun hale getirilmesi (iyileştirilmesi) ve hizmetteki aksamaların doğadaki değişimlerin takibi için çok gereklidir.

Şu unutulmamalıdır ki; turizm, doğanın korunması için ortaya konan ana hedeflere ulaşmak garanti edildiği takdirde teşvik edilmelidir.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ GELİŞİMİNE İLİŞKİN ÇALIŞMALAR

2.1 KAYNAK ANALİZİ

Gelişme planı ve stratejisi için öncelikle kaynak analizi yapılması zorunludur. Bir alanın sahip olduğu kaynaklar, o alanın kalkınması için bir sermaye veya potansiyel oluşturmaktadır. Bu kaynakların analizi de önemli veri ve bilgi oluşturulmasını temin etmektedir.

Ekolojik ve kültürel kaynakların yanında sosyo-ekonomik özellikler de turizm gelişimi için önemli bir temel oluşturmaktadır. Örneğin kırsal turizmin tarımsal faaliyetleri desteklemediği durumlarda kırsal turizmin gerçekleştirildiği bölge hem kendi sermayesini hem de kırsal olma özelliğini kaybedecektir.

Gerek turizm potansiyeli gerekse taşıma kapasitesi turizm kaynaklarının mevcut durumuna bağlı olduğundan kaynak envanterinin mutlaka yapılması gerekir.

Kaynak Analizinde Ele Alınacak Unsurlar

a. Doğal Kaynaklar: turizmin gelişimi için önemli olan yöreye özgü doğal kaynaklardır. Bu kaynakların hâlihazırdaki ekonomik kullanımları, korunma durumları, statüleri, iklim gibi turizm gelişimi için potansiyel kaynakların envanterini içermektedir.

Seçkin Doğal Kaynaklar; Turizm yalnızca korunan doğa parçaları ile ilgili değildir. Eşsiz manzaralar, dağlar ve nehirler gibi ve korunmayan türler de turizm için ilgi çekici olmaktadır. Örneğin; ormandaki ağaçların üzerinde gezinen sincapları konakladığımız evin penceresinden gözlemlemek son derece çekicidir. Bir orman öncelikli olarak odunculuk amacıyla kullanılsa da dağ bisikleti gibi bir aktivite için ortamı çekici hale getirebilmektedir.

Seçkin Doğal Kaynakların Hâlihazırdaki Ekonomik Kullanımlarının Tanımlanması; Doğal kaynakların çok çeşitli kullanımları söz konusudur, ormanların odunculuk amaçlı kullanımı, nehirler ve göllerin sportif balıkçılık, su sporları ve enerji üretmek için kullanımları gibi. Bu kullanımlardan bazıları gelenekseldir ve düşük etkilere sahiptir. Bazıları ise sürdürülebilir değildir. Bu sebeple bunlar turizm gelişimi için de uygun değildir.

Kaynağın Korunma Durumu ve Statüsü; Bazı doğal kaynaklar mevcut kanunlarla korunur. Bunların turizmde kullanımı da bu kanunlara uygun olmalıdır.

İklim; mevsimlerin dağılımı, ortalama sıcaklık, nem ve günlük ortalama optimal güneş ışığı saatlerine bağlı olarak iklim analizi yapılmaktadır. Burada önemli olan iklimin farklı mevsimlerde turizm için elverişli olup olmadığıdır.

Turizm Gelişimi İçin Potansiyel Doğal Kaynaklar; Potansiyel kaynakların tespiti turizm planlaması için önemli ve özellikle yönlendirici olmaktadır. Tüm bu kaynakların envanter çalışmalarının haritaya aktarılması, turizm ürünleri ve hizmetlerinin gelişmesi ve altyapı ile tesislerin fiziksel planlaması için önemli olmaktadır.

b. Kültürel Kaynaklar: Kültürel kaynakların envanteri doğal kaynaklara ilişkin çalışmalara benzerlik göstermektedir. Özellikle doğal ve kültürel kaynaklardan oluşan kombinasyonlar, turistler tarafından yüksek ilgi ile karşılanmaktadır. Kültürel mirasın korunmasının önemi konusunda farkındalık meydana getirilebilirse, sürdürülebilir turizm gelişimine ve doğa korumaya verilen destek artacaktır.

c. Sosyo-Ekonomik Kaynaklar: Altyapı, insan kaynakları ve farklı ekonomik sektörlerin bileşimini içermektedir. Bu konuda yapılacak envanter çalışması, birbiri ile bağlantılı birçok farklı unsurlar içermesi ve bu unsurların turizm gelişimi için ilk bakışta kavranamaması mümkündür. Bölgenin kalkınma potansiyelinde, sosyal ve ekonomik rekabet edebilirlik unsurları büyük öneme sahiptir. Yerel nüfusun turizme yaklaşımı, turizm sektöründe çalışma isteği gibi bazı unsurların turizm ile doğrudan ilişkisi bulunmaktadır.

Altyapı; Bir bölgenin turizmde rekabet edebilirliği ve kalkınma seviyesinin tespiti için altyapı kalitesi önemli bir göstergedir. Altyapının kalitesi, yerel nüfusun hayat kalitesini ortaya koymanın yanı sıra turizm gelişimi için de zorunlu bir şarttır. Alan, güvenli içme suyu, donanımlı sağlık tesisleri gibi temel unsurları içermiyorsa turizm gelişimi asla başarılı

olamayacaktır.

Altyapının farklı unsurları için şartlar, kalite ve gelecekteki durum değerlendirilmelidir. Kaynak hâlihazırda turizm için mi kullanılmaktadır? Sorusu hem kaynağın turizm gelişimi için önemi konusunda hem de kaynak kalitesi hakkında göstergeleri ortaya koyabilmektedir.

- Su kaynaklarına yönelik etütler; kaliteli su kaynağının sağlanması, su kaynağının sürdürülebilir kullanımı ve su çıkarmanın çevresel etkisini de içerir.

- İletişim ağına yönelik etütler; turistlerin refahı ve turizm gelişimi için önemli olan cep telefonlarının da olmak üzere telefon ve internet ağlarının kalitesine yönelik etütleri içermektedir.

- Sağlık hizmetlerinin; kalite, miktar ve coğrafi dağılımı son derece önemlidir.

- Güç kaynaklarına yönelik etütler; elektrik şebekesi, ısınma ve yemek pişirme için enerji kaynaklarının varlığı önemlidir. Her ne kadar resmi standartlara göre planlansa ve tehlike içermese de turistler nükleer santrallerin yakınında konaklamamaktadır.

- Su ve toprak kirliliği etkisi olan atık su sistemleri önemli olup, bölgeye gelen turistlerin sayısı ile meydana gelecek atık su miktarı da dikkate alınmalıdır.

- Katı atıkların düzenli depolanması toplum için olduğu kadar çevre için de önemlidir. Katı atıkların görüntü kirliliğine de yol açması ayrı bir menfi etkisidir.

- Yol ağlarının durumu; çoğu turist tercihlerini yaparken en önemli etkidir.

- Güvenlik; kamu güvenliğini ve asayişini sağlamak turist güvenliği gibi unsurlar önemli olmaktadır. Aşırı kar yağışı, kanyon veya dağ kurtarma timlerinin olup olmaması da çok önemlidir.

- Politik istikrarsızlık ve suçlar; turist için caydırıcı etki yapmaktadır.

İnsan Kaynakları; Bir bölgenin insan sermayesini ifade eden bu unsur, turizm gelişiminde anahtar etmenlerden biridir. İnsan kaynakları hem hizmeti hem de manevi nitelikteki kültür ve kimliği oluşturmaktadır.

İnsan kaynaklarına ilişkin etütler aşağıdaki unsurları içermelidir;

- Yöre halkının nüfusu,

- Göç vb. eğilimler,

- Demografik yapı,

- Aktif nüfus ve yapısı, eğitim seviyesi, potansiyel bilgi ve beceriler, açık fikirlilik, geleceğe odaklanma, çalışma ahlakı,

- Yöreye özgü geleneksel ekonomik faaliyetleri ve yöresel sanatları yapabilme,

- Turizm gelişimine ilişkin tutum, misafir severlik duygusu, hizmete yönelim,
- Sosyal tutarlılık, esneklik, mevcut sosyal ilişkilerin kalitesi ve aralarındaki işbirliğini içeren sosyal yapı,
 - Yerel kurumlar, idareler, yönetim, bürokrasiden kaçınma vb. hususlarla finansal kaynaklar ve yönetimleri,
 - Alanın kültürü ve kimliği, alanda etkin görev alacak kişilerin ortak değerleri, ilgileri, yaklaşımları, algılama şekilleri, özel ilgi ve becerileri, özgün gelenekler, o topluma ait olma ve o toplumda yaşamaktan onur duyma gibi durumları içerir,

Farklı ekonomik sektörler; söz konusu coğrafi bölgeye ve ile yoğunlaşma durumları, firma sayısı, ölçeği, ortalama karlılık, geleceğe yönelik bakış açısı, pazarları ve dış ilişkileri, sektörler arası işbirliği son derece önemlidir, tüm sektörler turizm sektörü ile ilişkili olabilmektedir.

Kaynak analizinin sonuçları; sürdürülebilir turizm yönetimi ve kalkınmada sermayeyi oluşturan kullanılabilir kaynaklara genel bir bakışı sağlamakla beraber, bölgenin mevcut kalkınma durumunu ve sürdürülebilirliğini değerlendirmeye yönelik bir resim sunmaktadır. Analiz aynı zamanda; bölgenin sürdürülebilir kalkınmasına yönelik bir vizyon oluşturulmasını ve turizm gelişiminin diğer sektörlerle bütünleştirilmesini sağlayacaktır.

2.2 TURİZM POTANSİYELİ

Yüksek değerlere sahip doğal ekolojik sahalar her zaman yüksek turizm potansiyeli içermezler;

- Bazı doğa parçaları araştırma yapan uzmanlara, iyi eğitilmiş eko turistlere hitap etmektedir. Bu alanlar sayıca az olduğu için de sınırlı bir turizm potansiyeli içerirler,
- Bazı doğal sahalar, erişim, güvenlik gibi nedenlerle turistler için elverişli olmayan yerlerde bulunurlar,

Ekolojik kaynakların kullanımlar karşısındaki duyarlılığı (taşıma kapasitesi), ziyaretçi girişinde kısıtlamalara sebep olmaktadır,

Bir sahanın daha fazla turist çekebilmesi için ihtimalleri ortaya koyan **turizm potansiyeli** önemli bir konudur. Turizm potansiyelinin tespiti için arz ve talebin ortaya konması gerekir. Bu potansiyel sınırlıysa başarılı bir turizm girişimini başlatmak imkânı olmayacaktır.

Turizm ekonomik bir faaliyet olduğundan ancak turizm pazarında sürdürülebilirliği için bir talebi karşılaması lüzumludur.

Turizme ilişkin motivasyon ve istekler değişkendir, kaynakların değeri aynı kalırken değişen tüketici davranışları turizm potansiyelini etkilemektedir. Dolayısıyla turizm potansiyeli tüketicinin bakış açısı (talebi) ile değerlendirilmelidir.

Turizm potansiyeline ilişkin veri toplarken, istatistiki veriler, anketler gibi yöntemlerle veri elde edilebilir, ayrıca derinlemesine görüşmeler, katılımcı gözleme, olaylar üzerinde çalışmalar ile veri elde etmek için kullanılan niteliksel araştırma metotları kullanılmaktadır.

Turizm potansiyeli için “turizm talebi” incelemesi aşağıdaki hususların tespiti ile yapılabilir;

- Halen yapılan turizm,
- Hâlihazırdaki turist miktarı,
- Her bir ziyaretçinin günde harcadığı miktar,
- Ortalama kalma zamanları,
- Turist profili,
- Dürtü analizi; hangi temel etmenlerin turistler için rol oynadığı,(doğa, kültür, sağlık, güneş, vb.)
- Benzer bir il veya saha ile kıyaslama yapılması, milli veya milletlerarası bir il ile kıyaslama yapılması ve neden o ilin tercih edildiği,
 - Gelecekte rakip olacak iller hangileridir, nedeni,
 - “Turizm arzı” incelemesinde ise aşağıdaki hususlar öne çıkmaktadır;
 - İlimizde bir uluslararası havaalanı var mıdır veya yakın bir ilden yararlanma imkânı makul müdür?
- Alan ulaşım hangi araçlarla olur?(demiryolu, özel taşıt, genel taşımacılık, vd.), bunlara yaklaşım nasıl olmaktadır (kötü, yeterli, iyi gibi),
 - Alana ulaşma durumu (kolay-rahat, çaba ile, zor ve tehlikeli)
 - İle gelmek için yabancı turistler ülkemizden vize alıyor mu?
 - Sahamızın istikrarlı bir yönetimi var mı?
 - Güvenlik ve ulaşım açısından ne gibi problemler yaşanabilir?
 - *Alt yapı incelemesi*; taşımacılık ağı, yerel yolun durumu (toprak, asfalt), anayolla bağlantısı, demiryolu ağı, yerel genel taşımacılığın yaygınlığı, program, ücretler, hat/duraklar, döngü patikaları, patikalar, yollar, işaret levhaları, genel enformasyon levhaları, araç-otobüs park kapasitesi, bilgi alma, tercüme kolaylıkları,
 - *Yiyecek içecek ve barınma*; restoran sayısı, restoranların sınıflandırılması (iyi-sayısı, orta iyi-sayısı vb.)
 - Hangi standartta yiyecek sunuluyor? (yüksek, yeterli, kötü)
 - İl ve çevresinde ne tür barınma alanları var? (otel, hotel, yatak kapasitesi, rota üstü barınma kulübeleri, bungalov, parkları, kamp alanı, diğerleri),

- Hangi standartlarda barınma sunuluyor? (yüksek, yeterli, kötü),
- İlinizin seçkin özellikteki doğal alanlarının özellikleri (sundukları ile tek mi?, biraz farklı mı?, diğer seçkin özellikli yerlere benziyor mu?),
- Alan turist gezi rotasına girecek şekilde turistlerin ilgisini çekebilecek diğer sahalara yakın mı? (diğer çekici sahalara yakın, orta derecede potansiyel, düşük veya yakında böyle bir potansiyel bulunmamakta),
- İlin alanlarında yaban hayatı; (bayrak tür, ilginç diğer türler, temsil edici yaban hayatı, farklı yaban hayatı izleme aktiviteleri, yürüyerek, botla, gözlem noktası ile vb.),
- Yaban hayatı izleme de tatmin edicilik durumu (garanti etme, genellikle, şans veya mevsime bağlı),
- Bölgedeki önemli yaban hayatının tanımı,
- Yardımcı tesislerin durumu (rekreasyonel, spor, diğer; durumu: kötü-yeterli-iyi),

Kaynakların turizm potansiyelinin değerlendirilmesi;

- *Doğal değerler*: (sahiller, sahil kayalıkları, kumullar, dağlar, ormanlar, korunmuş izole olmuş alanlar, şelaleler, göller, nehirler, mağaralar, yaban hayatı, hayvan-kuş, deniz canlıları, iklim, diğerleri),
- *Kültürel değerler*; (tarihi binalar, tarihi yerler, anıtlar, arkeolojik yerler ve koleksiyonlar, folklor ve gelenekler, el işleri, müzeler, sahne sanatları, sanayi mirası vb.)
- Toplumun turizm potansiyeli; (insan kaynakları; aktif nüfusun büyüklüğü ve yapısı, eğitim düzeyi ve profesyonel bilgi, beceriler, eğitimler, orijinal-karakteristik ve geleneksel özellikleri, ekonomik faaliyetler-sanatlar profesyonel olmayanlar dâhil, resmi olmayan bilgi ve beceriler, turizm gelişimine yaklaşımlar, misafir severlik anlayışı, hizmet eğilimleri, yerel kuruluş ve idareler ile yönetim, alanın kültürü ve kimliği,
- *Ekonomik kaynakların turizm potansiyeli*; (tarım, ormancılık, balıkçılık, sanayi ve diğer),
- *Altyapı*; (su sistemleri, ulaşım ağları, sağlık imkânları, ulaşım terminalleri, enerji kaynakları, kanalizasyon sistemleri, katı atık ve yok etme sistemi, caddeler/yollar, güvenlik sistemleri vd.)
- *İş ve hizmet altyapısı*; (fırınlar, kasaplar, bakkallar, süpermarketler, doğrudan satış yapan çiftlikler, kiralık araç, servis istasyonları, taksiler, otobüsler, kiralık bisiklet, kiralık spor malzemeleri ve bakımı, postaneler, bankacılık hizmetleri, doktorlar, dişçiler, eczaneler, kafe ve restoranlar, atm' ler, bankalar, diğer iş ve hizmetler.)

Turizm Talebi; Turizmin mevcut durumunun incelenmesi;

Ziyaretçi; boş zamanlarını geçirmek için bir yere gelen kişi olarak tanımlanabilir, turist ise alanda bir veya daha fazla gece konaklamaktadır. *Her turist bir ziyaretçidir, ancak her ziyaretçi turist değildir.* Dolayısı ile turist ve ziyaretçi sayılarının ayrılması gerekmektedir.

Ziyaretçi ve turist ayrımı farklı talepleri sebebi ile yapılmak durumunadır, ayrıca her ikisinin de farklı etkileri bulunmaktadır. Bir turistin ortalama harcaması alanda daha fazla zaman geçirdiğinden, konaklamaya, ilave yiyecek ve içeceğe ödeme yaptığından genellikle daha yüksek olmaktadır.

Turizme ilişkin mevcut durumun ortaya konabilmesi için;

- Turist ve ziyaretçileri ayrı ayrı sayısı (yıllık, mevsimlik, aylık, haftalık, günlük),
- Son on yılda turistlerin/ziyaretçilerin değişimi,
- Ortalama kalış süreleri, konaklama ve ulaşım şekilleri önemlidir.

(*Sürdürülebilir doğa turizm gelişme planımızda* ana unsur turizm olduğundan; turizme ilişkin veri kullanılamaz olduğu hallerde ikinci en iyi seçenek olarak ziyaretçilere ait veriler üzerinden değerlendirme yapılması mecburiyeti doğmaktadır).

- Turist başına ortalama harcama,
- Grup hacmi ve düzeni,
- Turistlerin ağırlıklı yaş grubu,
- Yaptıkları faaliyetler,
- Ziyaret edecekleri-ettikleri yere ilişkin seçimleri,
- Memnuniyeti, deneyimleri ve para harcama şekilleri,
- İkinci ziyaretlerin yüzdesi ve sayısı,
- Kullanılabilir ilave veriler.

Talep incelemesinde ilimizi rakip olarak gördüğümüz veya bizimle rekabet eden benzer il veya illerle karşılaştırmak faydalı ve yerinde olacaktır.

Turizm Arzı:

Konum Faktörü; Bir ilin başka turizm pazarları ile ilişkili olarak nasıl konumlandığını, bir turistin alana ulaşmak için harcadığı zamanı, parayı/enerjiyi belirtir.

Bir saha ne kadar güzel olursa olsun, hedef grup tarafından kolayca ulaşılabilir değilse asla başarılı bir turizm gelişimi sağlanamayacaktır. *Yerel nüfusun değil turistlerin algılama durumu dikkate alınmalıdır.* Örneğin bakir alanları ziyaret etmekten zevk alan ve ilkel patika yollarla ulaşılabilir yerleri ziyaret etmek isteyen turistler için düşünülen uzak mesafeler için alanın sınırlı sayıda turist potansiyeli olacaktır.

- Uzun mesafeden gelen turistler için hava alanına uzaklık çok önemlidir,
- Tur operatörlerinin çoğu havayolu ulaşımını zorunlu görmektedirler, bu sebeple bağımsız turistler veya tur operatörleri hedeflenebilir,
- Tren, otobüs veya özel araçlarla erişim de konum faktörleri içinde önemlidir,
- Alana ziyaret iklim şartları açısından da kısıtlı imkânlarla neden olabilir,
- İle özgü yapılan bürokratik işlemlerin biktiriciliği da önemlidir, sık sık güvenlik birimleri tarafından kimlik sorulmak, aranmak gibi,
- Turizm arzında; işaretlemeler, doğru yönlendirmeler, bilgiye ulaşma kolaylığı da

önem arz etmektedir. Haritalar, broşürler, internet imkânı, kılavuz ve rehberler önemli bir arz faktörüdür.

- Yiyecek içecek sunumu ve konaklama arzı; Sunumun ürün ve hizmet kalitesi, hijyenik standartlar, özgünlük/otantik, yöresel olması, yer ve ürünlerin çeşitliliği, ortam ve konukseverlik önemlidir.

- Restoranların sınıflaması önceden yapılırsa turist için kolaylık olacaktır.

- Konaklama tüm türleri içerebilmelidir, ürün ve hizmetlerin kaliteli olması, özellikle hijyeniklik konaklamada çok önemlidir.

Doğal Alanın Kendine Has Özellikleri; Doğal alanların değer yaratması, kırsal kalkınmada rol oynaması beklentisi de son yıllarda öne çıkan bir görüştür. Doğal alanların alternatif kaynak kullanımına dönüştürülmesi için yapılan baskılar sonucu tehdit altında olduğu yerlerde devamlılığını sürdürebilmeleri, diğer alternatif kaynak kullanımları karşısında koruma ve kullanma dengesinin uzun dönemli ekonomik değerinin gösterilebilmesine bağlıdır. Tabiat ve kültürel miras, yaban hayatının gözlemlenmesi, yöreye özgü özellikler ve korunması gereken öncelikli türler, doğa ile ilgili çalışan ve doğanın kıymetini bilen ekoturistler için son derece önemlidir.

2.3 TAŞIMA KAPASİTESİ

- Belirli bir sürede (yıl, ay, hafta, gün, saat) bir bölgenin alabileceği ziyaretçi sayısı veya bölgenin kaynakları üzerinde istenmeyen veya planlanmamış etkilere sahip olmayan ve sürdürülebilir kalkınmayı tehdit etmeyecek düzeyde bir alanda aynı anda bulunabilecek ziyaretçi sayısı,

- Bir bölgenin, hayati önemde olduğu düşünülen değerleri, ekolojik süreç ve koşulları tehlikeye atmadan ve sürdürülebilir kalkınma imkanlarını azaltmadan belirli bir süre boyunca destekleyebileceği insan faaliyetlerinin (ağaç kesimi, avlanma, tarım) ve diğer etmenlerin (örn: iklim değişikliği, kirlenme.vb.) baskısı,

- Ziyaret edilen bir alan veya tesisin sahip olduğu kaynaklar üzerinde koruma amaçlarını tehlikeye atmadan, istenmeyen ve planlanmayan etkilere neden olmadan belirli bir süre (yıl, ay, gün, an) boyunca alabileceği ziyaretçi sayısı şeklinde tanımlanmaktadır.

Taşıma kapasitesi, *Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planında* önemli bir planlama aracıdır. Turizmin gelişimi ve korunmasında önemli bir kavramdır. Taşıma kapasitesinin analizi ve izlenmesi, yönetim kararları yönünden girdi sağlayacaktır. Taşıma kapasitesi sayesinde kullanımı sınırlamak, en elverişli ziyaretçi sayısını tamamlayarak müspet etkileri azamiye çıkartmak, olumsuz etkileri en aza indirmek mümkün olabilecektir. Kısaca *Doğa Turizmi Gelişme (Master) Planındaki* “sürdürülebilirlik” taşıma kapasitesinin aşılması ile temin edilir.

Ziyaretçi sayısı ve etkinin büyüklüğü arasında doğrudan ilişki vardır. Ancak alan içinde tek tehdit unsuru ziyaretçiler değildir. Doğa için önemli olan tehditlerin tümünün birleşik etkisidir.

Taşıma Kapasitesinin Elemanları

Sosyal Taşıma Kapasitesi;

Turizm için yerel tolerans limitleri olarak tanımlanmakta olup yöre halkı üzerindeki olumsuz etkilerinden ve ziyaretçiler ile yöre halkı arasındaki çatışmalardan kaçınılmasını içerir. Bu unsurun turizm gelişimi içerisinde anahtar rolü vardır. Yöre halkı turizmi desteklemezse kalkınma asla olmaz.

Yerel kabulü belirleyen temel etmenler, sosyal yapı ve kültürün hassaslığı, toplumun değişimin üstesinden gelebilme yeteneği, turizmin algılanışı, yöre halkı ile ziyaretçilerin ilişkileri, kullanıcı grupların davranışları, birbiri ile uyumu ve paydaş olmanın ekonomik ve toplumsal faydalarıdır.

Ekonomik Taşıma Kapasitesi;

Sürdürülebilir bir turizm gelişiminde turizm, ekonomik yapı ile bütünleşmiştir ve diğer sektörleri de desteklemektedir.

Ekonomik taşıma kapasitesi; turizm gelişimini sağlayan bir yerel ekonomi ve yerel ekonominin sürdürülebilirliğini sağlayan bir turizm gelişimi anlamına gelmektedir. Yani temel kıstas; turizm gelişimi ile yerel ekonomi arasındaki sinerjidir.

Ekonomik taşıma önemli olan iki unsur; Beklenen faydaları temin etmek için asgari turist sayısı ve ekonominin üstesinden gelebileceği azami turist sayısıdır.

Ekolojik Taşıma Kapasitesi;

Ekolojik taşıma kapasitesi, ziyaretçilerin/turistlerin ziyaret edilen alandaki ekosistemler, ikamet yerleri ve canlı türleri üzerinde ortaya koyduğu ekolojik zararlarıdır. Burada, ekolojik değerlerin, ziyaretçi akışlarının ve davranışlarının uzun süreli ve sistematik olarak izlenmesi ve veri toplanması önemli olmaktadır.

İdari/fiziki Taşıma Kapasitesi;

Fiziki taşıma kapasitesi aynı anda ve belirli bir zamanda müşteri olarak alınabilecek ziyaretçi sayısıdır. Bu kapasite, alana uygun insan sayısına, yani alanın büyüklüğü ve diğer fiziki şartlar (doğal, coğrafi koşullar ve hava şartları) ile turizm altyapısının kapasitesine dayanmaktadır. Burada temel göstergeler; kalabalık, kuyruklar ve trafik sıklığıdır.

Fiziksel kapasite yönetiminin verimliliği ve etkinliği şu unsurlara bağlıdır;

- Organizasyon kaynaklarının kapasitesi (insan ve ekonomik kaynaklar vb. gibi),
- Ziyaretçi yönetiminin kapasitesi,

Kapasitesi Fiziksel kapasiteyi değerlendirmek için aşağıdaki bilgiler gerekmektedir;

Bir sahanın ziyaretçi kullanımına/ turizm gelişimine karşı hassas olan kaynakları: Kırmızı liste ve endemik türlerin habitatları, alanın savunmasız olan diğer kaynakları, göçe hassas türler,

Ziyaretçi yönetimi de dâhil olmak üzere yönetim amaçları ve hedefleri: Genel bir doğa koruma planı, amaçlar, hedefler ve doğa koruma politikası, tür koruma politikaları, bölgeleme sistemi, izleme sistemi,

Ziyaretçiler/turistler, turizm gelişimi ve etkileri üzerine veriler; tüm güzergâhlar, tesisler, konaklama ve ziyaretçi/turist için olan etkinlikler ve detaylı haritalar, ziyaretçi sayısı, özellikleri, akımları, ziyaretçi modelleri, etkinlikler ve mevsime bağlı özelliklere ilişkin bilgiler vb. ziyaretçiler tarafından özel olarak gerçekleştirilen faaliyetler, ziyaretçi etkilerine ilişkin veriler, etkilerin izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin yöntemler, ölçütler ve göstergeler.

Coğrafi bilgi sistemleri (CBS) teknikleri ile bilgilerin gösterilmesi mümkündür.

Psikolojik Taşıma Kapasitesi;

Psikolojik taşıma kapasitesi bir alanın belirli bir zaman diliminde ziyaretçi deneyimleri üzerinde olumsuz etkilenmeye sebep olmaksızın kaldırabileceği maksimum ziyaretçi sayısıdır.

3. İLGİ GRUBU ANALİZİ VE YEREL ORGANİZASYONUN OLUŞTURULMASI

3.1 İLGİ GRUPLARI/PAYDAŞLAR

İlgi grupları, “belirli bir koruma ve sürdürülebilir kalkınma projesi ile ilgili olarak fayda sağlayan, projenin içinde yer alan veya söz konusu projeden olumlu ya da olumsuz etkilenen bireyler, gruplar veya organizasyonlar” olarak tanımlanabilirler.

Paydaşlar, bir problemi çözmek için sürdürülebilir doğa turizmi gelişimine ve amaçlarımıza ulaşmak için güvenebileceğimiz kişilerdir.

İlgi gruplarının hepsi sürdürülebilir doğa turizmi gelişimine ortak değildir veya olmaları gerekmez. Çünkü bir ortağın projeye olumlu bir bakışı, tutumu olmalıdır ve amaçlara ulaşmak için işbirliği yapmalıdır.

Bazen bir ilgi grubu projeye olumsuz bakabilir ve hatta aktif bir tehdit bile olabilir, ilgi gruplarını işbirliği yapılanlar haline getirmek onlara paydaş değeri verilmesi ile mümkün olur.

3.2 İLGİ GRUBU KATEGORİLERİ

Turizmde ilgi grupları;

- Yöre halkı, kişiler ve kurumlar,
- Alana dayalı ilin sorumlu yöneticileri,
- Bölgesel yetkililer,
- Ulusal yetkililer,
- Turizm ofisleri, yerel turizm organizasyonları, konaklama ve hizmet sunanlar, taşımacılar,
- Turizmle ilgili sektörler,
- Tarım, ormancılık ve balıkçılık gibi farklı ekonomik sektörlerin temsil edildiği ticaret

ve sanayi odaları ve el sanatları ile ilgili birimler,

- İşçi sendikaları, dernekler, STK' lar,
- Eğitim ile ilgili birimler,

3.3 İLĞİ GRUBU ANALİZİ

İlgi grubu analizi *sürdürülebilir doğa turizmi gelişme planının* ortaya konması ve uygulamasında yer alan farklı taraflara ilişkin genel bir izlenim sahibi olabilmek, niyet okumak için kullanılan bir araçtır. Yalnızca bir envanter olarak ele alınmamalıdır, *sürdürülebilir doğa turizmi gelişme planının* planlanmasında potansiyel ortaklarımızın kimler olduğunu ve hangi tarafla çelişkiler yaşayacağımızı bize bildirmektedir. Ayrıca projenin farklı seviyelerinde destek temini için de son derece elverişli bir analizdir.

İlgi grupları analizine dayalı olarak *sürdürülebilir doğa turizmi gelişme planının* yönetiminden sorumlu bir organizasyon oluşturulmalıdır.

Sürdürülebilir doğa turizmi gelişimi için, detaylı bir ilgi grubu analizi ilgi gruplarının;

- Genel hedeflerini,
- Turizmden beklediği faydaları
- Turizmdeki rollerini tanımlamalıdır.

Bu süreç; şu adımlardan oluşur;

1. İlgi gruplarının tanımlanması,
2. Her ilgi grubunun çıkarlarının, önceliklerinin ve değerlerinin belirlenmesi,
3. Her ilgi grubunun davranışlarının belirlenmesi,
4. İlgi grubunun gücünün ve ilgi grupları arasındaki muhtemel koalisyonlarının gücünün tahmin edilmesi,
5. İlgi gruplarının mevcut ihtiyaçlarının ne düzeyde karşılandığının değerlendirilmesi,
6. İlgi grupları ile birebir iletişimlerin başlatılması ve ilgi gruplarının güveninin kazanılması,
7. Ortak menfaatler, sinerji ve başarı unsurlarının tanımlanması,
8. Paydaşların bir araya getirilmesi,
9. Ortak hedef ve amaçların ve onlara ulaşmak için gerekli olan stratejinin ortaya konması,
10. Organizasyon çerçevesinin oluşturulması,
11. Uygulama (zaman çizelgesinin ve hedeflerin ortaya konması, iletişim organizasyonunun oluşturulması, ilgi gruplarına somut sorumlulukların verilmesi.)
12. İzleme ve geri bildirim yapılması

3.4 TOPLUM TEMELLİ YAKLAŞIM

Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme Planı' nın hazırlanmasında toplum temelli yaklaşım uygulanması neticesinde;

- Yöre halkı için sürdürülebilir geçim kaynakları ortaya koymak,

- Toplulukların kendi yapılarını korumalarını teşvik etmek ve
- Doğal alanların koruma hedeflerinde yerel faydayı oluşturmak mümkündür,

Toplum temelli turizmin en önemli özelliği, doğal kaynakların kalitesi ile alanın kültürel mirasının bozulmamış ve turizmle güçlendirilmiş olmasıdır. Doğal çevre üzerindeki olumsuz etkiler en aza indirilmeli ve yerel kültür korunmalıdır. Turizm, insanların kendi yerel kültürlerini yaşatma ve değerlendirmeye teşvik etmelidir.

3.5 YEREL ORGANİZASYONUN OLUŞTURULMASI

İlgi grubu analizine dayalı olarak, korunan alan ve çevresi için, Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme Planını izlemek veya biçimlendirmek amacıyla, korunan alan yönetimi ve tüm ilgi gruplarının resmi işbirliğine dayalı bir organizasyon oluşturulmalıdır.

Bu işbirliği imzalanmış resmi bir dokümana dönüşebilir. Sürdürülebilir Doğa Turizmi Gelişme Planını uygulamak, desteklemek ve sorumluluklarını, karar verme gibi hususları düzenler.

3.6 TARİHÇE

Balıkesir ili genelindeki pek çok höyük, mağara ve düz yerleşim yerlerinde yapılan araştırmalarda bu topraklara M.Ö. 8000-3000 yılları arasında yerleşildiği ortaya çıkmıştır. Havran' a 8 km. mesafedeki İnboğazı mağaralarında Paleolitik, Neolitik ve Kalkolitik devirlerinden kalma kalıntılar bulunmuştur. Babaköy (Başpınar) kazılarında, Yortan mezarlığında, Ayvalık Dikili yolu üzerindeki Kaymak Tepe' de Bakır Çağı' na ait kalıntılar ve yerleşim yerleri bulunmuştur. Bu bölgede ilk defa adı geçen şehir Agiros (Achiraus)' dur. Anadolu Selçuklu Devleti' nin yıkılmasından sonra bölgede Karesi Beyliği kurulmuş, ardından bölge Osmanlı Devleti' nin eline geçmiştir.

3.6.1 Antik Çağlar

Balıkesir ilinin bulunduğu bölgenin adı eski çağlarda Misya' dır. Bu kelimenin Lidya dilindeki anlamı Kayın Ağacı' dır. Bölgenin sınırları zamanla çeşitli değişikliklere uğramış olup, kuzeyde Marmara Denizi, batıda Çanakkale Boğazı ve Ege Denizi, doğuda Atranos Çayı ve güneyde de Lidya ile çevrilmiştir. Keşiş Dağından itibaren Marmara Denizi sahilini takiben Çanakkale Boğazı' na kadar olan kısma Küçük Misya, geri kalan kısma ise Büyük Misya denilmiştir. Büyük Misya; Pergam (Bergama), Adramitiyum (Edremit), Arjiza (Balya-Pazarköy), Assos (Behramkale), Teruvad (Truvada), Gargara, Antandros (Avcılar civarı), Belodos (Dursunbey) ve Adriyanatere (Balıkesir) şehirlerinden oluşmaktadır. Küçük Misya ise Sizik (Belkız), Lâmpesak (Lapseki), Perkot (Bergoz), Abidus, Milotopolis (Mihaliç), Apoloni, Periyapos (Kara Biga), Pemaninos (Eski Manyas), Artemea (Gönen), Zeleya (Sarıköy), Artas (Erdek) ve Panormos (Bandırma) şehirlerinden oluşmaktadır.

M.Ö. 3000-1200 yılları arasında bu bölgede farklı diller konuşan Pelasg ve Leleg kolonileri kurulmuştur. Bu bölgede yaşayan Misyalıların soyu da Pelasglardan gelmektedir. Misyalılar bu bölgeye geldiklerinde Bitinyalıları yendikten sonra Misya' ya hâkim olmuşlardır. Serbest yaşamayı sevdikleri için şehir kurmamışlardır.

M.Ö. 1430' larda Hitit kralı IV. Tuthalya devrinde, Misya Hitit egemenliğine girmiştir. Hititler bölge için Assuva adını kullanmıştır. M.Ö. 1200 yıllarında Akalar ile Troya arasında çıkan ve dokuz yıl süren Truva Savaşı' nda, başlarında Khromis ve birinci Ennomos bulunan Misyalılar Troya' yı destekleyerek Troya' nın egemenliğine girmişlerdir. Troya' nın dağılmasından sonra Misya, Lidya egemenliğine girmiştir.

M.Ö. 546 yılında, Büyük Kiros ve halefleri zamanında Misya, Ahameniş İmparatorluğu' na dâhil olmuştur. Büyük İskender M.Ö. 334 yılında Biga Çayı civarında Ahameniş İmparatorluğu ile yaptığı Granikos Savaşı' nı kazanarak Misya' yı ele geçirmiştir. Bu tarihten sonra Misya halkı paralı asker olarak ün kazanmıştır. O dönemde Mısır ordusunda bile Misya süvari birliği vardır. İskender' in ölümünden sonra kumandanları birbirleri ile savaşmıştır. Savaş sonunda Misya' yı Lisimakus ele geçirmiştir. O da Korupedyon Savaşı' nda I. Selevkos Nikator tarafından öldürülmüştür. Misya, Nikator' un eline geçse de Lisimakus' un emrinde çalışmış Paflagonyalı Fletairos, Bergama' yı ele geçirmiş, Misya' ın bir kısmına da egemen olmuştur. Fletairos' dan sonra yeğeni I. Eumenes geçmiştir. M.Ö. 278 yıllarında Galyalılar Misya' ya gelmiştir. I. Eumenes' den sonra Bergama Krallığı' nın başına geçen I. Attalos, Misya' nın geri kalan kısmını da ele geçirmiştir. Bergama Krallığı egemenliğinde Misya ekonomik yönden rahat bir dönem yaşamıştır. M.Ö. 133 yılında Misya, Bergama kralı III. Attalos' un vasiyeti ile Roma İmparatorluğu hâkimiyetine geçmiştir.

3.6.2 Roma ve Bizans Dönemi

Misya Roma egemenliğine girdikten sonra M.Ö. 133 yılında konsül Manius Aquillius tarafından Roma' ya bağlı Asya Eyaleti kurulmuş ve Misya' nın bir kısmı bu eyalete bağlanmıştır. Romalılar Misya' yı, uzun süre vergi ve kölelikle sömürmüş ve baskı altında tutmuşlardır. Bunlara karşı halkın da desteklediği Pontus kralı VI. Mithridates' in başlattığı hareket başarılı olduysa da çok uzun sürmemiş ve M.Ö. 85 yılında bölge tekrar tamamen Roma idaresine girmiştir.

Kavimler Göçü' nün etkisi nedeniyle M.S. 395 yılında Roma İmparatorluğu doğu ve batı diye ikiye ayrılmış ve Misya yeni kurulan Doğu Roma İmparatorluğu' un yani Bizans' ın egemenliğine girmiştir. Misya topraklarının büyük bir kısmı Bizans egemenliği döneminde Opsikion Theması' nda yer almıştır. 675 yılında İstanbul Kuşatması sırasında Araplar, Misya' ya saldırmışlardır. 716-718 yıllarındaki İkinci İstanbul Kuşatması' nda Suriye sahillerinden hareket eden Araplar, Bergama ve Edremit yörelerini yağmalamışlardır.

3.6.3 Selçuklular Dönemi

1015 yılından itibaren Selçuklu Türkleri, Bizans İmparatorluğu egemenliğindeki Anadolu' da görülmeye başlamıştır. 1048 tarihli Pasinler Muharebesi ile Türklerin Anadolu' ya yaptığı akınlar hız kazanmıştır. 1071 tarihli Malazgirt Meydan Muharebesi' den sonra da Türkler Anadolu' ya yerleşmeye başlamışlardır. Kutalmışoğlu Süleyman Şah, İzmit çevresi ve Marmara sahillerinde Malazgirt Meydan Muharebesi' nden dört yıl sonra 1075 yılında İznik merkezli Anadolu Selçuklu Devleti' ni kurmuştur. 1076 yılında da Misya' nın şehirlerinden Sizik ve Edincik' i ülkesine ilhak etmiştir. 1081 yılında Türkler nehir yolu ile Apollonia (Gölyazı)' ya gelen bir Bizans birliğini yok etmişlerdir. Fakat başka bir Bizans birliği Sizik ve

Poimanenon (Manyas)' ı Türklerden geri almıştır. 1085 yılında Süleyman Şah doğudayken, ona bağlı emirlerinden biri olan İlhan Bey, kısa bir süre önce ellerinden çıkmış olan Sızık, Apollonia, Poimanenon ve Edincik' i geri almıştır.

1086 yılında Süleyman Şah' ın Halep' i kuşatması üzerine kardeşi Melikşah tarafından görevlendirilen Tutuş, Ayn Seylam (Ayn Selm veya Aynı Salem) mevkiinde Süleyman Şah' ı yenmiş, bunun üzerine Süleyman Şah, 5 Haziran 1086 tarihinde intihar etmiştir. Ardından vezir Ebu' l-Kasım devletin başına geçmiştir. Sızık' i üs edinerek Marmara sahillerinin hâkimi olmuştur. 1090 yılında I. Aleksios Komnenos' un Eufuryanis Alexanders' ı göndermesiyle bölgede savaşlar olmuştur. Ebu' l-Kasım, Gemlik' i alarak burada gemiler yaptırmaya başlasa da burası Bizans' ın eline geçmiştir.

Ebu' l-Kasım' dan sonra Anadolu Selçuklu Sultanı olan I. Kılıç Arslan, Marmara kıyılarını ve Edremit Körfezi' ne kadar olan kısmı ülkesine ilhak etmiştir. Kılıç Arslan' ın kayınpederi İzmir Beyi Çaka Bey ise Edremit' ten Abydos' a kadar olan kıyıları ile Sakız ve Midilli Adası' nı ele geçirmiştir. Fakat verilen bir ziyafette Kılıç Arslan tarafından öldürülmüştür. Kılıç Arslan, bölgeyi 1099 yılında gelen Haçlılar' a karşı savunmuştur. 1107 yılında Kılıç Arslan ölünce Türkler Batı Anadolu' dan çekilmek zorunda kalmıştır. Misya' yı yeniden ele geçiren Bizanslılar, Marmara sahillerinde bulunan bütün Türkmenlere savaş açmışlardır. 1115 yılına kadar bölgede Türk-Bizans çekişmesi yaşanmıştır. 1175 yılında Eskişehir ovasında toplanan 100.000 çadır Türkmen' in bir kısmı bu bölgeye gelmiştir. 1206 yılında Türkmenler Misya kentlerine akın etmeye başlamış ve Bizans ahali bölgeyi terk ederek Türkmenler bölgeye yerleşmiştir. 1237 yılında II. Gıyaseddin Keyhüsrev, Misya' daki uç beylerini teftiş etmiştir. 1280' li yıllarda, daha sonra Karesi Beyliği' ni kuracak olan ve soyu Danişmend Gazi' den gelen Karesi Bey, babası Kalemşah ve büyük bir Türkmen grubu Misya' ya gelmiştir. Bunların yanında Germiyanoğlu Yakup Bey de vardır.

3.6.4 Karesi Beyliği Dönemi

Kara İsa adıyla da bilinen Karesi Bey, muhtemelen 1296-1297 yıllarında Erdek, Biga, Edremit, Bergama, Çanakkale hariç büyük Misya sahasını Germiyanoğullarının desteğiyle ele geçirmiştir. 1306 yılında (bu tarih kesin değil) bir grup Türkmen, Ece Halil önderliğinde Trakya üzerinden Karesi topraklarına gelmiştir. Karesi Bey' den sonra yerine oğlu olan Aclan Bey' in geçtiği söylene de Aclan Bey' in kimliği henüz netlik kazanmamıştır. Aclan Bey' in oğlu olduğu düşünülen Demirhan Bey hükümdar olduğu dönemde kardeşi Yahşi Bey de Bergama taraflarını yönetmektedir. Diğer kardeşi Dursun Bey ise Osmanlı hükümdarı Orhan Gazi' ye sığınmıştır. Dursun Bey, Orhan Gazi' ye Karesi Beyliği' ne saldırırsa Balıkesir, Edincik ve Bergamayı vereceğini ve kendisinde sadece Kızılca Tuzla ile Makhram' ı alacağını söylemiştir. Makhram denilen yer ise Makhramion yani Behram Kale batı yakınında, Strabon' un andığı Tragasai Tuzlası' dır. Bu teklifin üzerine Orhan Gazi, Dursun Bey ile birlikte Balıkesir' e doğru gelmiştir. Orhan' ın hareketini duyan Demirhan Bey, Balıkesir' den Bergama' ya kaçmıştır. Burada Dursun Bey kaleden atılan bir ok yüzünden ölmüştür. Karesi' nin Osmanlı' ya ilhakı 1361 yılında Çanakkale' nin alınmasıyla tamamlanmıştır. Karesi ümerâsı, Osmanlı egemenliğine geçtikten sonra Orhan Bey' in oğlu Süleyman Paşa' ya Rumeli' ye geçişinin gerek hazırlık döneminde gerekse icraat sırasında

yardımları etmişler ve destek olmuşlardır.

3.6.5 Osmanlı Dönemi

Karesi Beyliği' nin tarih sahnesinden çekilişi ve yerini henüz devlet olma aşamasında bulunan Osmanlı Beyliği' ne bırakışı, ileride güçlü bir devlet hâline gelecek olan Osmanlılar için askeri ve siyasi genişleme açısından önemli bir adım olmuştur.

Karesi, Osmanlı' ya ilhak olduktan sonra müstakil bir sancak yapıp yönetimi Süleyman Gazi' ye verilmiştir. Yıldırım Bayezid, Saruhanoğulları Beyliği' ni 1390' da ele geçirdikten sonra Saruhan ve Karesi' yi birleştirerek oğlu Ertuğrul' a vermiş, daha sonra buranın yönetimine Bayezid' in (Yıldırım Bayezid) oğullarından bir diğeri olan İsa Bey getirilmiştir. Bir süre sonra Saruhan ve Karesi tekrar ayrılmıştır. 1393 yılında Karesi Sancağı, aynı yıl kurulan Anadolu Eyaleti' ne bağlanmıştır. 1402 tarihli Ankara Muharebesi' nde Karesi kuvvetleri, Osmanlı büyük ordusunun sağ kolunda bulunmuştur. Yenilginin ardından Balıkesir ilinin bulunduğu bölge Timur ordusunun saldırılarına maruz kalmıştır. Timur' un kendilerine bağımsızlık verdiği öteki beylikler gibi Karesi Beyliği, yeniden bir canlanma dönemi yaşamamıştır.

Anadolu' nun genelinde yaşanan kıtlık, 1494 ile 1503 yılları arası Balıkesir ili genelinde de yaşanmıştır. 1525 yılından 1527 yılına kadar 3 mahsul yılında çekirge felaketi yaşanmıştır. 21 Eylül 1577 (H. 8 Recep 985) tarihinde ise bu yörede çok şiddetli bir deprem olmuştur. 1596' dan 1610' a kadar olan dönemde, Anadolu' daki Celali isyanları sonucu doğudan batıya doğru göç eden yörüklerin bir kısmı Balıkesir yöresine gelmiştir. 1816 yılına gelindiğinde Karesi Sancağı, Anadolu Eyaleti' nden ayrılarak kurulan Hüdavendigâr ve Kocaeli Eyaleti' ne bağlanmıştır. Ardından 1841 yılında, bu eyaletin yenilenmesiyle kurulan Hüdavendigâr Eyaleti' ne bağlanmıştır. Bu arada 1821 yılında Ayvalık Rumları, Yunan İsyanı' na katılmışlardır. Bunun üzerine Balıkesir Mutasarrıfı, bölgedeki konar göçer aşiretleri Rumların üzerine salmıştır. Bu aşiretler içinde en büyüğü başlarında Davasoğlu isimli biri bulunan Kepsut Çepnileri' dir. Ardından isyan bastırılmıştır.

1845 yılında Karesi ile Saruhan Sancağı' nın birleşmesiyle yeni bir eyalet kurulsa da bu eyalet 1847 yılında kaldırılmış, Karesi yeniden Hüdavendigâr Eyaleti' ne bağlanmıştır. 1867 yılında Hüdavendigâr, vilayet olmuştur. Karesi de 1881-1888 yılları arasında vilayet olmuştur. 29 Ocak 1898 tarihinde Balıkesir ilinde çok şiddetli bir deprem meydana gelmiştir. 1909 yılında Karesi, bağımsız bir sancak haline getirilmiştir.

3.6.6 Kurtuluş Savaşı Dönemi

I. Dünya Savaşı' ndan sonra Yunanlar, 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir' i işgal etmişlerdir. Ertesi gün İzmir' in işgali haberi telgraf ile Balıkesir' e de ulaşmıştır. 17 Mayıs günü Balıkesir şehrindeki Alaca Mescit' te toplantı yapılmasına karar verilmiş ve ertesi gün burada Vehbi (Bolak) Bey önderliğinde 41 kişiden oluşan Balıkesir Redd-i İlhak Cemiyeti kurulmuştur. Yunan orduları, 29 Mayıs 1919 tarihinde Ayvalık taraflarına küçük bir çıkarma yapmışlardır. 26-31 Temmuz 1919 ve 16-22 Eylül tarihlerinde I. ve II. Balıkesir Kongreleri düzenlenmiş ve bölgede Kuvay-i Milliye birlikleri kurulmuştur. 22 Haziran 1920 tarihinde Yunan orduları Soma-Akhisar cephesine karşı taarruza geçmiştir. Bu cephenin dağılmasının

ardından Yunan orduları, 30 Haziran 1920 tarihinde hem Balıkesir şehrini hem de Bigadiç' i ele geçirmişlerdir. 6 Eylül 1922 tarihinde Balıkesir işgalden kurtulmuştur.

3.6.7 Cumhuriyet Dönemi

1923 yılında bütün sancakların il olmasıyla Karesi ili kurulmuştur. 1926 yılında ilin adı Balıkesir olmuştur. Cumhuriyet sonrasında Balıkesir' in büyümesi ve yeniden kent niteliğine ulaşmasındaki önemli bir etken, askeri kolordu merkezi olarak seçilmesidir. Bunun yanı sıra Marmara ve Ege bölgelerini bağlayan kara ve demir yolları üzerinde durak noktası olması, kentin gelişmesini destekleyen önemli etken olmuştur.

Kent 1950 lere dek yağ lekесinin dağılmasını andıran bir biçimde ilk yerleşim çekirdeğine bağlı olarak büyümüştür. XIX. Yüzyıl sonuna dek, batı ve güneybatı yönleriyle büyüyen kent, bu alanda konutların eğim sınırına dayanmasıyla birlikte 1900lerin başında kuzeye doğru yayılmaya başlamıştır. Cumhuriyet dönemine değin, kentin çarşısı Anafartalar Caddesi boyunca yer alıyordu. Cumhuriyet sonrasında gelişme bu çekirdekten bağımsız olmamış, kent merkezi Anafartalar Caddesini kesen yollar boyunca kuzeye doğru yayılmıştır. 1940larda hükümet konağının yeri değiştirilmiştir ve merkezin güneye Vasıf Çınar Caddesine doğru genişlemesine neden olmuştur. Balıkesir Parkı da bu dönemlerde dizayn edilmeye başlanmıştır. 03 Ağustos 1950 akşam saatlerinde Balıkesir' de meydana gelen büyük yangın, Balıkesir kent merkezindeki tüm dükkânları ve çevresindeki mahalleleri içine almış ve Balıkesir' in büyük kısmının yanmasına neden olmuştur. Yangın postaneye kadar ilerlemiştir. Çok geniş bir alana yayılan yangın saatlerce kontrol altına alınamamıştır. Onlarca kişi ölmüş, binden fazla ev yanmış ve Balıkesir halkı aylarca ekonomik zorluk çekmiştir. Yangının çıkış sebebi enteresandır. Yangın bir tuhafiyeci dükkânındaki çıtıptırların farelerce kemirilmesiyle ortaya çıkan kıvılcımın elektrik kontağını etkilemesiyle meydana gelmiştir. Yangın sonrasında Yeni Çarşı adıyla modern belediye çarşısı yapılmış ve merkez yeniden düzenlenmiştir.

1950' de kent merkezi tekrar inşa edilen Balıkesir kenti, 1950' li yıllarda Bulgaristan' dan gelen muhacirlere Gaziosmanpaşa Mahallesi ve Plevne Mahallesi kurulmasıyla tekrar hareketlenmiştir. Şehir böylece güneydoğuya doğru büyümeye devam etmiştir. Köylerden kente göç eden insanlar ise, daha çok Çay deresinin kuzeyindeki Oruçgazi ve Kayabey Mahallelerinin yukarılarını oluşturmuşlar ve böylelikle bir taraftan da kuzeye doğru şehir yayılmıştır. 1960lardan sonra kentin çevresindeki ucuz alanlarda taşralaşma başlamıştır. Kuzeyde Tepebaşı ve Maltepe, güneyde Dinkçiler ve Plevne mahallelerinin bir bölümü, doğuda ise Gümüşçeşme ve Gündoğan mahalleleri başlıca taşra alanlarıdır. Sanayi bölgesine yakınlığı nedeniyle, Gündoğan mahallesi hızlı bir gelişme yaşamıştır. Kentin içinden geçen Bursa-İzmir, karayolu ve yakın çevresi üst gelir gruplarının yaşadığı alan olmuştur. Güneydeki Kasaplar ve 6 Eylül ile kuzeydoğudaki Atatürk mahalleleri bu eğilimin en yoğun olduğu konut alanları olarak şekillenmiştir. 1950 yılında veledromlu olarak 12.000 bin kişilik Balıkesir Stadyumu inşa edildi. Balıkesir' de ilk kolonya imalathanesi de 1950 yılında açılmıştı.

1960 yılında kent silüetlerinden Kervansaray Otel hizmete girmiştir. 1963 yılında

1.600 kişilik Kapalı Spor Salonu ve yakınındaki alana Atatürk Anıtı yapıldı ve Balıkesir Parkı son halini aldı. 1966 Balıkesir Tenis Kortları hizmete açıldı. Yine 1966' da Balıkesirspor kurulmuştur. 1969 yılında Park içine 1.300 seyirci kapasiteli Açık Yüzme Havuzu inşa edildi ve hizmete girdi.

1974 yılında Balıkesir Belediyesi' nin aldığı bir kararla, Adnan Menderes Mahallesi kurulmuş ve 1981' de ilk konutlar tamamlanmıştır. Bursa yolu üzerindeki esen evler, elliiki evler; güneydeki öğretmen evleri, ptt evleri, şoför evleri ve 26 evler 70li yıllarda inşa edilerek düzenli siteler ortaya çıkmıştır. 1975 yılında Uludağ Üniversitesi' ne bağlı çeşitli yüksekokullar ve fakülteler açılmıştır.

1970' li yılların sonunda Balıkesir, bugünkü genel şeklini almıştır. Necatibey İlköğretmen Okulu-Enstitüsü, Ordudonatım ve Polis Okulu şehri eğitim merkezi yapmıştır. Bu dönemlerde Kepsut Caddesi çevresi sanayi bölgesi olarak ortaya çıkmıştır. 1980de Organiza Sanayi Bölgesi yapılması planlanmış, ancak 2000li yıllarda tamamlanmıştır.

Temeli 1910 yılına dayanan ve çeşitli şekilde eğitim veren öğretmen okulu, 1982 yılında fakülteye dönüştürülen Necatibey Eğitim Fakültesi lisans eğitimi vermeye başlamıştır. 1992 yılında Balıkesir Üniversitesi kurulmuştur.

Şehir 2000' li yıllarda altyapısı tamamen yenilemiş ve doğalgaz olanağını elde etmiştir. 2007 yılında TOKİ aracılığıyla yeni konutlar yapılarak yeni bir mahalle daha kurulmuştur.

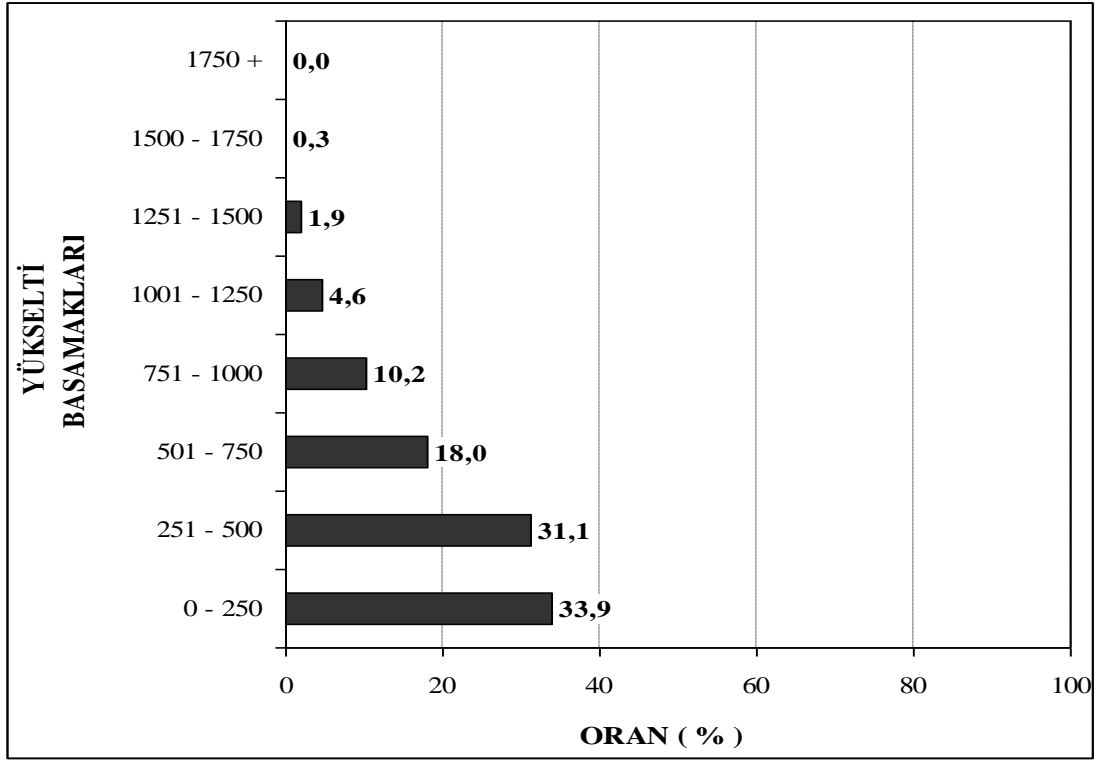
3.7 BALIKESİR İLİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

3.7.1 İlin Jeomorfolojik Özellikleri

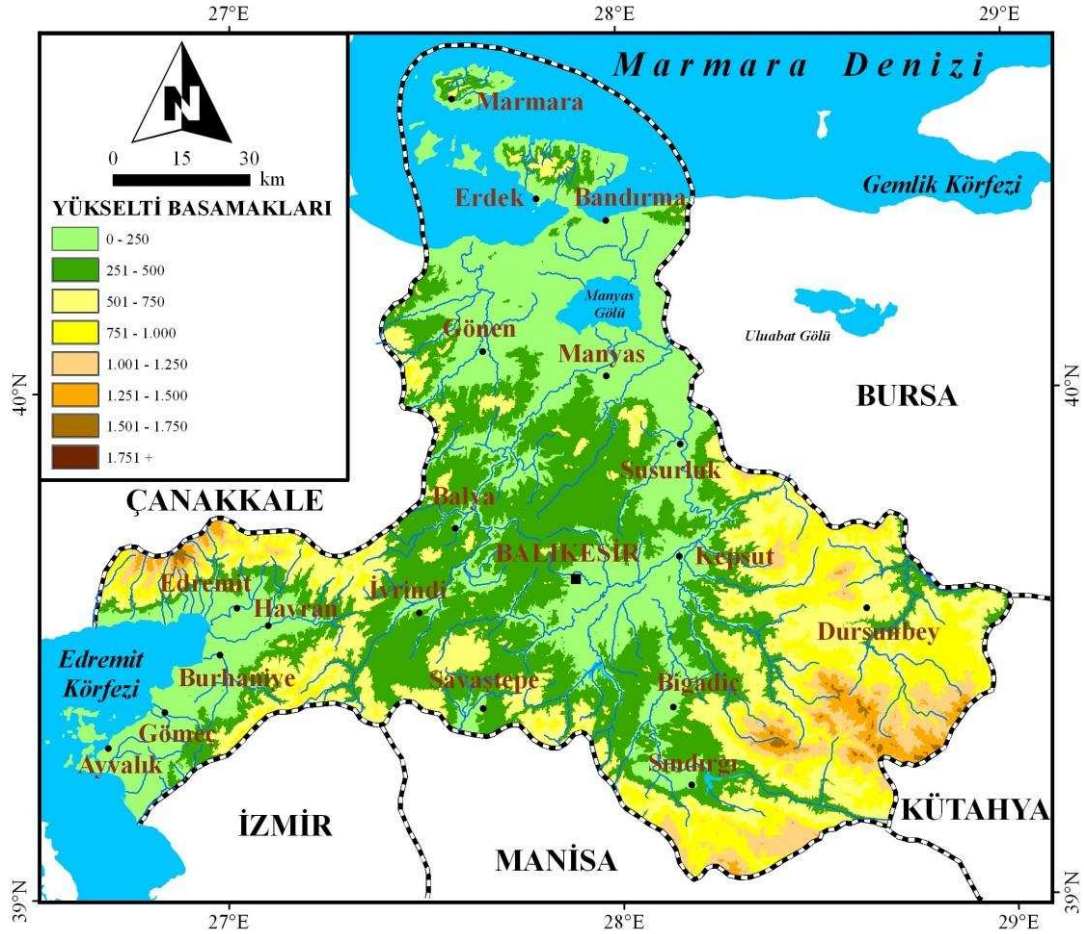
Güney Marmara Bölümü' nün Neojen - Kuvaterner tektoniği ve jeomorfolojisi ile ilişkili olan Balıkesir İli' nin jeomorfolojik birimleri, yükselti ve röliyef bakımından dağ, plato ve ova olmak üzere farklı üç alt başlık altında ele alınıp değerlendirilebilir.

Bu ana yerşekilleri vadi, yamaç, tepe, doruk, sağrı taraça (seki), gibi elemanter yerşekillerinin bir araya gelmesiyle oluşmuşlardır. Bu ana yerşekillerinin yanı sıra bazı kısımlarda çok sayıda tepenin bir arada bulunmasıyla oluşmuş kesimler de ayırt edilebilir.

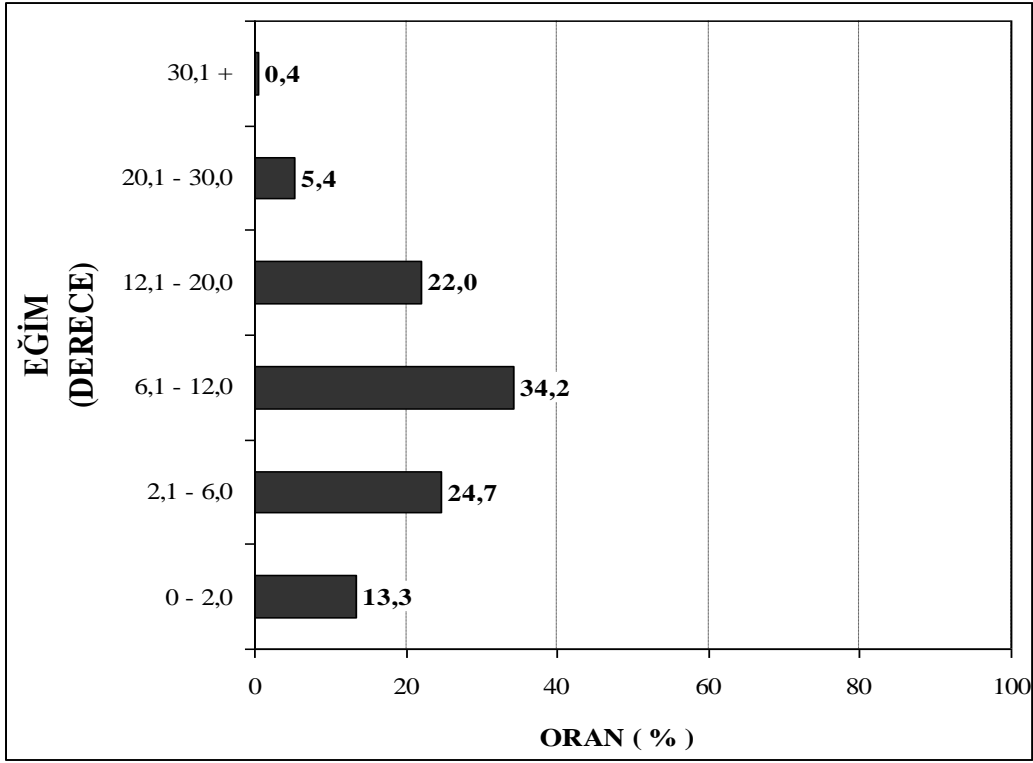
Balıkesir İli, yükselti şartları açısından Türkiye' nin en düşük değerlerine sahip olan Marmara Bölgesi sınırları içinde bulunmaktadır. İl sınırları içinde yükselti kıyı çizgisini oluşturan 0 m ile en yüksek zirve olan 1774 m arasında değişmektedir. İnceleme alanı 250 m lik basamaklara ayrıldığında 0 - 250 m basamağının % 33,9 ile en fazla alan kapladığı görülmektedir. Bu oranlar, yükselti arttıkça giderek düşmektedir.

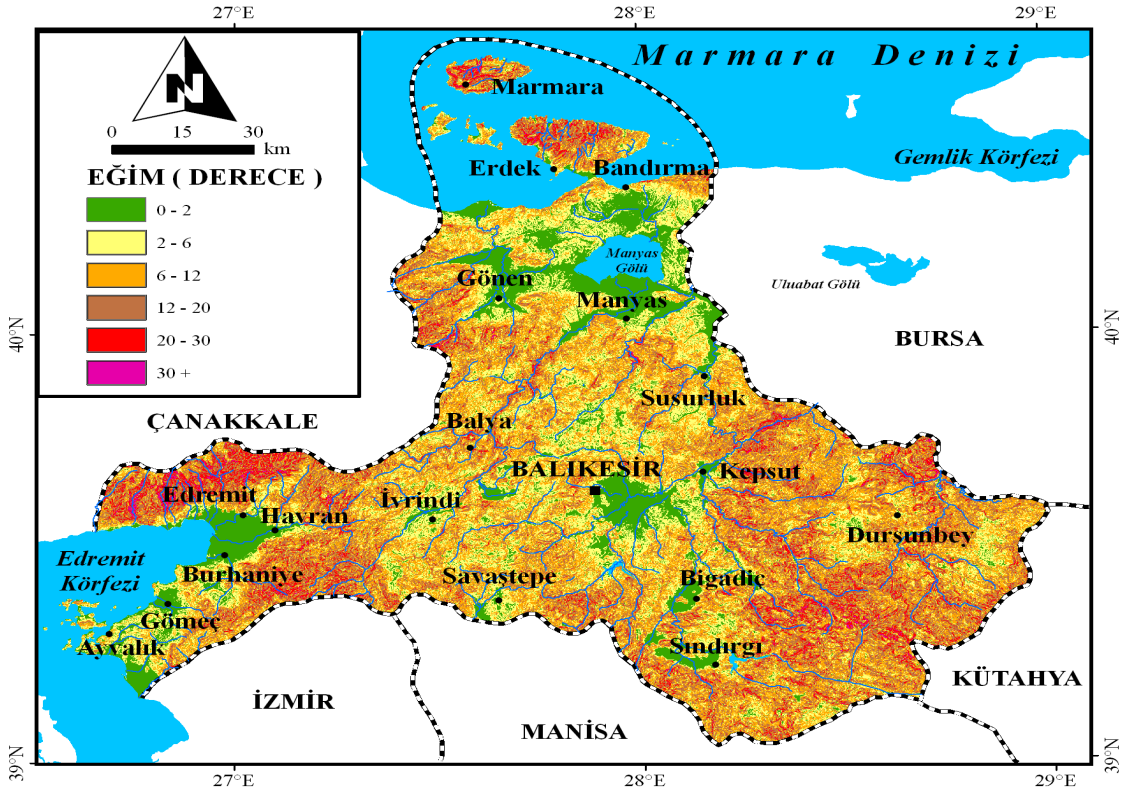
Yükselti Basamakları (250 m) nın Balıkesir ili Yüzölçümüne Oranları

Balıkesir İlinin Yükselti Basamakları (250 m) Haritası

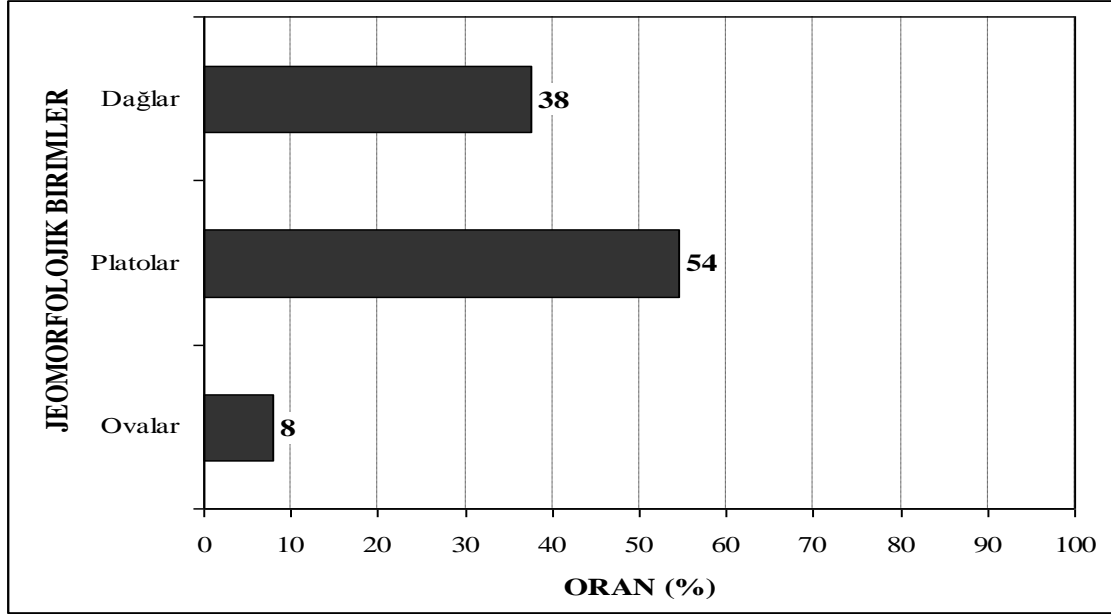
Eğim Gruplarının Balıkesir ilin Yüzölçümüne Oranları

Balıkesir ilinin Eğim Haritası

Balıkesir İli sınırları içinde düz, hafif eğimli, eğimli, çok eğimli, hatta sarp sayılabilecek kadar yüksek eğim değerlerine sahip araziler bulunmaktadır. İnceleme alanı belirli eğim gruplarına ayrıldığında en fazla 6° – 12° arasındaki eğime sahip alanların il yüzölçümüne oranının % 34, 2 olduğu görülmektedir.

Balıkesir İli, 14299 km² yüzölçümüne sahip olup, bu sahanın yarısından fazlası plato (% 54) yüzeylerinden oluşmaktadır. Dağ (%38) lık alanlar ise ikinci sırada gelmekte, ova (% 8) lar ise en az alan kaplamaktadır.

Ana Jeomorfolojik Birimlerin Balıkesir ili Yüzölçümüne Oranları

Dağlar

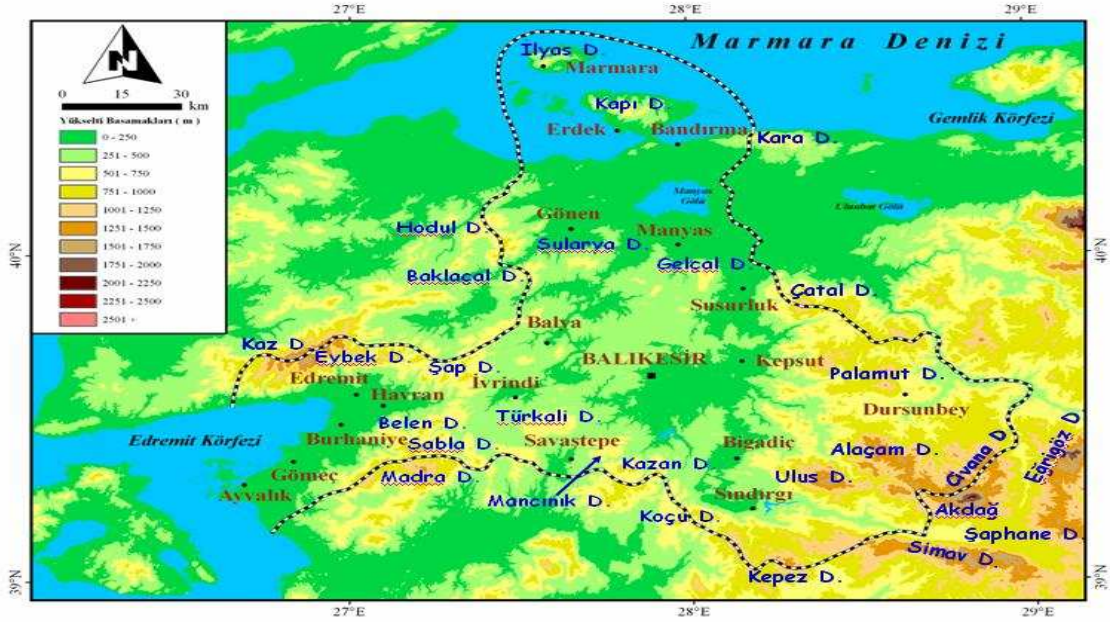
Kısa mesafeler içinde büyük yükselti farkları içeren, genellikle dar ve derin vadilerle yarılmış, yamaç eğimlerinin yüksek değerlerde ve devamlı olduğu yüksek sahalardır. Balıkesir İli' nin topografik görünümünü şekillendiren dağlar; genellikle sıralar halinde belli doğrultularda uzanmaktadır. Bu doğrultular ile ilin Neo-tektoniği arasında çok yakın bir ilişki ilin tektonik ve jeomorfolojik özelliklerini gösteren bir haritada ilk bakışta dikkati çekmektedir.

İlimizin güneydoğusunda yer alan ve yaklaşık olarak kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan silsile Akdağ (2089 m), Ulus Dağı (1765m), Alaçam Dağları (1600 m), Civana (1630 m) ve Palamut Dağı (1274 m)' ndan oluşmaktadır. Bu dağlar İç Batı Anadolu Platosu üzerinde yükselen ve kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan Afyon Kocatepe Dağı (1903 m), Ahır Dağı (1915 m), Murat Dağı (2809 m), Şaphane Dağı (2121 m) ve Eğrigöz Dağı' nın (2181 m) kuzeybatıya doğru devamı niteliğindedir.

İlimizin güneyinde ise ikinci sıradağ grubu yer alır. Sındırgı yerleşim biriminin güneybatısında Koçu Dağı (1025 m) ile başlayan bu sıra, kuzeybatı yönünde Gölcük beldesinin batısında Kazan Dağı (753 m) ve Mancınık Dağı (957 m) ile devam eder. Savaştepe ile İvrindi ilçeleri arasında yer alan Türkali Dağları (785 m) da bu kütlede devamı niteliğindedir.

İlimizin güneybatısında Madra Dağı (1343 m) ile başlayan ve kuzeydoğuya doğru Şabla Dağı (1111 m), Belen Dağı (600 m), Şap Dağı (938 m) ve Baklaçal Dağı ile devam eden silsile de üçüncü sıradağ grubunu meydana getirir. Bu sıradağların uzanışı, diğer iki

gruptan farklı olup, güneybatı-kuzeydoğu yönündedir. Bu uzanışta eski masiflerden Kazdağı ile Saruhan Mentеше masifinin rolü olduğu bilinmektedir.

Balıkesir ilinin Dağları

Dördüncü sıradağ grubu da batıda Kazdağları silsilesi içinde yer alır, bu grupta ilimiz sınırları içersinde sadece ikisi; Kazdağı (1774 m) ve Eybek Dağı (1298 m) kalır. Aslında silsile daha batıda Dikili ve Dede dağları ile başlar ve Mihli Çayına kadar devam eder. Esas Kazdağı'ndan sonra da kuzeydoğuya doğru, Gürgen, Koca ve Küçük Katran ile Susuz dağları ile devam eder. Yaklaşık 8 140 km² alan kaplayan Biga Yarımadası' nın 1/8' ne (1 012 km²) karşılık gelen Kazdağları üzerindeki Karataş Tepe 1774 m. İlimizin en yüksek noktasını temsil eder.

İlimiz sınırları dâhilindeki beşinci sıradağ grubu ise Balıkesir ve Manyas havzalarını birbirinden ayıran eşikte bulunan silsiledir. Doğu-batı doğrultusunda uzanan bu grup Çataldağ (1314 m) ile başlar ve batıya doğru Gelçal Dağı (880 m), Sularya Dağı (683 m), Baklaçal (729 m), Yosunludağ (963 m), Armutçuk (768) ve Hodul Dağı (610 m) ile devam eder.

Bu beş sıradağ grubunun dışında ilimizin kuzeyinde yarımada ve adalardan oluşan kesimlerinde Kapı Dağı (808 m) ve İlyas Dağı (709 m) bulunmaktadır.

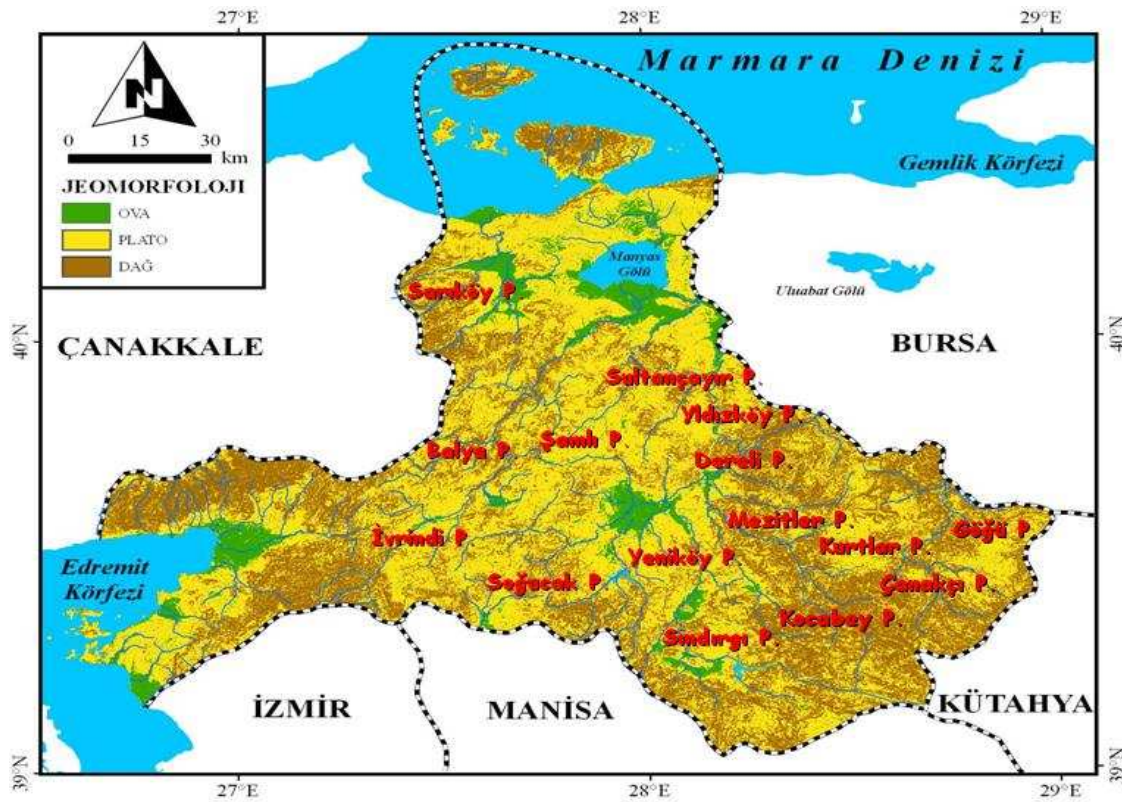
Balıkesir ili'nde yer alan dağların meydana gelmesinde rol oynayan etmenlerin başında yer kabuğu hareketleri (tektonik hareketler) gelmektedir. Bu durumda jeosenklinallerde biriken kalın tortul tabakaların yan basınçların etkisiyle kıvrılıp yükselmeleri ve sular üzerine çıkmalarıyla meydana gelenler olduğu gibi, yer kabuğu bloklarının faylanmalar sonucu yükselmesiyle oluşmuş olanları da bulunmaktadır.

Balıkesir ili'nde dağların bir kısmı volkanizma sırasında yeryüzüne püskürtülen lav ve/veya piroklastik maddelerin (tefra) üst üste yığılması sonucu oluşmuş olsalar da bunlar Orta ve Üst Miyosen' den günümüze kadar geçen aşınım evresinde birer volkan harabesine veya dalgalı plato yüzeyine ya da tepelik bir alana dönüşmüşlerdir. Bu nedenle volkanik dağ

olarak adlandırılmamaktadırlar.

Platolar

Bu ana jeomorfolojik birim, üzerlerinde akan akarsular tarafından oldukça dar ve derin bir şekilde yarılmış ve parçalanmıştır. Platolar genel olarak; aşınım, volkanik, karstik ve yapı platoları olarak ayırt edilir. Balıkesir İli platoları; aşınım, volkanik ve karstik kökenli platolardır. Ancak burada zaman zaman bir kavram kargaşasına neden olan plato ve yayla terimleri üzerinde durulmasının çok önemli olduğu düşünülmektedir. Plato, bir şekil olmasına rağmen yayla insanların bölgesel olarak değişen belli yükseltilerde sosyo-ekonomik amaçları doğrultusunda oluşturdukları geçici ve sürekli yerleşmeleri ifade etmektedir. Yaylaya bağlı yaylacılık faaliyetleri rekreatif amaçlı olabileceği gibi ziraat yapma ve hayvan yetiştirmeye yönelik de olabilir.

Balıkesir ilinin Platoları

Yukarıda adı geçen platolar başta Susurluk Irmağı ve kolları olmak üzere, Gönen, Balat (Mustafa Kemalpaşa Çayı), Yağcılı (Bakırçay), Havran, Karınca ve Madra çayları ile kollarının açtığı dar verin vadiler tarafından parçalanarak bugünkü görünümünü kazanmışlardır.

Balıkesir ili sınırları dâhilinde platoluk alanlarda Susurluk Çayı ve kolları ile Gönen Çayı tarafından açılmış Kocakayran, Cüneyt, Eyrekkıranı, Armutlu, Eşmedere, Yarbaşı, Kaleli, Burgaz, Kocabük, Kocaavşar, Kepsut, Bektaşlar, Ilıca ve Gönen adlı yarma boğazlar bir taraftan ilimizdeki ovaları birbirine bağlamış diğer taraftan da bu yarıma ve gömülme ile bugünkü jeomorfolojik özelliklerin oluşumunda ve gelişiminde önemli rol oynamıştır.

Plato	Ortalama Yükselti	Plato	Ortalama Yükselti
Çanakçı Platosu	1150 - 1400 m	Yeniköy Platosu	300 - 450 m
Güğü Platosu	750 - 1000 m	Balya Platosu	350 - 500 m
Kurtlar Platosu	550 - 700 m	Şamlı Platosu	300 - 450 m
Mezitler Platosu	400 - 550 m	Sultançayır Platos.	200 - 350 m
Kocabey Platosu	450 - 600 m	Dereli Platosu	450 - 500 m
Sındırgı Platosu	350 - 500 m	Yıldızköy Platosu	350 - 500 m
Soğucak Platosu	300 - 450 m	Sarıköy Platosu	200 - 300 m
İvrindi Platosu	300-450 m		

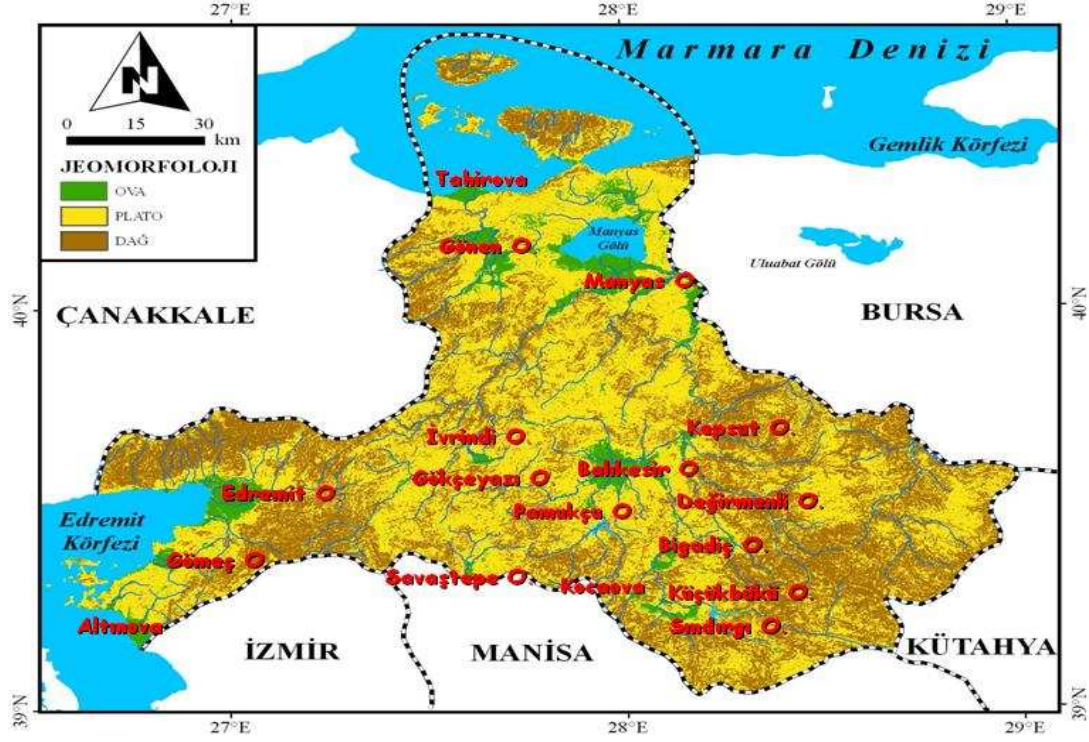
Balıkesir ilindeki Platolar ve Ortalama Yükselteleri

Ovalar

Çeşitli yükseltilerde yer alabilen düz veya düze yakın hafif dalgalı sahalardır. Buldukları yere göre; kıyı ovası (delta) ve karasal (kontinental) ovalar olarak sınıflandırılırlar. Ayrıca oluşumlarına göre birikim ve aşınım, unsurların biriktiği yere göre taban seviyesi, delta, dağıcı, dağeteği (piedmont), sandur ve karstik ova olarak da adlandırılırlar. Balıkesir ilindeki ovalar, buldukları yere göre kıyı ve karasal ova, oluşumlarına göre birikim ovası, unsurların biriktiği yere göre ise taban seviyesi ve delta ovaları olarak adlandırılabilirler. Bu ovalardan iç kısımlar da yer alanlar Balıkesir ili ve yakın çevresinin epirojenik karakterde yükselmesi veya komşu denizlerdeki seviye alçalmalarına bağlı olarak önce bir yarıma ve boşalma, ardından da boşalan kısımlara çevrelerinden taşınan materyalin birikmesi ile oluşmuşlardır (Balıkesir, Bigadiç ve Sındırgı' da olduğu gibi). İlin kıyı kesiminde yer alan ovalar ise kaynaklarını yüksek kısımlardan alıp gelen akarsuların getirdikleri materyali delta ortamlarında biriktirmesi ile oluşmuşlardır (Tahirova, Edremit, Altınova' da olduğu gibi).

Ova	Alanı (km ²)	Ova	Alanı (km ²)
Balıkesir Ovası	170	Kepsut Ovası	24
Edremit Ovası	141	İvrindi Ovası	22
Gönen Ovası	117	Gökçeyazı Ovası	20
Manyas Ovası	110	Pamukçu	20
Bigadiç Ovası	47	Kocaova (Gölcük)	12,5
Sındırgı Ovası	46	Savaştepe Ovası	5,1
Altınova	40	Küçükbükü	5
Gömeç Ovası	29	Değirmenli	4,8
Tahirova	28		

Ovalar ve Yüzölçümleri

Balıkesir ilinin Ovaları

3.7.2 Jeolojik Özellikler

Balıkesir İli sınırları içerisinde en altta, çeşitli türde metamorfik kayalar ve bunları kesen granitik intrüzyonla temsil edilen Üst Paleozoyik yaşlı Fazlıkonağı Formasyonu yer alır. Bu formasyon üzerine uyumsuz olarak Alt Triyas yaşlı çeşitli kırıntılı kayalar ve kireçtaşı bloklarından oluşan Karakaya Formasyonu gelir. Üst Jura-Alt Kretase yaşlı kireçtaşlarından oluşan Akçakoyun Formasyonu, Karakaya Formasyonu üzerinde uyumsuz olarak yer alır. Yerleşme yaşı Üst Kretase olan ve birbirleriyle ilksel ilişkide olmayan çökel, metamorfik ve ofiyolit topluluğundan meydana gelen Yayla Melanjı, Akçakoyun Formasyonu ile tektonik ilişkilidir.

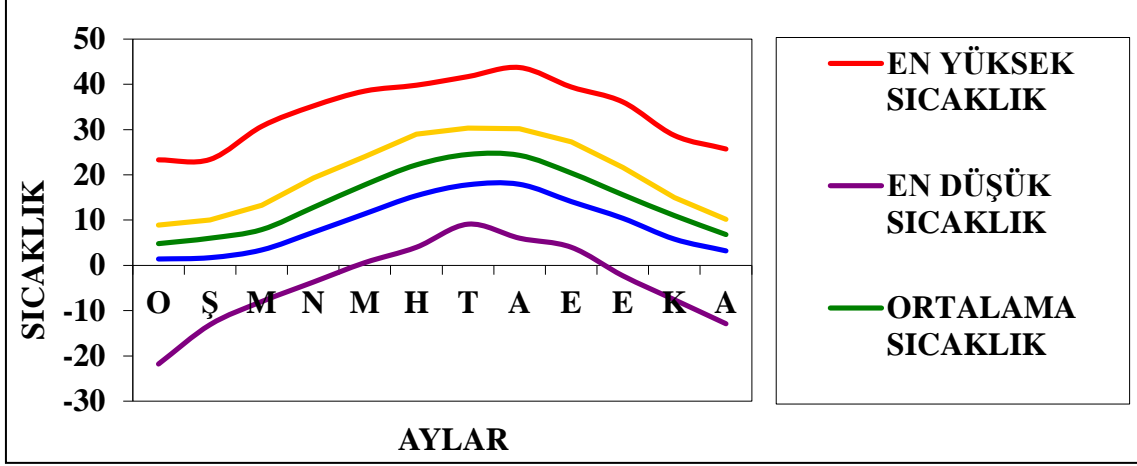
Tersiyer, bölgede Paleosen yaşlı granit, granodiyorit türünde kayalardan oluşan Çataldağ Granitleri ile temsil edilir ve bunun üzerine uyumsuz olarak Üst Oligosen yaşlı andezit ve dasit türünde volkanik kayalardan ibaret Hallaçlar Formasyonu gelir. Bu formasyon üzerine uyumsuz olarak, karasal ortamlarda oluşmuş çökel kayalardan meydana gelen Miyosen-Alt Pliyosen yaşlı Soma Formasyonu ve bu formasyonla yanıl ve düşey geçişli Yuntdağ Volkanitleri gelir. En üstte, Pliyosen yaşlı karasal çökeller yer alır.

3.7.3 İklim Özellikleri

Balıkesir ili Akdeniz iklimi ile Karadeniz iklimi arasındaki geçiş bölgesinde bulunmaktadır. Bu nedenle her iki iklimin özelliklerini yer yer görmek mümkündür. Ege kıyılarında bulunan istasyonlarda yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve genellikle yağışlı Akdeniz iklimi görülmektedir. Marmara kıyılarında ise Karadeniz ikliminin etkisiyle yazlar nispeten serin geçmektedir. Kıyılardan iç kesimlere doğru gidildikçe iklim karasallık eğilimi göstermekte ve kışlar soğuk geçmektedir.

Sıcaklık

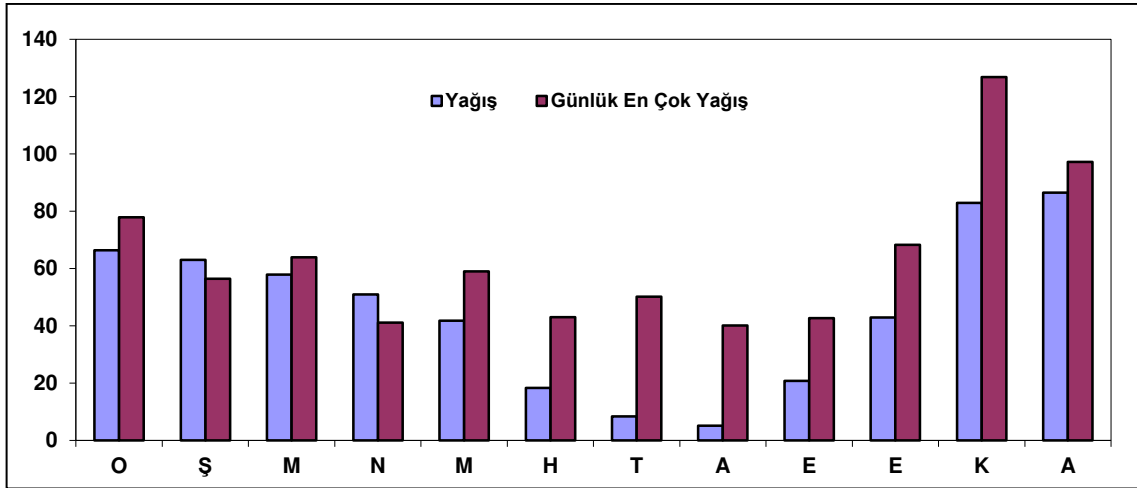
Balıkesir' de yıllık ortalama sıcaklık 14,5 °C' dir. Sıcaklığın en yüksek olduğu istasyon 16,6 °C ile Ayvalık' tır. Balıkesir' de ortalama sıcaklığın en düşük olduğu ay 4,8 °C ile Ocak, en yüksek olduğu ay ise 24,5 °C ile Temmuzdur.

Balıkesir' in Termik Rejim Grafiği

Yağışlar

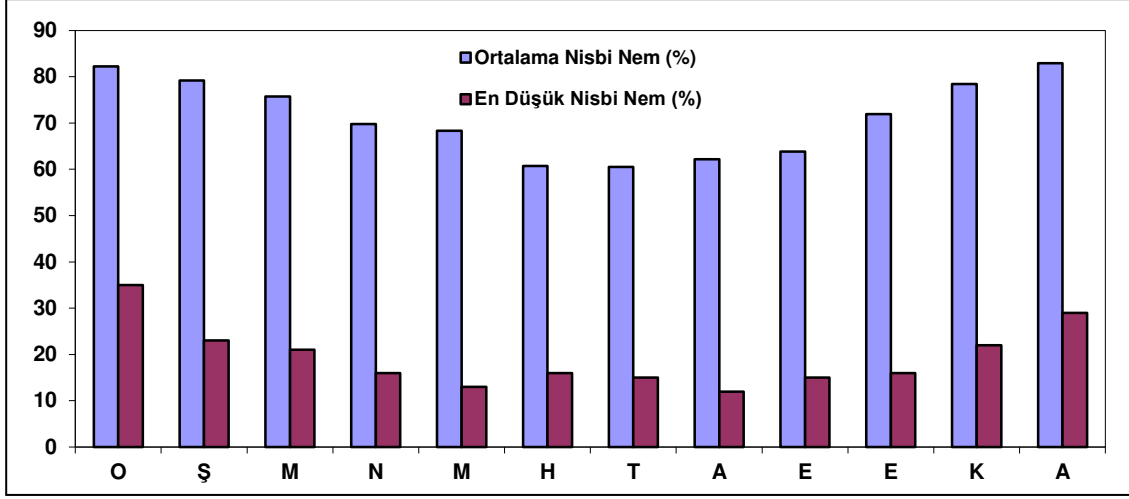
Balıkesir' de yağışların % 45' lik bir kısmı kış aylarında % 5' lik kısım ise yaz aylarında olmaktadır.

Balıkesir' de Aylık Yağış Miktarı, Günlük En Çok Yağış Miktarı

Nem

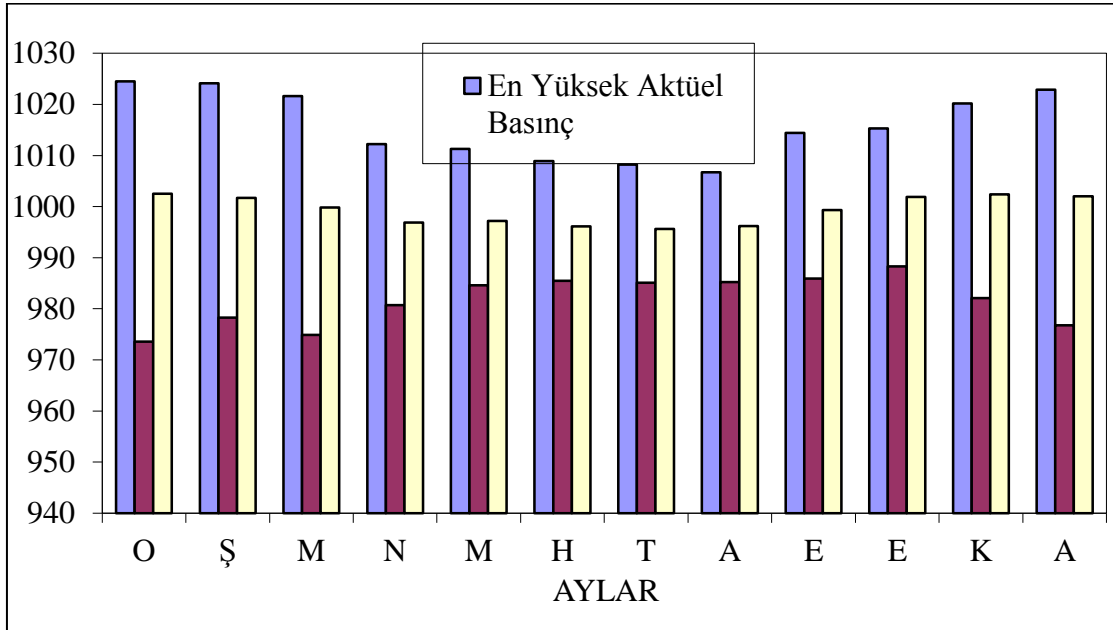
Nisbi nem rasatları bütün büyük ve küçük klima istasyonlarında yapılmaktadır. Balıkesir' in yıllık ortalama nisbi nem değeri % 71,3' tür.

Balıkesir' de Aylık Ortalama Nisbi Nem ve En Düşük Nisbi Nem

Basınç

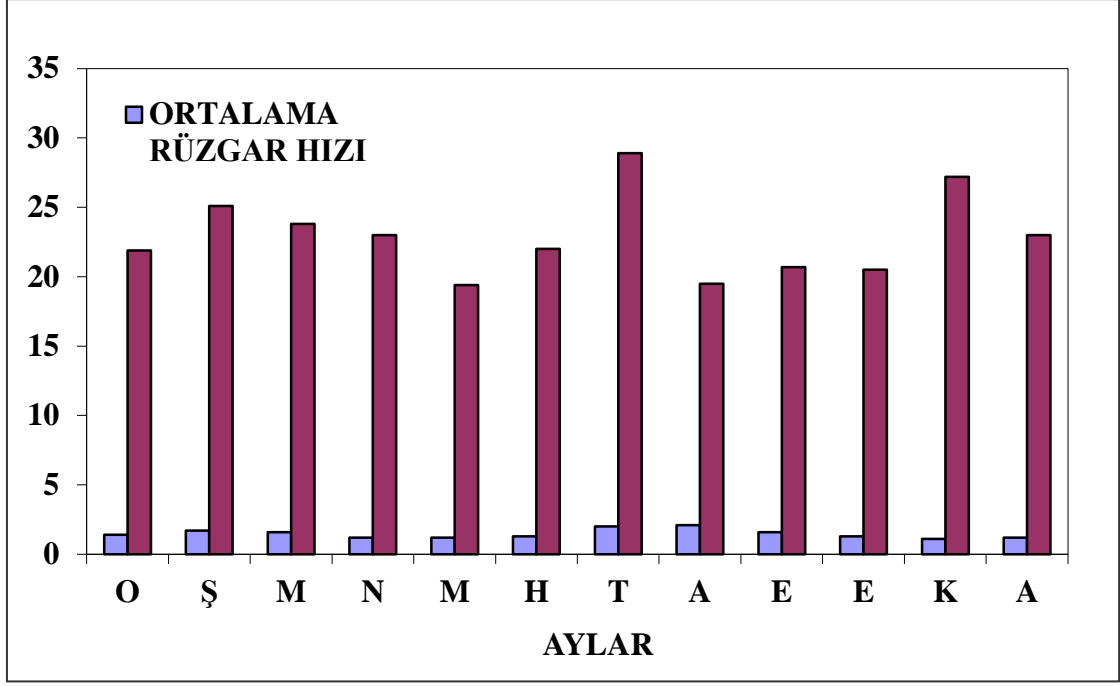
Basınç rasatları Balıkesir Merkez, Bandırma, Ayvalık ve Edremit istasyonlarında yapılmaktadır. Bu istasyonlar içinde yıllık ortalama aktüel basınç değerleri en düşük 999,3 mb ile Balıkesir' de en yüksek 1014,8 mb ile Ayvalıkta ölçülmüştür. İstasyonlar arası Basınç değişikliğinin en önemli nedeni istasyon yüksekliğinin farklı olmasıdır. Balıkesir istasyonu yüksekliği 147 m. iken Ayvalık istasyonu 4 m.' de dir.

Balıkesir' de En Yüksek, En Düşük ve Aylık Ortalama Aktüel Basınç (mb)

Rüzgâr

Rüzgâr hızının 10,8 ile 17,1 m/sn arasında olduğu günler ilimizde yılda toplam 57 gündür. Yıllık ortalama rüzgâr hızı en fazla 4,0 m/sn ile Bandırma' dadır.

Balıkesir ilinde Aylık Ortalama, En Hızlı Rüzgâr Hızı ve En Hızlı Rüzgâr Yönü (m/sn)

Buharlaşma

Buharlaşma miktarı kapalı siperde Wild veya Pisch evaporimetreleri, açık su yüzeyinden ise buharlaşma havuzları vasıtasıyla ölçülür. Balıkesir’ de en fazla buharlaşma Temmuz’ da en az buharlaşma kış aylarında olmaktadır. İlimizde özellikle yaz aylarında kuzeyli rüzgârların ve yüksek sıcaklığın etkisiyle buharlaşma meydana gelmektedir. Ölçüm yapılan gün sayısı 220, günlük ortalama buharlaşma miktarı 6,02 mm dir.

3.7.4 Hidrografya

Jeotermal Kaynaklar

Ülkemiz Jeotermal kaynaklar bakımından zengin ve buna elverişli jeolojik ortamlara sahiptir. Özellikle Türkiye’ nin Kuzeybatı Anadolu Bölgesi jeotermal enerji potansiyeli bakımından önemli bir bölgesidir. Türkiye’ de Denizli, İzmir ve Çanakkale’ den sonra Balıkesir İli en fazla Jeotermal Enerji Potansiyeline sahip ildir. İlkçağdan bu yana bu termal sulardan kaplıca olarak, tedavi amaçlı yararlanılmıştır. Günümüzde ise bu jeotermal kaynaklardan kaplıcanın yanı sıra şehir ısıtmacılığında ve sera ısıtmacılığında da yararlanılmaktadır. Balıkesir ilinde literatüre geçmiş, sıcaklıkları 20 °C – 105 °C arasında 32 adet sıcak su kaynağı bilinmektedir.

Akarsular

Balıkesir ili akarsularca zengindir. Akarsu kaynaklarının kullanımı, il ve ilçelerde artan nüfus ve sanayileşme nedeniyle önem kazanmaktadır. Balıkesir’ in süratle artan su ihtiyacını karşılamak için su kaynakları temini ile ilgili çalışmalar DSİ tarafından

sürdürülmektedir. Balıkesir' e su temin eden ana sistemler ve kaynaklar, Ovaköy mevkiinde İller Bankası tarafından açılan yeraltı suyu kuyularıdır. Bu kuyulardan şehrin içme ve kullanma suyu ihtiyacının büyük bölümü karşılanmakta olup, ayrıca başka bölgelerden temin edilen kaynak ve kuyu suları da şehre verilmektedir. Balıkesir ilinin 2020 yılına kadar olan içme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyacını karşılamak üzere DSİ tarafından inşa edilen İkizcetepeler Barajından şehre su verilmesini sağlayacak tesislerin yapımı tamamlanmıştır.

Balıkesir ilinin akarsularında akım miktarı Elektrik İşleri Etüt İdaresi ve DSİ 25. Bölge Müdürlüğünün akım gözlem istasyonları tarafından ölçülmektedir.

Balıkesir' in akarsularında taşınan su miktarı açısından yaz ve kış ayları arasında büyük farklılıklar vardır. Bu nedenle akarsuların baraj ve gölet gibi yapılar içerisinde tutularak suya ihtiyaç duyulan dönemlerde kullanılması gerekmektedir

Göller

Manyas Gölü, Marmara Denizinin güneyinde, İnegöl Ovası ile Gönen Ovası arasında kalan çöküntü çukurları dizisi içinde oluşan iki gölden biridir. (diğeri Uluabat Gölü' dür) İl sınırları içerisinde yer alan bu göl, barındırdığı kuş varlığı ve ekolojik değerleri yönünden ünü ülke sınırlarını aşmış, dünyaca tanınan kuş alanlarından biridir. Göle dökülen Sığırcı Deresinin oluşturduğu delta (64 hektar), 27.7.1959 tarihinde Milli Park, gölün tamamını içine alan 25000 hektarlık saha ise 1977 yılında Su Kuşları Koruma ve Üreme Sahası olarak ilan edilmiştir. 30.12.1993 tarihinde T.B.M.M.' nce Ramsar Sözleşmesi listesine dahil edilmiştir.

Suları tatlı, sığ bir göl olan Manyas Gölü, her yıl değişik türden 3 milyona yakın kuşun uğrak yeridir. Kuş toplulukları yönünden yurdumuzun en zengin göllerinden biri olan bu göl, Kuş Gölü adıyla anılmaktadır.

Kuş Gölü, akarsular ve yağışlarla beslenmektedir. Gölü esas besleyen dere, güneyden göle giren Kocaçay' dır. Bu çay, Madra Çayı adı altında güneyde Madra Dağları, Maya tepe eteklerinden ve takriben 1.340 m. kotundan doğar, güneyden kuzeye doğru akarak, İvrindi ilçesinin Kuzeydoğusunda Türkeli dağları eteklerinden ve Türkmen Tepe (750 m.) yamaçlarından doğan Yağlılar deresi ile birleşerek Kocaavşar deresi adı altında Orhanlar deresi ve Ilıca çayı ile birleşerek Manyas Gölü' ne dökülür.

Güneyden Manyas Gölü' ne giren diğere önemli bir dere de Mürvetler deresi olup, derenin sabit bir baz akımı mevcuttur. Ancak derenin tüm suları göle ulaşmamakta, bir çevirme yapısı ile Manyas Gölü çıkışının sularını taşıyan Karadere' nin üzerindeki Karadere Regülatörünün menbasına akıtılmaktadır. Ayrıca göle kuzeyden giren en önemli dere ise Sığırcı deresidir.

Manyas Gölünün göl aynası doğal durumda 157-197 km² arasında değişmektedir. Göl en derin yerinde, maksimum su seviyesinde 5,15 metre derinliğe sahiptir. Gölün yağış alanı, göl aynası (ort.169 km²) dışında 3.182,8 km²' dir.

Barajlar

Balıkesir ili sınırları dâhilinde kurulmuş olan 7 baraj mevcuttur. Bunlar sırasıyla Çaygören, Savaştepe - Sarıbeyler, Çamköy ,İkizcetepeler, Madra barajı, Manyas barajı, Yenice Gönen barajlarıdır. Çaygören Barajı sulama ve taşkın, Savaştepe - Sarıbeyler sulama, İkizcetepeler sulama, içme ve kullanma, Yenice-Gönen barajı sulama, enerji ve içmesuyu, Madra barajı sulama, içmesuyu, Manyas barajı sulama, enerji, taşkın kontrolü amaçlıdır. Çamköy barajı ise bir atık barajıdır.

3.7.5 Toprak Özellikleri

İl düzeyinde; toprağın bünyesi, reaksiyonu ve toplam tuz, kireç ve organik madde miktarları gibi genel toprak yapısına dair bilgiler verilmelidir.

Balıkesir ilinde ana kaya, relief, iklim, vejetasyon ve insan etkileri altında ortaya çıkmış, birbirinden farklı birtakım toprak tipleri yayılış göstermektedir. Bütünüyle vadilerle yer yer derin bir şekilde yarılmış bir plato karakteri gösteren Balıkesir ili ile Kaz dağı, Alaçam dağı ve Ulus dağının yamaçlarında aşınma, yakın çevresindeki depresyonlarda birikme olayları sürekli olmuştur. Bu yüzden ilin birçok yerinde toprak örtüsünde toprak katmanları yavaş yavaş gelişmekte veya hiç oluşmamaktadır.

Balıkesir ilinde dağılışı gösteren zonal topraklar, 4 ayrı grup olarak kendini göstermektedir.

Bunlardan kireçsiz kahverengi orman toprakları, en geniş yayılıma sahip topraklardır. Metamorfik şist, melanjlı seri granit ve granodiyonit ile volkanik kayalar üzerinde nispeten yüksekçe kısımlarda karşılaşılan bu topraklar, çoğu kez yoğun bir orman örtüsüyle de kaplıdır.

Kireçsiz kahverengi topraklar Balıkesir ili dâhilinde daha çok bitki örtüsünün tahrip edildiği ve kireçtaşı içermeyen sahalarda geniş alanlarda izlenebilen topraklardır.

Genelde yarı nemli iklim koşulları altında mikaşist, gnays, fillat ve kristalize kireçtaşı gibi ana kayalar üzerinde gelişen topraklar kahverengi orman topraklarıdır. Edremit Körfezi ile Dursunbey çevresinde görülmektedir.

Kırmızımsı kahverengi Akdeniz toprakları, Akdeniz iklim koşullarının meydana getirdiği peyzaj özelliklerini karakterize eden maki-garig ve kızılçam vejetasyonunun yayılma alanı içerisinde genellikle, kalker ve kalkerli ana kayalar üzerinde gelişmiştir.

Bununla birlikte Balıkesir ilinde iki grup halinde bulunan intrazonal topraklar ile azonal topraklar yer almaktadır. Rendzina ile Grumusol intrazonal grup içinde yer alır. Kolüvyal ve Alüvyal topraklar ise azonal gruptandır. Belli başlı toprak tiplerinin dışında Balıkesir ilinde dar alanlarda taşlık, kayalık ve kumluk alanlar ile taban suyu seviyesinin yüzeye çok yakın olduğu yerlerde hidromorfik alüvyal topraklar ve lagüner karakterli ortamlarda da sahil bataklıkları gelişmiş durumdadır.

Balıkesir İli topraklarına ait ortalama analiz sonuçlarının kendi grupları içerisinde

alınan ortalamalarına göre yapılan değerlendirme aşağıda özetlenmiştir.

Toprak Bünyesi

Toprak bünyesi, bitkilerin gelişip büyümeleri için gerekli olan besin maddeleri ve suyun tutulması ile havalandırma ve su geçirgenliğinde en önemli etkidir. Balıkesir İli toprakları saturasyon (işba) yüzdesine göre yapılan sınıflandırmada tarım topraklarının %2,4' ü kum, %45,9' u tın, %46,3 killi-tin ve %5,4' ü ise kil bünyeye sahiptir. Bu dağılım İilde tarım için uygun toprak bünyesi varlığını göstermektedir.

Toprak Reaksiyonu (PH)

Toprak reaksiyonu topraktaki bitki besin maddelerinin, bitkileri yararlılık larının yanında, toprak canlılarının faaliyetleri için ortamın uygunluğunu ifade eder. Balıkesir İli tarım topraklarının %18,0' ı asit (PH 6.5' den düşük), %55,8' i nötr (PH 6.6-7.5), %26,2' si alkali (PH 7.5' den büyük) reaksiyona sahiptir.

Toprak Tuzluluğu

Toprak tuzluluğu, bitki gelişimi dolayısıyla verim üzerine olumsuz etki yapan faktör olup, her bitkinin tuza hassasiyeti değişik oranlardadır. Balıkesir İlinde işlemeli tarım uygulanan toprakların %98,7' si tuzsuz, %1,2 ' si hafif tuzlu, %0,1' i ise orta tuzlu ve tuzludur.

Toprak Kireci

Topraktaki kireç, toprağın fiziksel özellikleri üzerine olan olumlu etkisi, PH' da yaptığı değişikliklerle bitki besin maddeleri ve kullanılan ticaret gübrelereinden faydalanma oranını artırarak verim üzerinde olumlu etki yapar. Balıkesir İli topraklarının %64,8' i az kireçli, %11,3' ü orta kireçli, %16,0' ı kireçli, %4,7' si fazla kireçli ve %3,2' si ise çok fazla kireçlidir.

Organik Madde ve Azot

Topraktaki bitki ve hayvan atıklarının parçalanması ile meydana gelen bir materyaldir. Toprağın fiziksel özelliklerini düzeltirken terkindeki bitki besin maddeleri de yararlı duruma geçer. Ayrıca su ve besin maddelerinin ortamda tutunmalarını temin eder. Topraktaki azotun kaynağı organik maddedir.

Balıkesir ili tarım topraklarının büyük bir kısmı organik madde yönünden fakir durumdadır. Analiz sonuçlarına göre, toprakların %13,4' ünde organik madde çok az, %49,3' ünde az, %27,3' ünde orta, %7,57' inde iyi ve %2,5' inde ise yüksek düzeydedir. İl topraklarının azotlu gübrelerele gübrenmesi ile organik madde miktarını artırıcı önlemlere başvurulması verimde devamlılık ve artış için gereklidir.

Topraktaki Fosfor

Toprakta bulunması gereken önemli besin maddelerindendir. Bitkinin büyümesinde, verimde ve kalitede etkindir. Bitkiler tarafından alınabilir fosfor tayinlerinde Olsen metoduna göre, Balıkesir İli tarım topraklarının %42,3'ünde fosfor az, %19,6'ında orta, %11,3'ünde yüksek, %26,8'inde ise çok yüksek fosfor varlığı tespit edilmiştir. Bu değerlendirmelere göre, fosfor eksikliği gösteren toprakların fosforlu gübrelerle takviye edilmesi gerekmektedir.

Topraktaki Potasyum

Bitki büyümesi ve çoğalması için önemli bir besin maddesi olan potasyum, verim ve kalite üzerinde etkili olup meyvenin yağ, nişasta ve şeker oranlarında artışa neden olmaktadır. Ülkemizin jeolojik yapısı ve iklim durumu, topraklarda fazla miktarda potasyum birikmesine neden olmaktadır. Balıkesir ili topraklarının %5'inde az, %8,7'inde orta, %13,2'sinde yeter, %73,1'inde ise fazla miktarda potasyum tespit edilmiştir. Görüldüğü gibi İl topraklarının potasyum seviyesi genellikle yeterli olmakla beraber az miktarda potaslı gübreye de ihtiyaç duyulmaktadır.

3.7.6 Arazi Varlığı

Balıkesir ilinin toplam alanı 1.452.814 Hektardır. Bunun 513.758 Hektarı tarımsal üretimde kullanılmaktadır. Başka bir deyişle tarımsal amaçlarla kullanılan arazinin toplam arazi içindeki oranı %35' dir.

Arazi Sınıfları

ARAZİNİN SINIFI	ALANI (HA)	% ORANI
1. Sınıf	46.141	3.18
2. Sınıf	124.953	8.60
3. Sınıf	80.595	5.55
4. Sınıf	82.279	5.66
5.Sınıf	672	0.04
6. Sınıf	222.384	15.31
7. Sınıf	865.552	59.58
8. Sınıf	30.238	2.08
TOPLAM	1.452.814	100.00

Toprak Kullanma Kabiliyetine Göre Sınıflandırma

Kullanma Durumları

İl arazilerinin kullanım durumlarına göre sınıflandırılması ve dağılımı aşağıdaki

tablolarda verilmiştir.

İl Arazilerinin Kullanım Durumlarına Göre Sınıflandırılması

TARIMDA ETKİN OLARAK KULLANILABİLEN KÜLTÜR ARAZİLERİ			
Arazi Cinsi	Alanı (Ha)	Kültür arazileri İçindeki % Oranı	Toplam arazi İçindeki % Oranı
Tarla Arazisi	440.770	86.35	30.34
Zeytinlik Arazisi	63.002	12.34	4.34
Bahçe Arazisi	4.938	0.97	0.34
Bağ Arazisi	698	0.14	0.05
Çam Fıstıklık	1.048	0.20	0.07
Toplam	510.456	100.00	35.14
B.KÜLTÜR DIŞI ARAZİLERİ			
Arazi Cinsi	Alanı (Ha)	Kültür arazileri İçindeki % Oranı	Toplam arazi İçindeki % Oranı
Çayır-Mera Arazisi	210.020	22.29	14.45
Orman Arazisi	675.010	71.63	46.46
Kullanılmayan Arazi	38.463	4.08	2.65
Göl-Gölet Baraj	18.865	2.00	1.30
Toplam	942.358	100.00	64.86
TOPLAM			
	Alanı (Ha)	% Oranı	
Kültür Arazileri	510.456	35.14	
Kültür Dışı Araziler	942.358	64.86	

Kaynak Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü verileri

Toplam 510.456 hektarlık tarım arazisinin ancak 59.181 hektarlık kısmında sulu tarım yapılmaktadır. Bu da tarım arazilerinin %11,59' unu oluşturmaktadır.

3.7.7 Orman Varlığı

Balıkesir ili Anadolu Yarımadasının Kuzey Batısında Marmara ve Ege Bölgeleri arasında bir İldir. İlimiz genel olarak engebeli bir arazi yapısına sahip görünmekle beraber her türden arazi yapısını içinde taşıyan bir çeşitlilik gösterir. Dursunbey, Bigadiç, Sındırgı yöresi kısmen dağlık arazi şartları gösterirken, Manyas Gönen, Bandırma civarı ise geniş ovaların

bulunduğu mıntikalardır. İlin başlıca dağları Karadağ, Madra Dağı, Kazdağları, Kapıdağı, Eybek Dağı, Çataldağ, Alaçam Dağları, Ulus dağları, Seydan ve Gökseki dağlarıdır. Bu dağlardan Kazdağı ve Kapıdağı mitolojik ve turistik özellik taşıyan dağlarımızdır. Alaçam dağlarından İlimizin doğusunda Kütahya sınırında yer alan Akdağ 2.089 m. yüksekliği ile en yüksek zirveye sahip dağ özelliğini taşımaktadır. Sındırgı Ulus Dağlarının zirvesi 1769 metredir. Balıkesir İlinin genelde Coğrafi konumundan dolayı Akdeniz ve bunun geçiş tipleri hakimdir. Yıllık ortalama yağış 592 mm dir. Yıllık ortalama sıcaklık 14.4 °C ,en düşük sıcaklık -21.8 °C, en yüksek sıcaklık ise 43.7 °C' dir.

Balıkesir Orman Bölge Müdürlüğü' nün 1.462.352 Ha. olan toplam çalışma alanının 677.348 Ha orman, 785.004 Ha. açıklık alandır. Bölge Müdürlüğü çalışma alanı hemen hemen il sınırlarına tekabül ettiğinden veriler aynı zamanda ili temsil etmektedir. İlimizin toplam arazi varlığının yaklaşık % 47' i orman arazisidir. Bu ormanlık alan yüzdesi, Türkiye genel ortalamasının oldukça üzerindedir. 677.348 Ha. olan ormanlık alan 424.865 Ha. normal kuru, 252.483 Ha. bozuk kuru vafındadır. Son 10 yılda yapılan ağaçlandırma ve rehabilitasyon çalışmalar sonucu verimli orman alanı %11 artarak % 52 den % 63 e çıkarılmasına rağmen, bu orman varlığının üçte birinin daha rehabilite edilmeye ihtiyacı vardır . Kuru ormanlarımızdaki tüm servet 55.665.853 m³ dür.

İlimiz Ormanlık Arazisi

İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ	KORU (Ha)			AÇIKLIK ALAN	ÖZEL ORMAN	TOPLAM ALAN
	Normal	Bozuk	Toplam			
Alaçam	26012,6	11059,1	37071,7	23558,0		60629,7
Balıkesir	104241,5	95598,6	199840,1	260408,5	417,6	460666,2
Bandırma	84452,2	44324,7	128776,9	237889,1		366666,0
Bigadiç	32342,5	25514,1	57856,6	53210,0		111066,6
Dursunbey	58515,6	29520,2	88035,8	41896,6		129932,4
Edremit	64230,8	26204,8	90435,6	108859,8	177,5	199472,9
Sındırgı	55069,9	20261,7	75331,6	59181,6		134513,2
TOPLAM	424865,1	252483,2	677348,3	785003,6	595,1	1462947,0

Kaynak: Balıkesir Orman Bölge Müdürlüğü

Balıkesir ili orman varlığının büyük bir kısmı Dursunbey, Bigadiç, Sındırgı, İvrindi, Gönen, Bandırma ve Edremit İlçeleri civarında toplanmıştır. İlimiz orman varlığının ağaç türlerine göre dağılımına baktığımızda % 34 ile Meşe türü ilk sırada yer alırken sırasıyla %29' u Karaçam, %21' i Kızılcım, %8' i diğerleri, % 4' ü Kayın, %3' ü Fıstıkçanı, %1' i Ardıç

olarak dağılmaktadır.

İlimiz ormanlarında bu ağaç türlerinin yanı sıra Kazdağları' nda Kazdağı Göknarı, Susurluk, Kepsut, Bandırma ve Gönen civarında Gürgen ve Kestane türleri bulunmaktadır. Erdek Kapıdağ Yarımadası ağaç türleri açısından çok zengin bir mıntıkamızdır.

İlimiz ormanlarında yukarıda sayılan ağaç türlerinin yanı sıra Korucu ve Bigadiç civarında Kestane, Gönen Ormanlarında ıhlamur, ekonomik otsulardan Kepsut ve Korucu civarında kekik ve muhtelif mıntikalarda ekonomik çalılarından sumak bulunmaktadır.

Bölgenin Orman Envanteri

Balıkesir ili ormanlarında doğal olarak yayılış gösteren ağaç türleri:

Meşe	(Quercus robur, Quercus frainetto, Quercus cerris)
Karaçam	(Pinus nigra)
Kızılçam	(Pinus brutia)
Kayın	(Fagus orientalis)
Gürgen	(Carpinus betulus)
Göknar	(Abies equi-trojani)

Balıkesir ilinde Orman Bölge Müdürlüğü Servet Dökümü

İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ	KORU							
	NORMAL				BOZUK			
	İbrelili (m ³)	Yapraklı (m ³)	Kar. (m ³)	Top. (m ³)	İbrelili (m ³)	Yapraklı (m ³)	Kar. (m ³)	Top. (m ³)
ALAÇAM	3.874.003	138.334	-	4.012.337	42.181	24.973	-	67.154
BALIKESİR	4.000.613	2.656.163	-	6.656.776	240.293	839.490	-	1.079.783
BANDIRMA	283.125	5.626.249	-	5.909.374	2.599	238.654	-	241.253
BİGADIÇ	3.973.954	229.417	-	4.203.371	107.181	85.296	-	192.477
DURSUNBEY	6.747.243	366.264	-	7.113.507	143.355	83.245	-	226.600
EDREMİT	10.381.699	835.466	-	11.217.165	264.976	52.689	-	317.665
SINDIRGI	5.550.483	81.918	-	5.632.401	161.157	236.255	-	397.412
TOPLAMI	34.811.120	9.933.811	-	44.744.931	961.742	1.560.602	-	2.522.344

Kaynak: Balıkesir Orman Bölge Müdürlüğü

3.7.8 Flora-Fauna ve Hassas Yörelere

Flora

Mediteran Bölge ile Karadeniz Bölgesi arasında geçit özelliğinde olan Marmara Bölgesi flora elementleri bakımından da bu nitelikleri yansıtır. Mediteran Bölge özelliğini gösteren ve genellikle kıyılarda yeralan bu yerler biraz daha serindir. Yıllık ortalama sıcaklık 16 °C yaklaşmaktadır. Bitki örtüsünde maki elementleri çok görülür. Ayrıca Mediterran bölgeden farklı olarak bu kuşakta yaprağını döken meşe türleri bulunur. Marmara kıyı şeridinde yaz kuraklığı hafiflemiştir. Kışlar ise ılımanlığını korumaktadır. Bu çalı formasyonu 400 m. yüksekliğe kadar çıkar. Floristik yapısında meşe türlerinin yanı sıra Mediteran bitkilerden, *Cercis siliquastrum*, *Laurus nobilis*, *Erica arborea*, *Cistus salviifolius*, *Pistacia terebinthus*, *Olea europea*, var. *oleaster* görülmektedir.

Balıkesir ilinin Florasında Yaygın Olan Bazı Odunsu Türler

<i>Pinus nigra</i>	Karaçam
<i>Pinus brutia</i>	Kızılcıam
<i>Fagus orientalis</i>	Kayın
<i>Carpinus betulus</i>	Gürgen
<i>Quercus petraea</i>	Sapsız Meşe
<i>Quercus frainetto</i>	Macar Meşesi
<i>Quercus cerris</i>	Saçlı Meşe
<i>Salix sp.</i>	Söğüt
<i>Tamarix sp.</i>	İlgın
<i>Olea europaea</i>	Zeytin
<i>Platanus orientalis</i>	Çınar
<i>Pyrus elaeagrifolia</i>	Ahlat

Fauna

Memeliler

FAMİLYA	TÜR ADI	TÜRKÇE ADI
ERINACEIDAEA	<i>Erinaceus concolor</i>	Kirpi
SORICIDAE	<i>Sorex caucasicus</i>	Kafkas sivriburunlu faresi
TAPPIDAE	<i>Talpa levantis</i>	Akdeniz Köstebeği

RHINOLOPHIDAE	Myotis capaccinii Pipistrellus glareolus	Uzun ayaklı yarası Pürtüklü yarasa
CRICETİDAE	Clethrionomys glareolus	Kızılsırtlı fare
MURIDAE	Apodemus mystacinus	Kaya faresi
CANİDAE	Canus lupus Canis aureus Vulpes vulpes	Kurt Çakal Tilki
MUSTELIDAE	Mustela nivalis	Gelincik
HYAENIDAE	Hyaena hyaena	Andık-Sırtlan
SUIDEAE	Sus scrofa	Yaban domuzu

Sürüngenler

FAMİLYA	TÜR ADI	TÜRKÇE ADI
EMIYDIDAE	Emys orbicularis	Benekli kaplumbağa
LACARTIDAE	Lacertidae trilineata Podarcis taurica	İri yeşil kertenkele Trakya kertenkelesi
COLUBRIDAE	Malpolo monspessulana	Çukurbaşı yılan

İki Yaşamlılar

FAMİLYA	TÜR ADI	TÜRKÇE ADI
BUFONIDAE	Bufo viridis	Gece kurbaası
PELOBATIDAE	Pelobates syriaces	Toprak kurbaası
RANIDAE	Rana ridibunda	Ova kurbaası

Kuşlar

İlimiz, Anadolu' ya Kuzeybatıdan giren batı paleartik Bölgedeki en önemli kuş göç yollarından biri üzerinde bulunduğundan, her yıl değişik türden 3 milyona yakın kuşun barındığı, konakladığı ve kuluçkaya yattığı uğrak yeridir.

Manyas Kuş Cennetinin İlimiz sınırları içerisinde bulunması nedeniyle kuş türleri yönünden oldukça çeşitlilik göstermektedir. Şimdiye kadar tespiti yapılmış 239 kuş türü bulunmaktadır. Bunlardan bazı familyalara ait kuş türleri şunlardır.

Kuş cenneti İçerisindeki Platformlarda Tepeli Pelikan (Pelecanus crispus) Kuluçkaya Yatar
(Foto: DHKD Arşivi)

Kürklü Hayvanlar

Yörede kürklü hayvanlar olarak Tilki, Sansar, Porsuk, Tavşan Bulunmaktadır. Popülasyonlarla ilgili bir çalışma yapılmamıştır.

Balıklar

Tatlı Su Türleri

Sazan balığı	Tatlı su kefali
Kızılkant	Tatlı su ıstakozu (Omurgasız)
Turna balığı	Karabalık
Filise	Kızılgöz
Yayın balığı	Acıbalık
Kavinne	Alabalık

Deniz Türleri

Sardina pilchardus	Sardalya
Engraulis encrasicedus	Hamsi
Morene labrax	Levrek
Thraçhurus traehurus	İstavrit
Pomatomus saltotrix	Lüfer
Sarda sarda	palamut

Thunnus thynnus	Orkinos
Mugil cephalus	Kefal
Scophthalmus maximus	Kalkan
Scomber scomber	uskumru
Dentex vulgaris	Sinagrit, Sinarit
Coryohaena hippurus	Yunus Balığı
Anguilla anguilla	Yılanbalığı

3.7.9 Yerleşim Alanları ve Nüfus

Kentsel Alanlar

Mevcut imar planlarımıza ait genel jeolojik etüt raporlarımız bulunmaktadır. Yeni imara açılan veya açılacak bölgelerde jeolojik etüt raporları yapılmadan imar planları onaylanmamaktadır. Ayrıca imar planlarındaki kat adetlerine ve arazi yapısına göre imar durumunun verilmesi aşamasında gözlemsel veya sondajlı zemin etütleri ilgisine yaptırılmaktadır.

Güney Marmara' da Bursa' dan sonra ikinci büyük şehir olan Balıkesir, Anadolu' nun kuzeybatısında Marmara ve Ege Bölgeleri arasında Bandırma İzmir Kütahya demiryollarının kavşak noktasında bulunmaktadır. Şehir kendi adını taşıyan ovayı batıdan çevreleyen tepelerin doğu yamaçlarında kurulmuş, bilahare kuzey ve güney istikametlerine genişlemiştir. Gerek demiryolları, gerekse düzenli karayollarının kavşak noktası olması şehre ayrıca iktisadi ve ticari bir özellik kazandırmaktadır. Şehrimizde kent formuna etkileyici faktörler olarak büyük ölçüde askeri alanlar, fabrikalar, organize sanayi bölgesi, çevre yolları ve arazi topografyaları etkili rol oynamaktadır.

Şehrimizin yerleşmesine bakacak olursak kentin fiziksel gelişimini sınırlandıran ve etki eden eşikler;

- Doğuda Balıkesir-İzmir çevre yolu, askeri alan (Hava üssü)
- Güneyde ordu donatım, organize sanayi, çimento fabrikası
- Batıda topografik yükseltiler, mühimmat depoları vb. faktörlere göre yapılaşmalara yön verilmekte ve oluşmaktadır.

Kent formuna etkileyen faktörlerde de belirtildiği gibi kentimizin gelecekte diğer yönlerdeki sınırlayıcı faktörlerden dolayı yoğunlukla kuzey istikametine doğru gelişebileceği varsayılmaktadır.

Kentimizin gelişmesi açısından kuzey istikametinde yaklaşık 360 Ha büyüklüğünde bir planlı bölge bulunmakta olup bu bölge ile ilgili imar uygulaması ve imar planları ile ilgili mahkeme süreci devam etmektedir. Bu süreç bitiminde şehrin bu yöne doğru gelişim göstermesi beklenilmektedir. Korunması gerekli tescilli tarihi kent dokusuna yönelik kentsel sit alanı şehrimizde bulunmadığından sadece kent içerisinde tescilli bazı yapılar olduğundan

bu amaçla yapılmış koruma amaçlı imar planlarımız bulunmaktadır.

Kırsal Alanlar

Kırsal Alanlarda üç şekilde imar uygulaması yapılmaktadır.

1. Kırsal Yerleşim Alanı İçinde;

İmar Kanununun Uygulanmasına Dair Çıkarılan Plansız Alanlar İmar Yönetmeliğinin 57. maddesine göre köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli oturanlarca yapılacak konut, tarım ve hayvancılık amaçlı yapılar taban alanı kat sayısı % 40' ı geçmemek şartıyla 2 katlı (6,50) m. yapı yapılması mümkündür.

2. Yerleşim Alanı dışında;

İmar Kanununun Uygulanmasına Dair Çıkarılan Plansız Alanlar İmar Yönetmeliğinin 63. maddesine göre, inşaat alanı kat sayısı % 5, 250 m²' yi geçmeyen 2 katlı (6.50) m. yoldan ve parsel sınırlarından 5 metre çekmek şartı ile bağ evi yapılabilir.

Ayrıca; Tarımsal üretimi korumak amacıyla İl Tarım Müdürlüğünün uygun görüşünün alınmasından sonra entegre tesis niteliğinde olmayan kümes, ahır, ağıl, su ve yem depoları, hububat depoları, gübre ve silaj çukurları, arhaneler, balık üretim tesisleri ve un değirmenleri yoldan 10 metre, parsel sınırlarından 5 metre çekilerek inşaat alanı % 40 2 katı geçmeyen 6.50 m. yüksekliğinde tarımsal yapılar yapılabilir.

3. Kırsal alanlarda bağ evi ve tarımsal amaçlı yapı dışında faaliyet planlanması halinde ise ilgili kurumların uygun görüşleri alındıktan sonra parsel için mevzii imar planı uygulaması yapılmakta olup istenen tesise göre yapılanma şartları ve çekme mesafeleri belirlenmektedir.

Fiziksel yerleşim düzenlemesi toplam 5 adet köy için 308 adet konutun yerleşim düzenlemesi yapılmıştır.

Nüfus

Balıkesir ili genel olarak nüfus açısından üç coğrafi ve ekonomik bölgeye ayrılabilir.

- Kıyı Bölgeleri
- Ovalık Bölgeler
- Dağlık Bölgeler

1927 yılından önce Balıkesir ili nüfusu hakkındaki bilgilere pek rastlanmamıştır. Ancak Hüdavendigar Vilayet Salnamesinde şehrin nüfusu 12953 olarak gösterilmektedir. Cumhuriyetin ilanından sonraki gelişmelerde 1935 yılında 481.372 iken 1970 yılındaki nüfusu 749.669 olarak tesbit edilmiştir. 1985' de 910.282, 1990' da ise 973.314' dür. Genellikle nüfus artışı Bandırma, Erdek, Edremit, Burhaniye, Ayvalık gibi kıyı bölgelerinde göze çarpmaktadır. Merkez ilçe, Gönen, Manyas, Savaştepe, Sındırgı, Susurluk gibi ovada bulunan ilçelerde ulaşım kolaylığı, çeşitli tarım ürünlerinin üretimine, hayvancılık ve ticaretin

yoğunluğu nüfus artışlarına neden olmaktadır. Dursunbey, Balya, Bigadiç, İvrindi, Kepsut ilçelerinde konum itibariyle dağlık bölgelerin varlığı, nüfus artışını da yavaşlatmaktadır. 1965 nüfus sayımında halkın % 68' i kırsal, % 32' si ise şehir kısmında oturmaktadır. 1990 yılındaki envanterlerde halkın %48' inin şehir merkezlerinde %52' sinin ise kırsal kesimde yaşadığı tespit edilmiştir. 2000 yılında gerçekleştirilen en son nüfus sayımına göre ise halkın %54' ünün şehir merkezlerinde %46' sının ise kırsal kesimde yaşadığı belirlenmiştir.

Nüfusun Yıllara Göre Değişimi

İlimizde yıllara göre nüfusun değişimi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Yıllar İtibariyle İl ve İlçe ile Köy Nüfusları Karşılaştırması

Sayım Yılı	Toplam	İl Nüfusu	İlçe ve Köy Nüfusu
1965	708.342	230.353	477.989
1970	749.669	261.626	488.043
1975	789.255	294.827	494.428
1980	853.177	344.368	508.809
1985	910.282	407.585	502.697
1990	973.314	468.758	504.556
2000	1.076.347	577.595	498.752
2009	1.140.085	678.732	461.353

Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Sayım Yılı	Toplam	Erkek	Kadın	Cinsiyet Oranı
1965	708.342	365959	342383	106.89
1970	749.669	382287	367382	104.06
1975	789.255	408133	381122	107.09
1980	853.177	433525	419652	103.31
1985	910.282	463480	446802	103.73
1990	973.314	496661	476653	104.20
2000	1.076.347	542681	533666	101.69
2009	1.140.085	570.664	569.421	100.21

İl ve İlçelerin Nüfus Yoğunlukları

Balıkesir ilinde genellikle nüfus yoğunluğu kıyı ve ovalık bölgelerde görülmektedir. Bunlar sırasıyla Bandırma, Erdek, Edremit, Burhaniye, Ayvalık gibi kıyı bölgeleri, merkez

ilçe, Gönen, Manyas, Savaştepe, Sındırgı, Susurluk gibi ovaları bulunan ilçelerdir.

İlimize bağlı bulunan 18 ilçeden Bandırma ilçesi, 132.077 ile en fazla nüfusa, Marmara İlçesi ise 8.424 nüfusu ile en az nüfusa sahip olan ilçelerdir İlin yıllık nüfus artış hızı en yüksek olan ilçesi binde 24,63 ile Edremit iken en az olan ilçesi binde -17.15 ile Sındırgı' dır. Balıkesir merkezinin şehir nüfus artış hızı binde 14.49' dır. Balıkesir iline bağlı ilçelerin nüfusları incelendiğinde, şehir nüfusu en fazla olan ilçenin Bandırma İlçesi, en az olan ilçe ise Marmara ilçesidir. Şehir nüfus artış hızının en fazla olduğu ilçe Burhaniye İlçesi, en az olduğu ilçe ise Balya ilçesidir. Balıkesir İline bağlı bulunan tüm bucak ve köylerin yıllık nüfus artış hızı binde -1,4' tür.

Nüfus yoğunluğu, olarak ifade edilen bir km²' ye düşen kişi sayısı, il genelinde 79 ve il merkezinde 227 iken, ilçelere göre 17 ile 236 kişi arasında değişmektedir. Yüz ölçümüne göre ilk sırada yer alan Dursunbey İlçesinde nüfus yoğunluğu 23, yüzölçümü en düşük olan Marmara İlçesinde nüfus yoğunluğu 55 kişidir.

İlimizde bulunan toplam 892 köyden 668' ünün nüfusu 500' ün altında olup; diğer köylerin oldukça düşüktür.

İlçelerin Nüfus Yoğunlukları

İLÇELER	NÜFUS	YÜZÖLÇÜMÜ	NÜFUS YOĞUNLUĞU Kişi/Km ²
MERKEZ	329.401	1.454	227
AYVALIK	62.460	265	236
BALYA	15.465	936	17
BANDIRMA	132.077	592	223
BİGADİÇ	49.122	1.028	48
BURHANIYE	49.633	280	177
DURSUNBEY	44.373	1.948	23
EDREMİT	116.343	731	159
ERDEK	33.532	333	101
GÖMEÇ	11.644	223	52
GÖNEN	73.170	1.118	65
HAVRAN	27.918	543	51
İVRİNDİ	37.439	761	49
KEPSUT	28.022	908	31

MANYAS	22.814	593	38
MARMARA	8.424	154	55
SAVAŞTEPE	20.201	409	49
SINDIRGI	39.588	1.378	29
SUSURLUK	41.900	645	65
T O P L A M	1.140.085	14.299	80

3.7.10 Tarım ve Hayvancılık

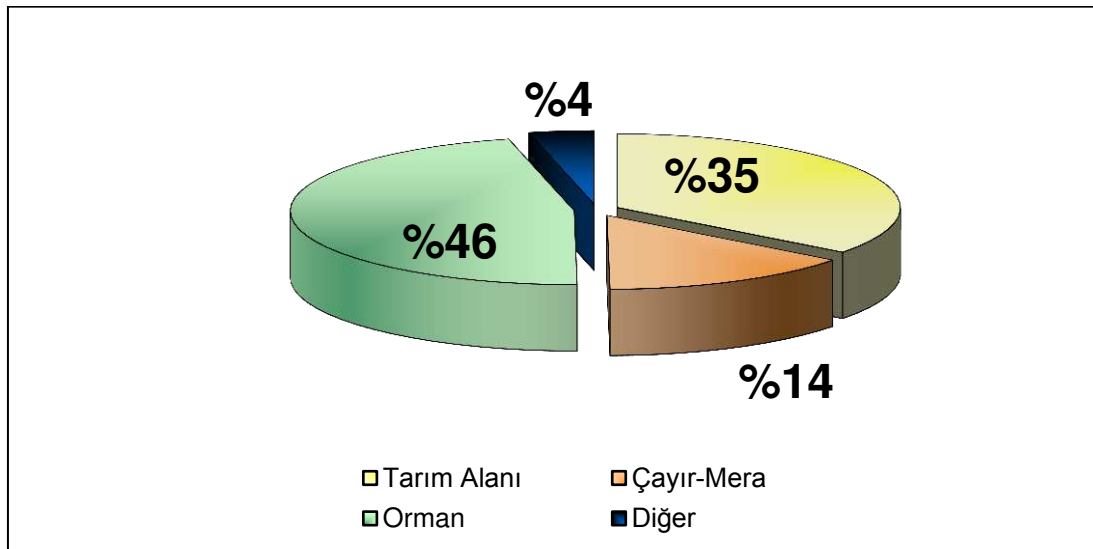
Genel Tarımsal Yapı

İlin toplam yüzölçümü (Göller Dâhil) 1.452.814’ha, su yüzeyleri hariç 1.429.900 hektar olup, arazi dağılımı aşağıdaki gibidir.

Balıkesir İli Arazi Varlığı

Arazi Dağılımı	Alanı (ha)	Toplam Araziye Oranı (%)
Tarım Alanı	513.758	35
Çayır-Mera Alanı	210.014	14
Orman Alanı	675.010	46
Tarım Dışı Arazi	54.032	4
TOPLAM	1.452.814	100

Balıkesir İli Arazi Varlığı

Uzun yıllar istatistiklerinde toplam çayır mera alanı 210.014 ha olarak görülmesine rağmen; 4342 sayılı Mera Kanunu çalışmaları sonucunda yapılan çalışmalar ile 945 köyün 880' de tespit çalışmaları tamamlanmış olup, ancak 73.903 ha bir mera varlığı belirlenmiştir.

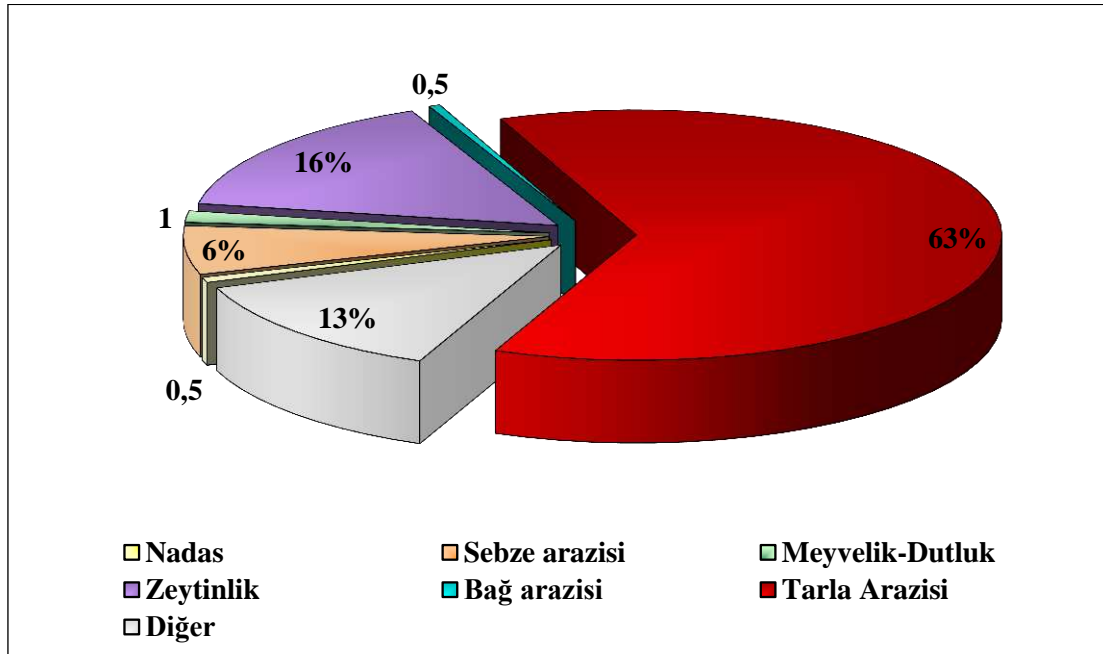
Tarım arazilerinin büyük bölümü tarla tarımı şeklinde olup, tarım arazilerinin ülke genelindeki 2008 yılı TÜİK verilerine göre oranı %1,31' dir.

Ülke Geneli Arazi Varlığı

	Tarım Alanı (ha)	Çayır-Mera Alanı(ha)	Orman Alanı (ha)	Tarım Dışı Arazi (ha)
Türkiye*	39.122.000	14.617.000	21.189.000	19.679.800
Balıkesir	513.758	210.014	675.010	54.032
Türkiye' ye Oranı %	1,31	1,44	3,19	0,27

*:2008 yılı TÜİK verileri

Balıkesir İli Arazi Dağılımı

Balıkesir İli Tarım Arazisi Kullanımı

Arazi Dağılımı	Alanı (ha)	Toplam Tarım Arazisine Oranı (%)
Tarla Arazisi	323.774	63
Sebze Arazisi	31.208	6
Zeytinlik	80.681	16
Meyvelik-dutluk	7.707	1

Bağ arazisi	2.361	1
Nadas	3.947	1
TOPLAM	449.678	87
Diğer	64.080	13
GENEL TOPLAM	513.758	100

İlimizde tarım arazilerinin (513.758 ha.) 286.571 ha sulanabilecek alandır. Bunun il tarım alanlarına oranı %56' dir. İlde toplam sulanan alan 110.464 ha olup, toplam sulanabilir alana oranı %39' tür. Sulanan arazilerin 64.176 ha' ı (%58) devlet sulaması, 46.288 ha' ı (%42) halk sulaması şeklindedir.

Tarımsal Üretim

Tarla bitkileri: Buğday, Arpa, Ayçiçeği, Nohut, Silajlık Mısır, Çeltik, Nohut ve Tütündür.

Bu ürünlerin toplam ekiliş alanı 255.169 hektardır. Toplam üretim miktarı 1.635.216 tondur.

Sebze bitkileri: Biber (salçalık), Domates, Karpuz, Kavun ve Taze fasulye ve Sarımsak (kuru ve taze) dir.Bu ürünlerin toplam ekiliş alanı 21.307 hektardır.Toplam üretim miktarı 676.260 tondur.

Yem Bitkileri: Mısır (silaj), Triticale(dane, yeşil ot, kuru ot), Fiğ (Kuru ve yeşil ot), Hayvan Pancarı, Yonca (kuru ve yeşil ot), Korunga (kuru ve yeşil ot) ve Sudan otu (yeşil ot) ' dur. Bu ürünlerin toplam ekiliş alanı 46.002 hektardır.Toplam üretim miktarı 978.611 tondur.

Meyve Üretimi

Önemli Meyvelerin Ağaç Sayıları ve Üretimleri (2009)

Ürün Adı	Toplam Ağaç Sayısı	Toplam Alan (Da.)	Meyve Ağaç sayıları			
			Meyve Vermeyen	Meyve Veren	Ort. Verim (Kg)	Üretim (ton)
Zeytin	11.176.242	806.809	663.915	10.512.327	23	239.648
Mandalina	551.125	16.150	54.025	497.100	69	34.522
Elma	420.374	8.103	182.092	238.282	42	10.102
Şeftali	323.707	7.705	43.096	280.611	31	8.612
Erik	205.454	5.297	31.728	173.726	28	4.786
Kiraz	260.162	6.388	136.152	124.010	36	4.405

İncir	128.442	3.489	16.019	112.423	37	4.120
Ceviz	166.984	10.798	92.209	74.775	35	2.637
Badem	309.677	9.060	171.826	137.851	13	1.858
Toplam	13.542.167	873.799	1.391.062	12.151.105		310.690

Balıkesir İli Zeytin Varlığı (2009)

Meyve veren yaşta ağaç sayısı (adet)	10.512.327
Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı (adet)	663.915
Toplam Üretim (ton)	239.648
Sofralık üretimi (ton)	43.122
Yağlık üretimi (ton)	196.526

Hayvansal Üretim

Büyükbaş Hayvancılık

İlimizde Büyükbaş Hayvancılık önemlidir. Hayvansal ürünleri oluşturan mezbahalar ve süt mamulleri üretim tesisleri bulunmaktadır. Bu tesislerin kapasiteleri değişkenlik göstermekte olup; İlimiz ve ülkemiz ekonomisine katkıları vardır. İlimizde yıllara göre büyükbaş hayvan sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sığır	244.990	291.148	348.753	398.365	442.161	453.951
Manda	679	1.597	1.933	2.430	1.954	2.128

Küçükbaş hayvancılığı

İlimizde yetiştirilen küçükbaş hayvanların et, süt ve derisinden faydalanılmaktadır. Bu amaçla ilimizde bulunan süt mamulleri üretim tesisleri, mezbahalar ve özellikle İlimiz Gönen ilçesinde deri fabrikaları bulunmaktadır. İlimizde yıllara göre Küçükbaş hayvan sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Koyun	601.792	687.400	694.353	666.707	656.525	607.537
Keçi	142.836	148.832	150.659	154.717	160.914	141.842

Kümes Hayvancılığı (kanatlı üretim)

İlimiz Bandırma İlçesi kanatlı ürünlerin işlendiği önemli ticari işletmelere sahiptir. Bu

nedenle ilimizin uygun alanlarında kanatlı hayvanların yetiştiriciliği yapılmaktadır. Yetiştirilen Ürünlerin pazarlanması ülke geneline yayılmıştır.

Yıllar İtibariyle Hayvan Sayıları

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Broiler	88.683.990	69.285.885	69.937.270	94.030.500	88.458.155	86.940.539
Yumurta tavuk	4.506.892	5.125.330	4.758.750	5.041.095	5.364.488	5.125.905
Hindi	7.815	10.321	8.010	4.862	4.088	4.135

Su Ürünleri

2009 Yılı Su Ürünleri Üretimi

2009 Yılı Su Ürünleri Üretimi	Satılan (Avlanan) Miktar (Ton)
Deniz Balıkları Üretimi	1.129
Diğer Deniz Ürünleri Üretimi	186
İç Su Balıkları Üretimi	178
Kültür Balıkları Üretimi	68
TOPLAM	1.561

Marmara Denizi gerek dip balıkları gerekse göçmen balıklar yönünden zengin bir denizdir. Başta hamsi, bakalorya, sardalya, istavrit, palamut ve kolyoz gibi göçmen balıkların yanı sıra dip ürünlerinden karides bu denizimizdeki ticari tür zenginliğini arttırmaktadır.

Ege Denizi kıta sahanlığının dar olması ve kademeli teraslarla derinleşmesi nedeniyle Marmara Denizi kadar tür adedi açısından zengin değildir. Burada özellikle lüfer, palamut, orkinos, sardalya, kolyoz, mercan, fangri, çipura ve levrek ticari değeri yüksek balıklardır.

İlimizde 133,25 ton/yıl kapasiteli 10 adet alabalık işletmesi, 30 ton/yıl kapasiteli 1 adet çipura ve levrek yetiştiriciliği işletmesi, 3.500 ton/yıl kapasiteli 2 adet midye yetiştiricilik tesisi mevcuttur. Ayrıca 1 adet 2.000 ton/yıl kapasiteli çipura-levrek yetiştiricilik projesi, 1 adet kurbağa ve 1 adet sünger yetiştiriciliği projesi onay aşamasındadır.

Arıcılık ve İpekböcekçiliği

İlimizde ipekböceği yetiştiriciliği yapılmamaktadır. Fakat arıcılık önemlidir. Üretilen ballar il içi ve çevre illere pazarlanmaktadır.

Yıllar İtibariyle Kovan Sayıları

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Eski Kovan	3.504	3.118	2.677	1.358	1.316	1.163
Fenni Kovan	75.045	85.930	94.130	98.173	96.559	116.256
Toplam	80.553	91.053	98.813	101.538	99.883	119.428

Yıllar İtibariyle Hayvansal Üretim Miktarı (Ton)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Süt	417.680	510.976	624.975	716.227	829.415	858.187
Tavuk Eti	150.446	182.757	166.494	190.314	196.216	210.396
Peynir	45.420	61.317	74.997	85.947	99.530	102.983
Yumurta	46.454	49.495	44.945	54.898	66.348	64.157
Et	19.103	21.857	27.325	31.003	30.064	27.267
Tereyağı	2.589	3.066	3.750	4.297	4.977	5.149
Bal	1.330	1.819	1.711	1.517	1.513	2.016
Yapağı	300	344	347	333	328	304
Kıl Üretimi	71	74	75	77	80	71

3.7.11 Sanayi ve Teknoloji

İlimizde pek çok sanayi sektörlerinde faaliyet görülmekte olup, faaliyette bulunan firmalar bazında “İlimiz Sanayi Guruplarının Dağılımı” tablolarında sunulmuştur.

Balıkesir ili Firmalar bazında Sanayi Sektör Dağılımı

	Sektör Adı	Firma Adedi	%
1	Gıda Sanayi	363	0.35
2	Metal Eşya Makina ve Tarım Makinaları Sanayi	195	0.19
3	Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	100	0.10
4	Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	127	0.13
5	Diğer İmalat Sanayi	66	0.07
6	Dokuma, Deri ve Giyim Sanayi	56	0.06
7	Kimya ve Petrol Ürünleri Sanayi	40	0.04

8	Maden Sanayi	48	0.05
9	Enerji Sanayi	10	0.01
	Toplam Firma Adedi	1.005	100

Tablodan da anlaşıldığı üzere, Balıkesir ilimizin Tarım ve Hayvancılık alanında sahip olduğu doğal avantajlar nedeniyle bölgemizde Gıda Sanayi son derece gelişmiş olup, Gıda Sektöründe faaliyet yürütmekte olan firmalar tüm firma adedinin 1/3' ünü oluşturmaktadırlar.

Sanayinin İlçelere Göre Dağılımı

Tüm sanayi dallarında olduğu gibi İlimiz sanayisinin de şekillenmesindeki en önemli faktör hammaddeye yakınlık olmaktadır. Zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip ilimiz pek çok sanayi sektörü için uygun faaliyet alanı sunmakta ve ilçelerimizin sahip olduğu kaynaklarla bağlantılı olarak sanayi dallarının o bölgelere kanalize olduğu görülmektedir. Örneğin çok zengin ve kaliteli ormanlara sahip Dursunbey ilçemizde Orman Ürünleri Sanayi yoğunlaşırken, zengin mermer yataklarına sahip Marmara Maden Sanayinin ilgi odağı olmuştur.

3.7.12 Altyapı, Ulaşım, Haberleşme ve Konaklama

Altyapı

Temiz Su Sistemi

İçmesuyu arıtma tesisinde 2009 Yılı Arıtılan İçme Suyu: 17.872.110 m³, 2009 Yılı Şebekeye Verilen: **16.857.419 m³** tür.

Su şebeke hatları ile de toplam 850.846 metrelik bir içme suyu şebeke hattı kullanılmaktadır.

Atık Su Sistemi, Kanalizasyon ve Arıtma Sistemi

Atıksu arıtma tesisimiz 2005 yılından itibaren faaliyette olup kapasitesi=67.000 m³/gündür. Şu anda arıtma tesisine gelen debi 48.000-50.000 m³/gün civarındadır. Arıtma tesisinden çıkan günlük yaklaşık 28 ton miktarındaki çamurlar düzenli depolama sahasında ayrı olarak depolanmaktadır.

Kanalizasyon hattı Toplam 659.491 Metre' dir. 13.337 Adet Muayene Bacası, 10.642 Adet Parsel Bacası, 59.263 Metre Parsel Bağlantısı bulunmaktadır.

Yeşil Alanlar

Kentsel yeşil alan yüz ölçümü: 944.650 m² olup, İlde kişi başına düşen yeşil alan 3,94 m² dir.

Elektrik İletim Hatları

Balıkesir ilinde, Balıkesir II adlı 1 adet 380 kV, Balıkesir I, Balıkesir Seka,

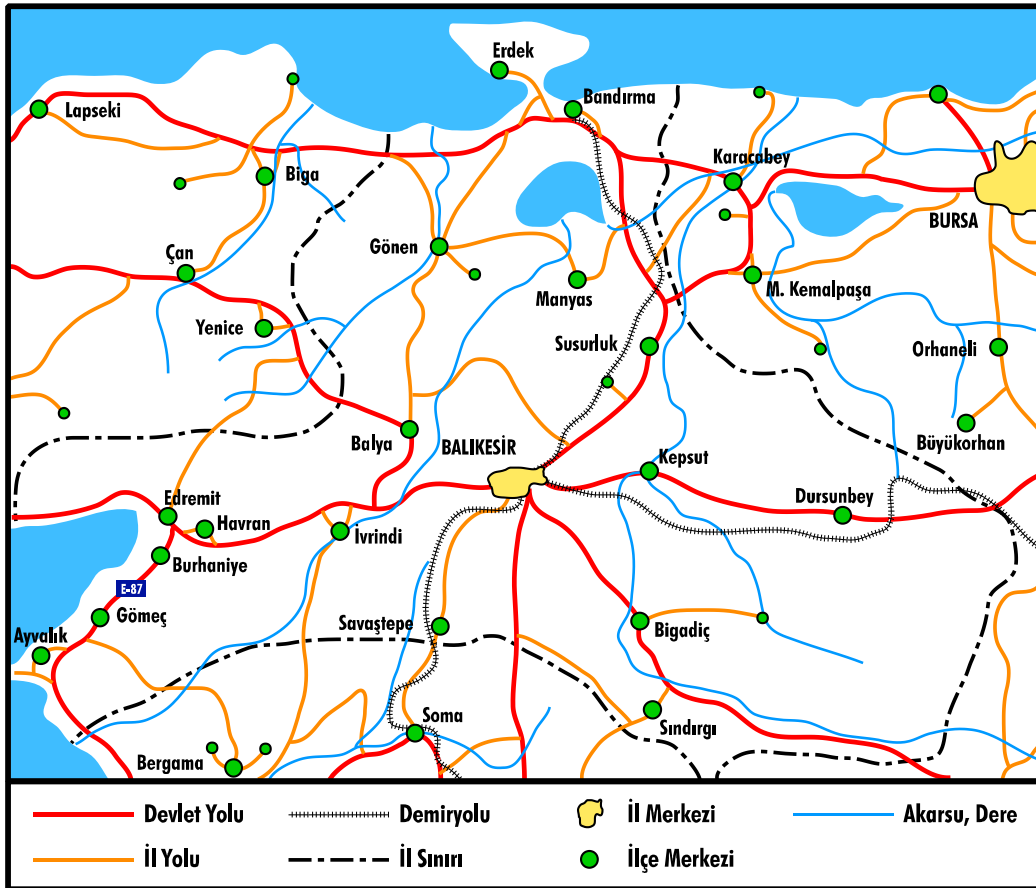
Dursunbey, Göbel, Bandırma II, Bandırma III, Erdek, Gönen, Edremit II, Ayvalık, Bigadiç ve Altınoluk olmak üzere 12 adet 154 kV Trafo Merkezi ve 236+772 km 380 kV ve 830+629 km 154 kV Enerji İletim Hattından oluşmaktadır. Toplam nominal kuru gücü 760 MVA ' dır. Bu merkezlerin puant yükü ise 288 MVA ' dır.

Ulaşım

Balıkesir ülkenin en büyük üç kentini bağlayan yolların üzerinde bir yerleşim merkezi olarak önemli düzeyde transit trafiğin geçtiği bir noktada bulunmaktadır. Bu nedenle yoğun trafik yaşanmaktadır. Avrupa ve İstanbul' dan kaynaklanan ve Ege kıyılarına yönelen turizm trafiği de belirli mevsimlerde kent içinden geçen ana bağlantıların aşırı yüklenmesine yol açmaktadır.

İl Özel İdaresi tarafından ilimiz köy yolu dahilinde 834 köy 241 mahalle olmak üzere 1075 yerleşim birimine ulaşımı sağlayan toplam yol ağımızın uzunluğu 5074 km' dir.

5074 km yol ağımızın 4148 km' si I. Derece 926 km' si II. Derece yol hüviyetinde olup; bugüne kadar 2351 km asfalt kaplama, 2399 km stabilize kaplama, 285 km tesviyeli, 39 km ham yol uygulaması yapılmıştır.

Balıkesir ili Kara ve Demiryolları

Demiryolları

Kent içinde ulaşımında hafif metro, metro, banliyö, ve tramvay gibi ulaşım araçları kullanılmamaktadır.

İl sınırları içerisinde geçip şehirlerarası çalışan ana hat trenleri seferleri bulunmaktadır.

2010 Yılı Demiryolu Yolcu Sayısı

AYLAR	Satılan Bilet Sayısı (Yolcu Sayısı)
Ocak	35.604
Şubat	30.483
Mart	32.143
Nisan	36.212
Mayıs	36.148
Haziran	39.405
Temmuz	42.163
Ağustos	32.298
Eylül	38.555
Ekim	33.362
Kasım	-
Aralık	-

Limanlar

İlimizin Ege ve Marmara Denizine kıyısı bulunduğundan Liman taşımacılığı da önemli bir yer tutmaktadır. En önemli Liman Bandırma İlçesinde bulunmakta ve ülke ekonomisine önemli katkıları olmaktadır. Ayvalık ve Erdek İlçelerinde bulunan limanlar da taşımacılıkta kullanılmaktadır.

Ayvalık Liman Başkanlığı idari bölgesinden başka limanlara gemilerle yapılan taşımacılık sonucu denize dökülen petrol ve diğer atık maddeler bulunmamakta olup, limanın özelliği ve çevrede petrole yönelik sanayi tesislerinin bulunmamasından dolayı bu tür gemi trafiği söz konusu değildir. Ayrıca sahillerimizde çöplük olarak kullanılan deniz kıyısı bulunmamaktadır.

Havayolları

İlimiz ve İlçelerinde sadece Edremit İlçesi'nde küçük bir sivil havaalanı mevcuttur. Ayrıca Balıkesir ve Bandırma' da bulunan iki adet askeri havaalanından Türk Hava Yolları uçakları da yararlanmaktadır.

DHMİ Balıkesir Havaalanının şehir merkezine uzaklığı 3 km olup; sivil-askeri statüdedir. Meydanda herhangi bir sivil tarifeli uçuş bulunmamaktadır.

3.7.13 Madencilik

Balıkesir, tarım, hayvancılık ve turizm ili olarak bilinmesine rağmen antik dönemden günümüze kadar madencilik faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı bir yöredir.

Yurdumuzun önemli metalojenik yörelerinden biri olan Kuzeybatı Anadolu Bölgesi'nde yer alan Balıkesir İli, metalik cevherleşmeler, enerji hammaddeleri ve özellikle endüstriyel hammadde kaynakları yönünden ülkemizin madencilik sektöründe ve dış ticaretinde önemli yer tutan yataklara sahiptir.

Yörede antik dönemlerden bu yana çeşitli uygarlıklar tarafından işletilmiş olan birçok maden sahasının varlığı bilinmektedir. Antik dönemlerde Edremit-Altınoluk-Papazlık ve Kepsut-Beyköy' de altın, Şamlı-İlca' da bakır, Dursunbey-Demirboku Sırtı' nda ve Balya' da kurşun madenciliği yapıldığı arkeolojik ve antik madencilik bulgularıyla sabittir. Yine Marmara Adası Saraylar beldesinde, çok sayıdaki antik mermer ocağının, özellikle Roma ve Bizans döneminde yoğun faaliyet gösterdiğini belgeleyen çok sayıda arkeolojik malzeme mevcuttur.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra ülkenin büyük bir kalkınma hamlesine girmesi, madencilik konusunun önemini ortaya koymuş ve ülkemiz yeraltı servetlerinin devlet eliyle meydana çıkarılması ve değerlendirilmesi amacıyla 1935 yılında Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü (MTA) kurulmuştur. MTA, kuruluşundan günümüze uzanan süreçte tüm yurttaki gibi Balıkesir İlini içine alan bölgede de yoğun bir maden arama çalışması yürütmüştür ve halen yürütmektedir. Bunun sonucunda birçok yeni maden yatağı ve zuhuru tespit edilmiş, bilinen maden yataklarına yeni rezervler ilave edilerek yatakların gelişmesi sağlanmıştır.

Dünyada ticareti yapılan 90 çeşit mineral bulunmaktadır. Bu minerallerin 57 çeşidi Ülkemizde olup, 37 çeşidi ise Balıkesir ilindedir. Bu nedenle maden ruhsatı sayısı açısından Türkiye' de en çok ruhsata sahip il konumundadır.

Günümüzde metalik madenlere, enerji hammaddelerine ve özellikle endüstriyel hammaddelere yönelik madencilik çalışmaları ilimiz sınırları içerisinde devlet ve özel sektör kuruluşları tarafından yoğun bir şekilde sürdürülmektedir. Önümüzdeki yıllarda Balıkesir ilinin ekonomisinin lokomotifi madencilik olacaktır.

Çeşitli ve karmaşık bir jeolojik yapıya sahip olan Balıkesir, yeraltı kaynakları yönünden oldukça zengin bir İl' dir. Bunların başında bor tuzları gelir. Birçok sanayii ürününün yapımında kullanıldığı için önemli bir madde sayılan bor tuzları yönünden dünyanın en zengin rezervlerinden biri bu İl' dedir. Başlıca yatakları Sultançayırı, Bigadiç ve Taşköy dolaylarında olan bor tuzları; XIX. yüzyıldan beri işletilmekte ve yurt dışına satılmaktadır. İlimizde bulunan Sanayi Madenleri; Bor tuzları, Kaolen, jips, Talk, Barit, Bentonit ve Mermer' dir.

3.7.14 Enerji

Hidroelektrik Enerji Santralleri

Ön İnceleme Programında yer alan veya ileriki yıllarda ele alınacak olan	34,4MW	%34	; 161,3	GWh/yıl	%42
Diğer HES Projeleri	34,4MW		; 161,3	GWh/yıl	
Planlaması ve Kesin Projesi tamamlananlar	51,1MW	%51	; 152,2	GWh/yıl	%40
Manyas HES Projesi	19,5MW		; 58,8	GWh/yıl	
Manyas II HES Projesi	1,6MW		; 5,4	GWh/yıl	
Susurluk HES Projesi	30,0MW		; 88,0	GWh/yıl	
Çaygören HES (YİD)	3,7MW		; 19,2	GWh/yıl	
İşletmede olan	10,6MW	%11	; 47,5	GWh/yıl	%12
Gönen HES (YİD)	10,6MW		; 47,5	GWh/yıl	
İL HİDROELEKTRİK ENERJİ TOPLAMI	99,8 MW	%100	; 380,1	GWh/yıl	%100

Jeotermal Enerji Kaynakları

1. Balıkesir-Pamukçu: Sıcaklık (Ortalama): 61⁰ C Debi (Toplam): 88 Lt/sn
2. Balıkesir-Bigadiç-Hisarköy: Sıcaklık (Ortalama): 97.8⁰C Debi(Toplam): 120 Lt/sn
3. Balıkesir-Sındırgı-Hisaralan: Sıcaklık (Ortalama):45-98 T Debi (Toplam):100 Lt/sn
4. Balıkesir-Edremit-Güre: Sıcaklık (Ortalama): 50 T Debi (Toplam): 25 Lt/sn
5. Balıkesir-Edremit-Derman: Sıcaklık (Ortalama): 55 T Debi (Toplam): 99 Lt/sn
6. Balıkesir-Balya-Şamlı-Ilıca: Sıcaklık (Ortalama): 65 T Debi (Toplam): 3,5 Lt/sn
7. Balıkesir-Gönen: Sıcaklık (Ortalama): 77 T Debi (Toplam): 63 Lt/sn
8. Balıkesir-Manyas-Ilıcaboğazı: Sıcaklık (Ortalama): 60 T Debi(Toplam): 3 Lt/sn
9. Balıkesir-Manyas-Kızık: Sıcaklık (Ortalama): 50⁰C Debi (Toplam): 7 Lt/sn
10. Balıkesir-Susurluk-Ömerköy: Sıcaklık (Ortalama): 30 T Debi (Toplam): 2 Lt/sn
11. Balıkesir-Susurluk-Yıldız: Sıcaklık (Ortalama): 35-78 T Debi (Toplam): 18 Lt/sn

Güneş

İlimizde de güneşlenme müddeti rasatları Balıkesir, Ayvalık ve Bandırma' da yapılmaktadır. Bu üç istasyon içinde yıllık ortalama güneşlenme müddetinin en fazla olduğu istasyon 7 saat 57 dakika ile Ayvalık' tır. Diğer istasyonların değerleri de az çok birbirinde yakındır.

Rüzgâr Enerji Değerleri

Balıkesir ilindeki istasyonlarda rüzgâr hızı değerleri (m/sn) olarak verilmiştir. Yıllık ortalama rüzgar hızı en fazla 4.9 m/sn ile Bandırma' da en az 1.1 m/sn ile Dursunbey' dir. Tüm istasyonlar içinde 1980 yılına kadar en hızlı rüzgar NNE (Kuzey-Kuzeydoğu) yönünden 37.3 m/sn olarak Bandırma' da kaydedilmiştir.

Rüzgar hızının 10.8 m/sn ile 17.1 m/sn arasında olduğu kuvvetli rüzgar günleri sayılı Balıkesir' de yıllık 50 gündür. Yıllık kuvvetli rüzgârlı günler sayısının en fazla olduğu istasyon 129 gün ile Ayvalık, en az olduğu istasyon ise 4 gün ile Dursunbey' dir. Bu değerlerden Dursunbey' de rüzgâr hızının ve rüzgârlı günlerin diğer istasyonlara göre oldukça az olduğu dikkat çekmektedir

Rüzgar hızının 17.1 m/sn' den fazla olduğu günlere fırtınalı günler denilmektedir. Yıllık fırtınalı günler sayısının en fazla olduğu istasyon 32 gün ile Bandırma' dır. Genellikle istasyonlarda fırtınalı günler kış ve ilkbahar aylarında görülmektedir. Yalnız Dursunbey İstasyonunda fırtınalı günler sayısı yok denecek kadar azdır. (0.9 gün) Balıkesir' de 1.derecede hâkim rüzgâr yönü N (Kuzey), 2.derecede NNE (Kuzey-Kuzeydoğu), 3. derecede NE (Kuzeydoğu)' dur. Ayvalık, Bandırma ve Gönen' de 1.derecede hâkim rüzgâr yönü NE (Kuzeydoğu), Dursunbey' de N (Kuzey), Edremit' de ENE (Doğu-Kuzeydoğu)dur.

Biyokütle

İlimizde bitkisel ham yağ üretimini (zeytinyağı ve diğer bitkisel yağlar) gerçekleştiren tesisler yoğun olarak bulunmakta olup üretim sonucu oluşan biyokütle enerji kaynağı (prina, ayçiçek kabuğu) yakıt olarak kullanılmaktadır.

3.8 İLGİ GRUBU ve PAYDAŞ ANALİZİ

- ✓ Yöre halkı, kişiler ve kurumlar,
- ✓ Alana dayalı ilin sorumlu yöneticileri,
- ✓ Bölgesel yetkililer,
- ✓ Ulusal yetkililer,
- ✓ Turizm ofisleri, yerel turizm organizasyonları, konaklama ve hizmet sunanlar, taşımacılar,
- ✓ Turizmle ilgili sektörler,
- ✓ Tarım, ormancılık ve balıkçılık gibi farklı ekonomik sektörlerin temsil edildiği ticaret ve sanayi odaları ve el sanatları ile ilgili birimler,
- ✓ Eğitim ile ilgili birimler,

İlde Faaliyet Gösteren Doğa Turizmi ile İlgili STK' lar

1. Kazdağı Milli Parkı Alan Kılavuzları Derneği

2. Balıkesir Dağcılık Arama ve Kurtarma İhtisas Kulübü Derneği(BALDAK)
3. Balıkesir Üniversitesi Dağcılık ve Kış Sporları Kolu (BAUDAK)
4. Bandırma Dağcılık Arama ve Kurtarma Derneği
5. İDA Dağcılık Arama ve Kurtarma İhtisas Kulübü Derneği
6. Edremit Körfez Dağcılık ve Doğa Sporları Derneği
7. Kazdağları Dağcılık Arama ve Kurtarma İhtisas Kulübü Derneği
8. Güney Marmara Doğal ve Kültürel Çevreyi Koruma Derneği
9. Pateriça Ada Doğasını Kültürel Hayatını Yaşatma ve Dayanışma Derneği
10. Edremit off road ve 4x4 tutkunları Derneği
11. AYSAT-Ayvalık Su Altı Sporları ve Cankurtarma İhtisas Kulübü Derneği

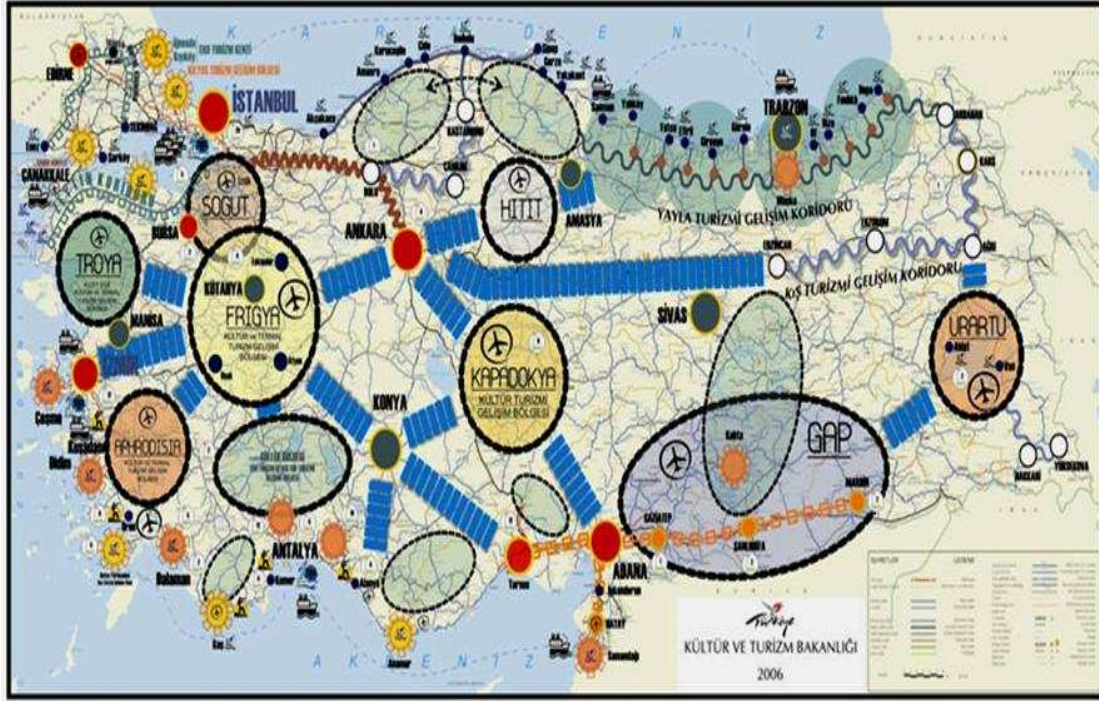
4. BALIKESİR DOĞA TURİZMİ ARZI

4.1 BALIKESİR İLİNİN DOĞA TURİZMİ DEĞERLERİ (DOĞA TURİZMİ ARZI)

Turizm sektöründe son yıllarda Deniz-Güneş-Kum turizmi yerini daha çok alternatif turizm türlerine bırakmıştır. . Turizmdeki bu gelişme, talebin kıyı şeridinden daha farklı özelliğe sahip iç bölgelere kaymasını sağlamıştır. Bu anlamda Balıkesir ili oldukça zengin alternatif doğa turizm alanlarına sahiptir. Turizm sektörü, ekonomik, sosyo-kültürel ve doğal çevre ile sürekli etkileşim içinde olan çok yönlü bir faaliyettir. Ulaşım, konaklama, yeme-içme, eğlence, alış-veriş ve seyahat organizasyonu gibi hizmetlerin tümünü içeren ve dünyanın en hızlı gelişen sektör olup bu sektörde büyük bir yarış yaşanmaktadır. Bu yarışta eldeki kaynakları kullanarak, farklı turistik ürünleri oluşturan iller önemli bir avantaj elde etmektedir.

Marmara ve Ege denizinde sahili bulunan Balıkesir, Türkiye' nin en gelişmiş ve seçkin bir turizm bölgesidir. Ancak Balıkesir ili kırsal alanlar içinde kamp-karavan turizmi, Doğa turizmi, yeşil turizm, mağara turizmi, akarsu turizmi, yayla turizmi, dağ turizmi, kış sporları turizmi, av turizmi vb. gibi doğrudan doğaya dayalı olarak yapılan turizm türleri veya turistik aktiviteler e uygun alanlara sahiptir. Bu turizm türlerine örnek olarak Balıkesir ili sınırları içinde doğa turizmi, kuş gözlemciliği, endemik bitki gözlemciliği, mağara turizmi, av turizmi, yayla turizmi, kamp ve karavan turizmi, trekking ve dağ turizmi gibi olanaklar bulunmaktadır. Balıkesir ili kıyı turizmine ilaveten bunları bir plan dâhilinde daha canlı hale getirdiğinde turizm sezonunun 12 aya kadar çıkarabilecek dolayısı ile turizmden elde edeceği geliri arttırmış olacağı gibi kırsal kalkınmayı da kolaylaştıracaktır.

TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ KAVRAMSAL EYLEM PLANI

GÖSTERİM (şematiktir)

4.2 BALIKESİR İLİNİN DOĞA TURİZMİ (ARZI) DEĞERLERİ VE BİLİNİRLİK DEĞERLENDİRMESİ

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu çerçevesinde bulunan alanlar;

Bandırma ve Manyas ilçeleri sınırları dâhilinde Kuş Cenneti Milli Parkı, Edremit ilçesi sınırları dâhilinde Kazdağı Milli Parkı, Ayvalık ilçesi sınırları dâhilinde Ayvalık Adalar Tabiat Parkı, Merkez ilçe sınırları dâhilinde Değirmen Boğazı Tabiat Parkı, Edremit ilçesi sınırları dâhilinde Darıdere Tabiat Parkı, Ayvalık ilçesi sınırları dâhilinde Sarımsaklı Tabiat Parkı ve Edremit ilçesi sınırları dâhilinde Kazdağı Göknarı Koruma Alanı bulunmaktadır.

4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu çerçevesinde bulunan alanlar;

Balıkesir-Kütahya Akdağ Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Edremit-Narlı Yaban Domuzu Örnek Avlağı, Bigadiç-Karal Kınalı Keklik Örnek Avlağı, İvrindi ve Balya ilçeleri dâhilinde Çamucu Devlet Avlağı, Bigadiç ve Sındırgı ilçeleri dâhilinde Adaçalı Devlet Avlağı, Bandırma ve Gönen ilçeleri dâhilinde Misakça Genel Avlağı, Erdek ilçesi sınırları

dâhilinde Kapıdağ Yarımadası Sülün Yerleştirme Sahası, Balıkesir Merkez Kınalı Keklik Yerleştirme Sahası ve İvrindi Kınalı Keklik Yerleştirme Sahası bulunmaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu çerçevesinde bulunan alanlar;

Bandırma ve Manyas ilçeleri sınırları dâhilinde Manyas (Kuş) Gölü Sulak Alanı, Gönen Çayı Deltası Sulak Alanı, Savaştepe ilçesi sınırları dâhilinde Peribacaları (Yaylalılar Köyü), Edremit ilçesi sınırları dâhilinde Şahinkalesi Erdek ilçesi sınırları dâhilinde Yerleşim (Sahilboyu), Ayvalık ilçesi sınırları dâhilinde Yerleşim (Küçükköy-Adalar) ve Susurluk ilçesi sınırları dâhilinde Tümülüsler bulunmaktadır.

4.3 BALIKESİR İLİNDE DOĞA TURİZMİ AMAÇLI KULLANILAN VE KORUMA STATÜLÜ ALANLAR

Değerin bilinirliği; Bölgesel seviyede B, Ülke seviyesinde T, Milletlerarası seviyede: M

1- Milli Park ve benzeri sahalar		
Adı	İlçesi	Bilinirlik
Kuş Cenneti Milli Parkı	Bandırma ve Manyas	M
Kazdağı Milli Parkı	Edremit	M
Ayvalık Adalar Tabiat Parkı	Ayvalık	T
Değirmen Boğazı Tabiat Parkı	Balıkesir/Merkez	B
Darıdere Tabiat Parkı	Edremit	B
Sarımsaklı Tabiat Parkı	Ayvalık	B
Kazdağı Göknarı Koruma Alanı	Edremit	T

Balıkesir Milli Park ve benzeri sahalarına ait SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none">- Kazdağı ve Kuş Cenneti Milli Parkları' nın dünyaca ünlü birer milli park olması,- Kazdağı ve Kuş Cenneti Milli Park Şefliği şeklinde alanların tek elden yönetilmesi,- Kazdağı Milli Parkı' nın Master Planının bitirilmiş olması,- Kazdağı ve Kuş Cenneti Milli Parkları' nda alan kılavuzluğu eğitimi almış sertifikalı yeterli sayıda alan kılavuzunun bulunması,- Kazdağı Milli Parkı' ndan mitolojik kaynaklarda (ıda dağı) çok sayıda bahsedilmesi,- Kazdağı Milli Parkı' nda başta Kazdağı Göknarı "abies equi-trojani" olmak üzere 31 adet bitki taksonu endemik olarak bulunması,- Kuş Cenneti Milli Parkı' nın 1994 yılında RAMSAR alanı olarak ilan edilmesi,- Kuş Cenneti Milli Parkı içerisinde kuş gözlem kulesi, kuş müzesi, uzaktan su kuşu alanlarının izlenmesini sağlayan kapalı devre kamera sistemi bulunması ve ziyaretçi tanıtım merkezinin yer	<ul style="list-style-type: none">- Kazdağı ve Kuş Cenneti Milli Parkları' nın çok geniş alanlarda kurulu olması,- Köy yerleşiminin Kazdağı ve Kuş Cenneti Milli Parkları' nın sınırları dâhilinde olması,- Milli Park Statülü alanlarda Müdürlük olarak yetersiz sayıda teknik elemanın olması,- Milli Park Statülü alanlarda uzun devreli gelişme planlarının bitirilmemiş olması,- Milli park çevresinde konaklama tesisleri yapımı için gerekli sermayeyi ortaya koyacak yatırımcıların bulunmaması,- Devlete bağımlı kırsal yapı,- Milli park içinde yol ağlarının yetersizliği,- Darıdere Tabiat Parkının ilçeye 50 km. uzaklıkta bulunması ve yolunun stabilize orman yolu olması,- Kazdağı ve Kuş Cenneti Milli Parkları' nın turizm ve sit alanları ile iç içe olması- Kazdağı ve Kuş Cenneti Milli Parkları ile

alması ile ziyaretlerin görsellikle tamamlanması,
- Ayvalık Adaları Tabiat Parkı içerisinde Cunda Adası hariç Ayvalık' a bağlı 22 adanın 19 adedi Tabiat Parkı içinde kalması,

Ayvalık Adalar Tabiat Parkı' nın alan olarak geniş olması, giriş kontrollerinin ve alan içi denetimlerinin zor olması,

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">- Özellikle yaz aylarında bölgedeki nüfus artışı,- Değirmen Boğazı Tabiat Parkı ve Sarımsaklı Tabiat Parkı' nın ulaşım yönünden avantajlı konumları ve geleneksel müşteri kitlelerinin olması,- Darıdere Tabiat Parkı ve Sarımsaklı Tabiat Parkında vatandaşlarımıza kamping hizmetlerinin verilebilmesi,- STK destekleri,- Yeterli sayıda alan kılavuzu bulunması,- Halkın ve yöneticilerin etkin katılımı,	<ul style="list-style-type: none">- Kuş Cenneti Milli Parkı yakınlarında yapılmakta olan kara avcılığının kaynaklı riskler,- Vatandaşların beklentilerinin bazı bölgelerde yükseltilmiş olması,- Turizm yatırım taleplerinin ölçsüz olması ve muhtemelen yönetim planına aykırı olması,- Beklentilerin gerçekleşmemesi ihtimalinin varlığı,- Yerel yöneticilerin kırsal kalkınmada turizmi gerek ve yeter şart olarak görmeleri,- Korunan sahalara yerel yöneticilerin korunan alan değil de turizm alanı olarak bakmaları,

Milli Park ve benzeri sahalara dayalı doğa turizmi uygulamalarında güçlü yönlerin daha geliştirilmesi, güçlü yönler ve fırsatlardan yararlanarak zayıflık ve tehditlerin önlenmesine ve doğa turizminin geliştirilmesine yönelik stratejik kararlar;

- Kazdağı ve Kuş Cenneti Milli Parkları' nın dünyaca ünlü birer milli park olması ve geniş alanlarda kurulu olması sorumluluğu arttırmakta olup, pek çok anlamda ülkenin doğal zenginliklerinin gelecek nesillere aktarılmasında kontrol ve denetim mekanizmasının önemsenmesi ile gerçekleşecektir.
- Kazdağı Milli Parkı' nın Master Planının bitirilmiş olması uygulamaya geçmek için önümüzün görülebilmesini sağlamıştır. Ancak, alana gerek devlet eliyle gerekse de özel iştirak yoluyla yatırım yapılarak plana uygun faaliyetlere zaman geçirilmeden başlanmalıdır.
- Kazdağı ve Kuş Cenneti Milli Parkları' nda alan kılavuzluğu eğitimi almış sertifikalı yeterli sayıda alan kılavuzunun bulunmasına rağmen bu kişileri işlendirmekte sıkıntı yaşanması alana tur düzenleyen turizmciler sayısının artırılması ve kılavuzsuz alana girişlerin engellenmesi ile sağlanabilecektir.
- Ülkemizde avlak alanlarının düzenlenmeye ve ayrılmaya çalışılması ile birlikte Kazdağı ve Kuş Cenneti Milli Parkları sınırlarına yakın veya içerisindeki yasadışı avlanmanın önüne geçileceği öngörülmektedir.
- Tabiat parkları halkın kullanımı ve rekreasyon ihtiyacı için ayrılmış alanlar olduğundan özellikle yaz aylarında artan talebin karşılanabilmesi yakın çevrelerdeki diğer korunan alanlara yönlendirme şeklinde olmalıdır. Böylece hem rutin dışına çıkılarak diğer korunan ve görülmesi gereken alanlara kişileri yönlendirme sağlanmalı hem de çeşitli alanlar tanıma alışkanlıklarının kazanılmasına zemin hazırlanmalıdır. Bu yöntem ziyaretçi girişine geleni geri çevirmek yerine önceden sosyal paylaşım siteleri veya kurum sitesi üzerinden duyurular hazırlanarak devlet eliyle etkinlikler (en az ilk 2-3 yıl) organize edilmelidir.

2- Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları (YHGS)

Adı	İlçesi	Bilinirlik
Balıkesir-Kütahya Akdağ Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	Dursunbey	T

3- Avlaklar		
Adı	İlçesi	Bilinirlik
Edremit-Narlı Yaban Domuzu Örnek Avlağı	Edremit	T
Bigadiç-Karal Kınalı Keklik Örnek Avlağı	Bigadiç	T
Çamucu Devlet Avlağı	İvrindi ve Balya	T
Adaçalı Devlet Avlağı	Bigadiç ve Sındırgı	T
Misakça Genel Avlağı	Bandırma ve Gönen	T
4- Yerleştirme Sahaları		
Adı	İlçesi	Bilinirlik
Kapıdağ Yarımadası Sülün Yerleştirme Sahası	Erdek	T
Balıkesir Merkez Kınalı Keklik Yerleştirme Sahası	Balıkesir/Merkez	T
İvrindi Kınalı Keklik Yerleştirme Sahası	İvrindi	T

Balıkesir ili Yaban Hayatı Geliştirme, Yerleştirme Sahaları ve Avlaklar SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - Av turizmi deneyimi, - Çok çeşitli yaban hayvanlarını barındırması, - Zorlu kış aylarında yaban hayatına yem desteği yapılabilmesi imkânlarının olması, - Sahalar ve yakın alanlarında kaçak avcılığın fazla olmaması, - Sahalarda düzenli olarak ilgili STK ların katılımıyla envanterlerin yapılması, - Koruma ve kontrol teşkilatının olması, - Yaban Domuzu varlığının ve trofe kalitesinin yüksekliği, - Yönetim planı yapım deneyimine sahip personeller, - Avlak sayısının artırılması imkânı, uygun sahaların mevcudiyeti, 	<ul style="list-style-type: none"> - Av turistlerinin avlaklara yakın yerlerde konaklama imkânlarının yetersiz oluşu, - Yetişmiş profesyonel av kılavuzlarının olmaması, - Balıkesir' in geniş coğrafyası ve köy sayısının çok oluşunun insan baskısını önleme yönünde fazla sayıda personel gerektirmesi, - Yönetim planlarının olmaması, - Avlak taşıma kapasitesinin altında avcı turist gelmesi, - Yasal uygulamalarda karşılaşılan zorluklar ve diğer denetleme ile ilgili personelleri konuya tam iştirak etmemeleri,

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> - Coğrafi bilgi sistemlerinin gelişmesi, - Mali imkânların teknolojik gelişimleri takip ve satın alma için yeterli olması, - Avlak Şirketlerinin kurumsallaşma çabaları, - Av hayvanı sayısının artma eğilimi, 	<ul style="list-style-type: none"> - Avcıların ödemekte oldukları harç ve diğer vergiler nedeniyle belge iptallerinin artması, - Ekonomik nedenlerle paralel olarak avcı turist sayısındaki azalma, - Gelir-gider dengesinin bazen negatif

- Yaban hayvanı göç yolları üzerinde yer almaları,
- Yeni tesis edilebilecek avlak alanlarının bulunması,

olabilmesi,

Yaban Hayatı Geliştirme, Yerleştirme Sahaları, Avlaklar ve benzeri sahalara dayalı doğa turizmi uygulamalarında güçlü yönlerin daha geliştirilmesi, güçlü yönler ve fırsatlardan yararlanarak zayıflık ve tehditlerin önlenmesine ve doğa turizminin geliştirilmesine yönelik stratejik kararlar;

- Av turistlerinin konaklama ihtiyacının nitelikli pansiyon ve benzeri küçük kapasiteli butik otellerle giderilmesi iyi bir çözüm olacaktır,
- Butik otel/pansiyon tarzı yapıların köylerde yapılmasının teşvik edilmesi önemli kırsal kalkınma için uygun olacaktır, bu oteller yayla turizmi ve diğer turizm çeşitlerinin de konaklama altyapısını temin edeceklerdir.
- Yerel profesyonel av kılavuzu ihtiyacının 3. Bölge Müdürlüğü imkânları ile eğitim yapılarak giderilmesi.
- Balıkesir il şube müdürlüğünün yaban hayatı bölümü mezunu personel bakımından güçlendirilmesi,
- Avlaklarımızın ve av kaynağının fuarlar, yaban televizyonu, av dergileri ve benzeri kaynaklarda tanıtılması, yerli ve yabancı av turizmi acenteleri ile görüşme yapılarak tanıtılması,
- Kırsal kalkınma amacıyla, av turizmi uygulamalarından yöre insanının daha fazla pay almasına dayalı uygulamanın geliştirilmesi, payın karşılığında yöre insanının av kaynağına müspet fayda temin edebilmesine yönelik düzenlemelerin 3. Bölge Müdürlüğünce yapılması,
- Avlak alanlarının tesis edilmesinin ardından bu avlakların işlettilmesinin yöre halkı ve/veya köy tüzel kişilikleri tarafından yaptırılması. Böylece denetimlerin ve koruma işlevinin paydaşlar tarafından da yerine getirilerek sahiplenme hissi ile yapılabilmesinin sağlanması için ilgili köylerde il şube müdürlüğünce eğitim verilmesi.

5- Sulak alanlar ve RAMSAR alanları

Adı	İlçesi	Bilinirlik
Manyas Gölü Sulak Alanı	Bandırma ve Manyas	M
Gönen Çayı Deltası Sulak Alanı	Gönen	T

Balıkesir Sulak alanlar ve RAMSAR alanlarına ait SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - Marmara bölgesinde sulak alan sayısının fazlalığı mevcut sulak alanlardaki kuş konaklama sayısını (kuş görselliğini) arttırmaktadır, - Balıkesir ilinin Kuş Göç yolları üzerinde olması - Kuş Cenneti Milli Parkı (Sulak alanı) nın Uluslararası Öne sahip sulak alan olması (RAMSAR), - Kuş Cenneti Milli Park Şefliği şeklinde alanın tek elden yönetilmesi, - Kuş Cenneti Milli Parkında alan kılavuzluğu 	<ul style="list-style-type: none"> - Dereler özellikle tavuk üretim ve kesim tesislerinin katı ve sıvı atıklarıyla kirletilmektedir, - Bazı köylere kanalizasyon yapılmakla beraber atık arıtma sistemleri henüz yapılmamaktadır, bu sebeple dereler kirlenmektedir, - Pirinç vb. sulama için yer yer derelerdeki suyun tamamının alındığı görülmektedir - Kuş Cenneti Milli Parkları' nın çok geniş alanlarda kurulu olması,

eğitimi almış sertifikalı yeterli sayıda alan kılavuzunun bulunması,

- Milli park (Sulak alan) ın koruma görevlisi sayısının yetersizliği,

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">- Sulak alanlara ulaşılabirliğin olması,- STK destekleri,- Halkın ve yöneticilerin etkin katılımı,	<ul style="list-style-type: none">- Kuş Cenneti Milli Park (Sulak alan) ı yakınlarında yapılmakta olan kara avcılığından kaynaklı riskler,- Korunan sahalara yerel yöneticilerin korunan alan değil de turizm alanı olarak bakmaları,

Sulak alanlar ve RAMSAR alanları ve benzeri sahalara dayalı doğa turizmi uygulamalarında güçlü yönlerin daha geliştirilmesi, güçlü yönler ve fırsatlardan yararlanarak zayıflık ve tehditlerin önlenmesine ve doğa turizminin geliştirilmesine yönelik stratejik kararlar;

- Özellikle Manyas Kuş Gölü' nü besleyen derelerin katı ve sıvı atıklarla kirletilmesi sonucunda göle kirliliğin ulaşması, kötü koku oluşturmakta ve göl yüzeyinde tortulaşmalar meydana getirmektedir.

- Bölgede başta tavuk çiftlikleri olmak üzere arıtması olmasına rağmen çoğu zaman arıtmanın çalıştırılmamasının önüne geçilebilmesi için İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü ile iletişime geçilmesi ve bölgede 2872 sayılı kanun çerçevesinde denetimlerin arttırılması,

4.4 SEÇKİN ÖZELLİKLİ DİĞER SAHALAR

Balıkesir ilinde doğa turizmi için seçkin özellikli diğer alanlardan;

Yaylalar;

Burhaniye ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Gölcük yaylası, Güzle yaylası, Sinekli yayla, Avunduk yaylası, Sübeylidere yaylası, Tilkicik yaylası ve Kurucaoluk yaylası, Kırtık Güzlesi ve Karadere güzlesi ile Dursunbey ilçesi sınırları dâhilinde Hacıkerim, Yüksekayla ve Söküğün Yurdu yaylaları bulunmaktadır.

Göller;

Manyas ve Bandırma ilçeleri sınırları dâhilinde bulunan Manyas gölü ve Edremit ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Tabak gölü bulunmaktadır.

Barajlar;

Manyas ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Manyas barajı, Sındırgı ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Çaygören, Savaştepe ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Sarıbeyler, Merkez ilçe sınırları dâhilinde bulunan İkizcetepeler, Ayvalık ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Madra barajı ve Gönen ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Yenice-Gönen barajı bulunmaktadır.

Kıyılar;

Ayvalık ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Cunda Adası kıyıları, Erdek-Bandırma ilçeleri dâhilinde bulunan İlhanlar ve Karşiyaka kıyıları, Edremit ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Altınoluk ve Akçay kıyıları ile Burhaniye ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Ören kıyıları bulunmaktadır.

Dağlar;

Edremit ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Kazdağları (1774 m), Ayvalık ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Madra Dağları (1338 m), Dursunbey ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Alaçam Dağları (1625 m), Erdek ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Kapıdağ (782 m), Balya ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Karadağ (764 m) ve Sındırgı ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Kepez Dağı (1336 m) bulunmaktadır.

Şifalı sular;

Balıkesir il merkezine bağlı 15 km. uzaklıktaki Pamukçu beldesi sınırları içerisinde bulunan Pamukçu kaplıcaları, Merkez ilçe sınırları dâhilinde bulunan Kiraz köyü kaplıcaları, Edremit ilçesine 12 km. uzaklıktaki Güre beldesi sınırları dâhilinde yer alan Güre kaplıcaları, Bostancı köyü kaplıcaları, Edremit' e 3 km uzaklıkta bulunan Derman ılıcası, Gönen ilçesi sınırları dâhilinde merkezde bulunan Gönen Kaplıcaları ve ilçe merkezine 13 km. mesafedeki Ekşidere ılıcası, Manyas ilçesi sınırları dâhilinde ilçeye 6 km. mesafede bulunan Kızık köyü kaplıcaları, Susurluk ilçesi sınırları dâhilinde Susurluk' a 20 km. mesafede bulunan Ilıcaboğazı köyü (Kepekler) kaplıcaları ile Yıldız köyü (Yellice Tepe) kaplıcaları, Balya ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Şamlı dağ ılıcası, Bigadiç ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Hisarköy kaplıcaları, Sındırgı ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Hisaralan kaplıcaları ve Ilıca köyü Emendere kaplıcaları ile Dursunbey ilçesi sınırları dâhilinde bulunan Aşağımusalar köyü ılıcası bulunmaktadır.

Vadiler;

Edremit ilçesi Mihlıçay vadisi, Dursunbey ilçesi Candere vadisi, Burhaniye ilçesi Damlarca, Karınca Dere, Çetin Dere, Akpınar deresi ve Çatak Deresi vadileri bulunmaktadır.

Akarsular;

Önemli akarsuları Susurluk ilçesi Susurluk Çayı, Gönen ilçesi Gönen Çayı, İvrindi ilçesi Koca Çay, Havran ilçesi Havran Çayı, Edremit ilçesi Edremit Çayı, Zeytinli Çayı, Mihlı Çayı, Şahindere, Burhaniye ilçesi Karınca çayı, Ayvalık ilçesi Madra çayı, Merkez ilçe Atnos Çayı, Üzümcü Çayı, Kille Çayı ve Yağcılı Çayı bulunmaktadır.

Şelaleler;

Edremit ilçesi Sütüven ve Mihli Şelaleleri, Susurluk ilçesi Çaylak Şelalesi bulunmaktadır.

Kanyonlar;

Edremit ilçesi Şahindere Kanyonu ve Dursunbey ilçesi Alaçam dağı Asar Dere Kanyonu bulunmaktadır.

Seyir noktaları;

Edremit Şahindere-Altınoluk Kanyon girişi, Ayvalık ilçesi Şeytan Sofrası, Dursunbey ilçesi Alaçam Dağları' ndaki ormanlık alan içinde Karaveli, Aktuzla ve Hacikerim seyir noktaları ile Kayabaşı yolu, Geyik tepeleri, Kartalkaya, Galipbeyin tarlası ve Gölcükalanı seyir terasları bulunmaktadır.

Mağaralar;

İlimizde turizm potansiyeli olabilecek 4 mağara bulunmaktadır. Kepsut ilçesi Ulupınar Mağarası, Gönen ilçesi Dereköy Mağarası, Havran ilçesi İnboğazı Mağarası ve Bigadiç ilçesi Meyvalı Mağarası.

Göller, Barajlar, Akarsular ve Şelaleler;		
Adı	İlçesi	Bilinirlik
Manyas gölü	Manyas ve Bandırma	M
Tabak gölü	Edremit	B
Manyas barajı	Manyas	B
Çaygören barajı	Sındırgı	B
Sarıbeyler barajı	Savaştepe	B
İkizcetepeler barajı	Balıkesir/Merkez	B
Madra barajı	Ayvalık	B
Yenice-Gönen barajı	Gönen	B
Susurluk Çayı	Susurluk	B
Gönen Çayı	Gönen	B
Koca Çay	İvrindi	B
Havran Çayı	Havran	B
Edremit Çayı	Edremit	B
Zeytinli Çayı	Edremit	B
Mihli Çayı	Edremit	B
Şahindere	Edremit	T
Karınca çayı	Burhaniye	B
Madra çayı	Ayvalık	B

Atnos Çayı	Balıkesir/Merkez	B
Üzümcü Çayı	Balıkesir/Merkez	B
Kille Çayı	Balıkesir/Merkez	B
Yağcılı Çayı	Balıkesir/Merkez	B
Sütüven Şelalesi	Edremit	T
Mıhlı Şelalesi	Edremit	T
Çaylak Şelalesi	Susurluk	T

Balıkesir Göller, Barajlar, Akarsular ve Şelalelere ait SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - Sulak alanlarla alakalı Bölge Müdürlüğü teşkilat yapısı içerisinde Şube Müdürlüğü ve ilde DSİ teşkilatına ait bölge müdürlüğünün bulunması, - Kuş Cenneti Milli Park Şefliği şeklinde alanın tek elden yönetilmesi, - Yerel yönetimlerin sürekli desteklemeleri, - İlinin Kuş Göç yolları üzerinde olması - Kuş Cenneti Milli Parkı (Sulak alanı) nın Uluslararası Öneme sahip sulak alan olması (RAMSAR), - Baraj ve Göletlerde sportif olta balıkçılığının geliştirilebilme imkânı, -17 m. yükseklikten dökülerek akan Sütüven şelalesinin oluşturduğu gölet de güzel bir piknik alanı oluşturması, - Çaylak şelalesinin yüksek turizm potansiyeli ve ziyaretçi sayısının olması, - Şelalelerin turizm için görselliklerinin bulunması, 	<ul style="list-style-type: none"> - Dereler katı ve sıvı atıklarla kirletilmektedir, - Köylere kanalizasyon yapılmakla beraber atık arıtma sistemleri henüz bulunmamaktadır, bu sebeple dereler kontrolsüz kirlenmektedir, - Pirinç vb. sulama için yer yer derelerdeki suyun tamamının alınması,

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> - Manyas Gölünün Sulak Alan Yönetim Planına başlanılmış olması, - Sulak alanlara ulaşılabilirliğin olması, - Sütüven şelalelerinin ülke genelinde tanınırlığının yüksek olması, 	<ul style="list-style-type: none"> - Manyas gölünün giderek sığlaşması ve kirlenmesi, - Bölgede Hes projelerine ilginin artması nedeniyle kaynak değerlerin bozulma ihtimalinin olması, turizmin de etkilenebileceği, - Bazı ilçelerde belediye ve kamu yöneticilerinin turizm bilgi ve becerisi olmadan giriştikleri faaliyetler, - İnboğazı mağaralarından İnönü, Devadamı, Karanlık, Aydınlık ve Andık mağaralarının DSİ 25. Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan Havran Baraj suları altında kalmış olması,

Göller, Barajlar, Akarsular ve Şelaleler ve benzeri sahalara dayalı doğa turizmi uygulamalarında güçlü yönlerin daha geliştirilmesi, güçlü yönler ve fırsatlardan yararlanarak zayıflık ve tehditlerin önlenmesine ve doğa turizminin geliştirilmesine yönelik stratejik kararlar;

- Akarsu ve göllerde balıklandırma çalışmalarının yapılması,
- Sportif balıkçılık sahalarına uygun nitelikli sportif balıkçılık iskeleleri yapılması,
- İç Sular ve kıyılarda Sportif balıkçılığa uygun yerlerin İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü ile Orman ve Su İşleri İl Şube Müdürlüğü tarafından detaylı olarak planlanması,
- Bu yerlere ait broşürün basılarak yerli/yabancı turistlerin istifadesine sunulması,
- Sportif balıkçılık ve sulak sahalara yönelik turizm çeşitlerinde yöre insanının kırsal kalkınmasını temin maksadıyla öncelikli olarak yöre insanının rol alacağı uygulamalara yer verilmesi,

Dağlar, Vadiler, Kanyonlar, Mağaralar ve Seyir noktaları

Adı	İlçesi	Bilinirlik
Kaz dağları	Edremit	M
Madra Dağları	Ayvalık	T
Alaçam Dağları	Dursunbey	T
Kapıdağ	Erdek	T
Karadağ	Balya	B
Kepez Dağı	Sındırgı	B
Mıhlıçay vadisi	Edremit	T
Damlarca vadisi	Burhaniye	B
Karınca Dere vadisi	Burhaniye	B
Çetin Dere vadisi	Burhaniye	B
Akpınar deresi vadisi	Burhaniye	B
Çatak Deresi vadisi	Burhaniye	B
Damlarca vadisi	Dursunbey	B
Şahindere Kanyonu	Edremit	T
Asar Dere Kanyonu	Dursunbey	B
Ulupınar Mağarası	Kepsut	B
Dereköy Mağarası	Gönen	B
İnboğazı Mağarası	Havran	B
Meyvalı Mağarası	Bigadiç	B
Şahindere-Altınoluk Kanyon girişi seyir noktası	Edremit	T
Şeytan Sofrası seyir noktası	Ayvalık	M
Karaveli seyir noktası	Dursunbey	B
Aktuzla seyir noktası	Dursunbey	B
Hacıkerim seyir noktası	Dursunbey	B
Kayabaşı yolu seyir terası	Dursunbey	B

Geyik tepeleri seyir terası	Dursunbey	B
Kartalkaya seyir terası	Dursunbey	B
Galipbeyin tarlası Seyir terası	Dursunbey	B
Gölcükalanı seyir terası	Dursunbey	B

Balıkesir Dağlar, Vadiler, Kanyonlar, Mağaralar ve Seyir noktalarına ait SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - Doğal değerlerle kültürel değerlerin birleştiği Kaz Dağları' nda birden çok doğa turizm faaliyetinin hâlihazırda turizm firmalarınınca düzenleniyor olması, - Kazdağı' ndan mitolojik kaynaklarda (ida dağı) çok sayıda bahsedilmesi, - Kazdağı' nda başta Kazdağı Göknarı "abies equi-trojani" olmak üzere 31 adet bitki taksonu endemik olarak bulunması, - Kazdağı' nda yürüyüş yollarının mevcudiyeti, - Şahindere Kanyonu' nun Milli Park içinde olması, turizm için uygun ve planlanabilirliği, - Envanteri yapılmamış ancak varlığı bilinen mağara sayısı (11 adet), - Çok sayıda mağaranın ilimizde bulunması, - 22 adet mağaranın haritalandırılmış olması, 	<ul style="list-style-type: none"> - Mağaraların tarihi olanlarının korunmasında problemler yaşanması, - Mağaraların bir kısmının envanterinin yapılmamış olması, - Mağaraların dağınık bir coğrafyada ve zor ulaşılır olması korunmasını zorlaştırmaktadır, - Keşif yapacak yeterli eleman ve uzman görevli olmaması, - Kazdağı' nın turizm ve sit alanları ile iç içe olması - Bazı mülkiyet ve yönetim meseleleri, - Kanyon, dağ ve mağara kurtarma timi olmaması,

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> - Ulupınar mağarasının oluşum şekilleri bakımından zengin, dolaşımın kolay, uzun (728m) ve yatay oluşu sebebiyle sportif amaçlı kullanımlar için uygunluğu, - İnboğazı mağaralarında, Avrupa' nın en büyük kolonisi' olarak nitelendirilen yaklaşık 10 bin yarasanın yaşaması, - İnboğazı mağaralarında 2' si dünyada ender yaşayan tür olmak üzere toplam 7 türün bulunması, - Tarihi özellikleri olan mağaraların da bulunması, - Mağara gruplarının bulunması, 	<ul style="list-style-type: none"> - Bazı ilçelerde belediye ve kamu yöneticilerinin turizm bilgi ve becerisi olmadan giriştikleri faaliyetler, - İnboğazı mağaralarından İnönü, Devadamı, Karanlık, Aydınlık ve Andık mağaralarının DSİ 25. Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan Havran Baraj suları altında kalmış olması, - İnsanların mağaraları tahrip etmeleri, kirletmeleri, - Sarkıtları kırma merakının yaygınlığı, - Bilinç eksikliği, - Hazine avcılarının varlığı,

Dağlar, Vadiler, Kanyonlar, Mağaralar ve Seyir noktaları ve benzeri sahalarla dayalı doğa turizmi uygulamalarında güçlü yönlerin daha geliştirilmesi, güçlü yönler ve fırsatlardan yararlanarak zayıflık ve tehditlerin önlenmesine ve doğa turizminin geliştirilmesine yönelik stratejik kararlar;

- Kazdağı Milli Parkı' nın dünyaca ünlü olması ve geniş alanlarda kurulu olması sorumluluğu arttırmakta olup, pek çok anlamda ülkenin doğal zenginliklerinin gelecek nesillere aktarılmasında kontrol ve denetim mekanizmasının önemsenmesi ile gerçekleşecektir.
- Kazdağı Milli Parkı' nın Master Planının bitirilmiş olması uygulamaya geçmek için önümüzün görülebilmesini sağlamıştır. Ancak, alana gerek devlet eliyle gerekse de özel iştirak yoluyla yatırım yapılarak plana uygun faaliyetlere zaman geçirilmeden başlanmalıdır.
- Kazdağı Milli Parkı' nda alan kılavuzluğu eğitimi almış sertifikalı yeterli sayıda alan kılavuzunun bulunmasına rağmen bu kişileri işlendirmekte sıkıntı yaşanması alana tur düzenleyen turizmciler sayısının artırılması ve kılavuzsuz alana girişlerin engellenmesi ile sağlanabilecektir.
- Kırsal kalkınma maksadıyla, yöre insanının faaliyetlerden daha fazla pay almasına dayalı uygulamaların geliştirilmesi, yöre insanının müspet fayda temin edebilmesine yönelik düzenlemelerin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 3. Bölge Müdürlüğü, Kaymakamlıklar ve diğer ilgili kuruluşlarca yapılması,
- Turizm değerlerinin ortaya çıkarılması için detaylı etüt ve envanter çalışmalarının İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile 3. Bölge Müdürlüğü tarafından yapılması,
- Balıkesir' de çok sayıda mağara bulunması mağara turizmine yönelik talepler için iyi bir yönlendirme imkânı verecektir, tanıtımları yapılmalıdır,
- Bölgedeki mağaraların envanter bilgilerinin çıkarılarak, haritalandırılması, bölgedeki yürüyüş ve araç rotalarının detaylandırılması ve gerekli olan yerlerde yürüyüş platformlarının konulması, işaretlemelerin tamamlanması,
- Turistlerin can güvenliği sebebi ile Dağ, Kanyon ve Mağara Kurtarma Timlerinin kurulması AFAD İl Müdürlüğüne eğitilmeleri gereklidir.
- Mağaraların kullanımında ekolojik sürdürülebilirlik ilkelerine dikkat edilmesi,

Yaylalar ve Kıyılar

Adı	İlçesi	Bilinirlik
Gölcük yaylası	Burhaniye	B
Güzle yaylası	Burhaniye	B
Sinekli yayla	Burhaniye	B
Avunduk yaylası	Burhaniye	B
Sübeylidere yaylası	Burhaniye	B
Tilkicik yaylası	Burhaniye	B
Kurucaoluk yaylası	Burhaniye	B
Kırtık Güzlesi	Burhaniye	B
Karadere güzlesi	Burhaniye	B
Büyükayla	Dursunbey	T
Hacıkerim yaylası	Dursunbey	B
Yüksek yayla	Dursunbey	B
Söküğün Yurdu yaylası	Dursunbey	B
Cunda Adası kıyıları	Ayvalık	T
İlhanlar kıyıları	Erdek-Bandırma	T
Karşıyaka kıyıları	Erdek-Bandırma	T

Altınoluk kıyıları	Edremit	T
Akçay kıyıları	Edremit	T
Ören kıyıları	Burhaniye	T

Balıkesir Yayıllar ve Kıyılarına ait SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - Çok sayıda yaylanın bulunması, - Yayılların geniş sahalarda olması, - Turizm için kullanılabilir nitelikte olanların varlığı, - Yayla turizmi için girişimcilerin olması, - Yayılların çok sayıda turizm çeşidine imkân veriyor olması, - Aktif yaylacılığın azalsa da devam ediyor olması, - Kazdağları ve Alaçam dağlarında endemizm oranının ve biyoçeşitliliğin yüksek olması - Ulaşımın yollarının mevcut olması, - Yayıllarda konaklama için basit kampçılık imkânlarının mevcudiyeti, - Yayılların mevcut turizm hedeflerine yakın ve av turizmine uygun yerlerde bulunması, - Misafirperver köylülerimizin turizmin başlatılması için sıcak bakışları, - Balıkesir ilinin Ege Denizi' ndeki kıyı uzunluğunun 115.5 km., Marmara denizindeki kıyı uzunluğunun da 175.25 km. kıyı sahiline sahip olması, - Doğal limanlara sahip olması, - Ege Denizi' nde Ayvalık Adaları olarak bilinen 22 adası, Marmara Denizi' nde de Marmara Adaları olarak bilinen adaların bulunması, - Deniz Koruma Alanı olarak ayrılabilir seviyede denizel biyolojik çeşitlilik değerlerine sahip olduğunun gözlenmesi, - Plaj kapasitesinin yüksek olması, 	<ul style="list-style-type: none"> - Yaylacılığın azalma trendine girmesi, - Yaylacılık yapanların turizm altyapısı ve turizm fikri olmaması, - Bazı mülkiyet ve yönetim meseleleri, - Bazı yaylalarda elektrik olmaması, - İnsan kaynağının çok az olması, eğitim seviyelerinin düşüklüğü, - Turizmin sadece deniz turizmi ile sınırlı olması, başka deneyimlerin zayıf olması, - Deniz turizmi vb. etkinlikler için gelen turistlerin gelir seviyesinin düşük olması, - Kır nüfusunun azalması,

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> - Kıyı ve dağ ekosistemlerinin bir arada birbirini destekleyebilmesi, turizmi çeşitlendirme imkânı, - Dağ ve Yaylalara yönelik turizm imkânlarıyla kıyılara yönelik turizmin aynı hedeflerde birleştirilebilme imkânı, - Turizme yerel yönetimlerin sıcak bakışı, - İkinci konutların olmasının turizm için kullanılabilme imkânı sunması, 	<ul style="list-style-type: none"> - Turizm sahalarında atıl vaziyette ve turizme sunulması düşünülmeyen çok sayıda ve boş tutulan ikinci konutların olması, bunların turizm değeri taşıyan bazı koyuları işgal etmeye başlaması, - Katı atıkların görsel ve kıyı kirliliği yaratması, - Yapılaşmanın kıyı şeridi ve sulak alanları giderek tehdit etmesi, - Yaylacılığın bazı yaylalarda tamamen ortadan kalkması, yaylacılık kültürünün yok olma riskinin varlığı, - Yaylalardaki bazı su kaynaklarının isale hatları ile köylere alınmış olması,

Yaylalar, Kıyılar ve benzeri sahalara dayalı doğa turizmi uygulamalarında güçlü yönlerin daha geliştirilmesi, güçlü yönler ve fırsatlardan yararlanarak zayıflık ve tehditlerin önlenmesine ve doğa turizminin geliştirilmesine yönelik stratejik kararlar;

- Mevcut yaz dönemi turizminin altyapı problemlerinin belediye ve kaymakamlıklarca tespit edilerek çözümlerin aranması,
- Hedefleri destekleyici konaklama altyapılarının teşvik edilmesi için İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünün gerekli çalışmaları başlatması gereklidir,
- Kırsal kalkınmayı temin maksadı ile yöre insanının içinde aktif olarak yer alacağı planlamalara gidilmesi,
- İkinci konutların turizme kazandırılarak konaklama kapasitesinin geliştirilmesi için bazı pilot bölgelerde çalışmaların başlatılması,
- Katı atıkların bertarafı hususunda gerekli tedbirlerin alınması,
- Yayla evlerinin turizme uygun olanlarının tespit edilerek sahiplerinin bilgilendirilmesi,
- Yaylaların tamamında atlı, yürüyüş ve bisikletli gezi rotalarının tespit edilerek işaretlenmesi işlerinin Kaymakamlıklarca öncelikli olarak yaptırılması,
- Mevcut, turizm alanlarına bu sahaların da eklenerek zenginleştirilmesi çalışmasının İl Turizm ve Kültür Müdürlüğü ve Orman ve Su İşleri İl Şube Müdürlüğü'nce yapılması,

Şifalı sular		
Adı	İlçesi	Bilinirlik
Pamukçu kaplıcaları	Balıkesir/Merkez	T
Kiraz köyü kaplıcaları	Balıkesir/Merkez	T
Güre kaplıcaları	Edremit	T
Bostancı köyü kaplıcaları	Edremit	T
Derman ılıcası	Edremit	B
Gönen Kaplıcaları	Gönen	T
Eksidere ılıcası	Gönen	B
Kızık köyü kaplıcaları	Manyas	T

Ilıcaboğazı köyü (Kepekler) kaplıcaları	Susurluk	B
Yıldız köyü (Yellice Tepe) kaplıcaları	Susurluk	B
Şamlı dağ ılıcası	Balya	T
Hisarköy kaplıcaları	Bigadiç	T
Hisaralan kaplıcaları	Sındırgı	B
Ilıca köyü Emendere kaplıcaları	Sındırgı	B
Aşağımusalar köyü ılıcası	Dursunbey	B

Balıkesir Şifalı sulara ait SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - Ulusal ve Bölgesel seviyede tanınırlık, - Turizm kullanımı için yeterli miktarda olması, - Muhtarların konuya sahiplenmeleri, - Çamurların turizm için kullanılabilirliği, 	<ul style="list-style-type: none"> - Bu kaynakları işletecek güçlü girişimcilerin bulunmaması nedeniyle potansiyelin kullanılamaması, - Kamu kurumlarının sahiplenmesinin az oluşu,

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> - Bölgeye gelen turistlerin bu yöne kolayca kanalizasyon edilebilmesi - Bazı vatandaşlarımızın bu konuda yatırım düşünmeleri, 	<ul style="list-style-type: none"> - Bilinçsiz kullanımların problem yaratma riski,

Şifalı sular ve benzeri sahalara dayalı doğa turizmi uygulamalarında güçlü yönlerin daha geliştirilmesi, güçlü yönler ve fırsatlardan yararlanarak zayıflık ve tehditlerin önlenmesine ve doğa turizminin geliştirilmesine yönelik stratejik kararlar;

- Şifalı su ve çamurların bölge için öne çıkarılması, sağlık turizmi talebinin bu yöne de gelişmesi sebebi ile bu kaynakların detaylı incelemesinin ilgili kuruluşlar tarafından yapılarak uygun olanların projelendirilmesi,
- Bu kaynakların ilimizde yapılmakta olan diğer turizm alanlarına entegre edilerek bu hedeflere zenginlik katılmasının uygun olacağı,
- Kaynakların kullanımında ekolojik sürdürülebilirlik ilkelerine dikkat edilmesi,
- Kırsal kalkınma maksadıyla, yöre insanının faaliyetlerden daha fazla pay almasına dayalı uygulamaların geliştirilmesi,

4.5 BALIKESİR İLİNDE DOĞA TURİZİM ÇEŞİTLERİ

Botanik Turizmi		
Adı	İlçesi	Bilinirlik
Kazdağı Milli Parkı	Edremit	M
Kapıdağ Yarımadası	Erdek	T

Marmara Adası	Marmara	T
Alaçam Dağları	Dursunbey	T
Ulus Dağı	Bigadiç	B
Çataldağ	Susurluk	T
Savaştepe Platoları	Savaştepe	B
Şamlı Platoları	Balya	B
İvrindi Platoları	İvrindi	B
Sındırgı Dağları	Sındırgı	B
Bigadiç Dağları	Bigadiç	B
Kepsut Dağları	Kepsut	B

Balıkesir Botanik Turizmine ait SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - 3 farklı iklim tipi yaşanmasının ilin ekolojik koşullarını ve bitki türlerini etkilemesi, - Özellikle deniz turizminin yaygın olduğu yörelerde hem konaklama hem de ulaşım olanaklarının yeterli olması, - Kazdağı' nda başta Kazdağı Göknarı "abies equi-trojani" olmak üzere 31 adet bitki taksonu endemik olmak üzere toplam 800 taksonun bulunması, - Kazdağı' nda yürüyüş yollarının mevcudiyeti, - Misafirperver köylülerimizin turizmin başlatılması için sıcak bakışları, 	<ul style="list-style-type: none"> - Kazdağı, Kapıdağ, Marmara adası, Alaçam dağı ve Çataldağ dışında envanterlere yönelik bilimsel çalışmaların yapılmaması,

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> - Bölgeye gelen turistlerin diğer turizm faaliyetlerinin yanı sıra bu yöne de kolayca kanalize edilebilmesi, 	<ul style="list-style-type: none"> - Bitki örtüsüne yöre halkı tarafından bilinçsiz olarak zarar verilmesi,

Botanik Turizmine uygulamalarında güçlü yönlerin daha geliştirilmesi, güçlü yönler ve fırsatlardan yararlanarak zayıflık ve tehditlerin önlenmesine ve doğa turizminin geliştirilmesine yönelik stratejik kararlar;

- Bu kaynakların ilimizde yapılmakta olan diğer turizm alanlarına entegre edilerek bu hedeflere zenginlik katılmasının uygun olacağı,
- Kaynakların kullanımında ekolojik sürdürülebilirlik ilkelerine dikkat edilmesi,
- Kırsal kalkınma maksadıyla, yöre insanının faaliyetlerden daha fazla pay almasına dayalı uygulamaların geliştirilmesi,

Trekking, Bisiklet ve Atlı Doğa Yürüyüşü (ADY) Turizmi

Adı	İlçesi	Bilinirlik
Kazdağı	Edremit	M
Kapıdağ	Erdek	T

Alaçam Dağları	Dursunbey	T
Hisartepe - Ulus Dağı	Bigadiç	B
Madra Dağı, Karınca Dere vadisi, Çetin Dere vadisi	Burhaniye	B
Altınoluk	Edremit	T
Şahin deresi Kanyonu – Dere çatı Mevkii	Edremit	T
Fidanlık Mevkii- Narlı Köyü	Edremit	B
Zığındere- Avcılar Köyü	Edremit	B
Zeytinli	Edremit	T
Sütüven Şelalesi ve Hasan boğuldu	Edremit	T
Ayı Deresi, Dalaksuyu Mevkii	Edremit	T
Sarıköz Tepesi	Edremit	T
Eybek Dağı	Edremit	B
Hanlar Yaylası	Havran	B
Madra Dağı	İvrindi	T
Kertil, Sidan Yaylası	Sındırgı	B
Çataldağ	Susurluk	T
Şahin Deresi ADYR	Edremit	T
Güre-Zeytinli-Kirsealanı ADYR	Edremit	T
Güre-Mehmetalı ADYR	Edremit	T
Tahtakuşlar-Kavlaklar-Çamlıbel ADYR	Edremit	T

Balıkesir Trekking, Bisiklet ve Atlı Doğa Yürüyüşü (ADY) Turizmine ait SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - Kazdağı' nın doğal güzellikleri ile dağcılarının ve doğa sporcularının vazgeçemediği dağlardan biri olması, - Kazdağı' nda, hemen her patikanın bir rota özelliği taşıyor olması, - Rotaların çok fazla eğim barındırmaması ile her yaş grubu tarafından kat edilebilir olması, - Balıkesir ilinde faaliyet gösteren 4 adet dağcılık ve ihtisas kulüpleri olması sebebiyle trekking rotalarının hali hazırda biliniyor ve aktif kullanılıyor olması, - Yerli/yabancı turistlerin de artan nispette bu güzergâhları tercih etmeleri, rotalardan duyulan memnuniyet, - Kazdağları' nın Atlı Doğa yürüyüşü yapılmasına uygun rotalar barındırması, - Rotaların özellikle Kazdağı Milli Parkının 	<ul style="list-style-type: none"> - Atlı geziler için köylerde at/katır bulmanın zorluğu, - Tabela ve işaretlemelerin henüz tamamlanamamış olması,

kaynak değerlerini ortaya koymada başarılı olması,

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">- Bölgeye gelen turistlerin diğer turizm faaliyetlerinin yanı sıra bu yöne de kolayca kanalize edilebilmesi,- Bugüne kadar yapılan çalışmalar sebebi ile deneyimlerin bulunması,- Mevcut rotalardan alınan geribildirimler,	<ul style="list-style-type: none">- Kaz Dağları Milli Parkı' nın Uzun Devreli Gelişme Planına aykırılık teşkil edecek bazı güzergâhların rota kitaplarında bulunması,- Trakking yolarında köpeklerin saldırıları,- Rotalarda katı atıkların sorun teşkil etmesi,

Trekking, Bisiklet ve Atlı Doğa Yürüyüşü (ADY) Turizmine uygulamalarında güçlü yönlerin daha geliştirilmesi, güçlü yönler ve fırsatlardan yararlanarak zayıflık ve tehditlerin önlenmesine ve doğa turizminin geliştirilmesine yönelik stratejik kararlar;

- Bu kaynakların ilimizde yapılmakta olan diğer turizm alanlarına entegre edilerek bu hedeflere zenginlik katılmasının uygun olacağı,
- Kaynakların kullanımında ekolojik sürdürülebilirlik ilkelerine dikkat edilmesi,
- Kırsal kalkınma maksadıyla, yöre insanının faaliyetlerden daha fazla pay almasına dayalı uygulamaların geliştirilmesi,
- Mevcut başarılı rotalardaki uygulamanın başarı faktörlerinden faydalanarak yeni rotaların da aynı mantıkla yapılması,
- Alan kılavuzluğu sisteminin özellikle Kaz dağı Milli Parkı içindeki rotalarda etkin olarak uygulanması,
- Mevcut rotalar üzerindeki işaretlemelerin, tabiatın korunmasına ait tanıtıcı düzenlemelerin 3. Bölge Müdürlüğüne bağlı birimlerce yapılması,
- Mevcut rotalar üzerinde manzara seyir noktalarında ilgili birimlerce (Kaymakamlıklar, 3. Bölge Müdürlüğü, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü) seyir terasları yapılması,
- Rotalarda güvenliğin temini için özellikle tehlikeli rotalarda erken uyarı, alan kılavuzu vb. hizmetlerin verilmesinin gerektiği, tehlike anında ne yapmaları gerektiği bilgilendirmelerinin yol boyunca yer verilmesi, (ilk yardım bilgileri panosu ve telefon numaraları vb.),
- Rotalar üzerinde kişilerin ihtiyaçlarını gidermek üzere köylü vatandaşlarımıza öncelik vererek uygun yerlerde basit satış noktalarının yapılmasının Kaymakamlıklarla gerçekleştirilmesi,

Sualtı dalış ve Rüzgâr Sörfü Turizmi

Adı	İlçesi	Bilinirlik
Ayvalık ve Adaları	Ayvalık	M
Paşalimanı Adası	Erdek	T
Asmalı Köyü	Marmara	B
Saraylı Köyü	Marmara	B
Turanlar	Erdek	B
Ormanlı Köyü Kıyıları	Erdek	B
Çayağzı	Erdek	B
Kestanelik	Erdek	B
İlhanlar	Erdek	B
Kerne	Erdek	B

Çıplak Adası	Ayvalık	T
Deli Mahmut Sığılığı	Edremit	B
Ali Reis Sığılığı	Edremit	B
Kapıdağ Yarımadası	Erdek	T
Ayvalık kıyıları	Ayvalık	T
Edremit kıyıları	Edremit	T
Burhaniye kıyıları	Burhaniye	T
Erdek kıyıları	Erdek	T

Balıkesir Sualtı dalış ve Rüzgâr Sörfü Turizmine ait SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - Oluşumu binlerce yılı alan Corallium rubrum adıyla bilinen kırmızı mercanları ile mercan kayalıklarının bulunması, - Dalış esnasında karşılaşılabilecek farklı balık sürüleri ve anforalar dalışı keyifli hale getirmesi, - Kuzey Ege’ de 24 adacıktan oluşan Ayvalık’ ın yaz - kış balıkadamlar tarafından en çok tercih edilen bölgelerin başında gelmesi, - Resifleri açısından çok renkli zengin dip yapısı ve tartışılmaz berraklıktaki denizi ile 60 dalış noktası bulunuyor olması, - Hava koşullarına uyumlu dalış bölgelerin bulunması, - Derin akıntı, gece-gündüz dalışları, reef dalışları ve değişen derinlikteki bölgeleriyle her seviyedeki dalgıca dalış yapma imkânı vermesi, - Rüzgâr sörfü turizmi için Ayvalık, Edremit, Burhaniye ve Erdek kıyılarının kendine özgü rüzgârı olması, 	<ul style="list-style-type: none"> - Eğitimci olarak yetişmiş eleman sayısının azlığı, - Fazla sayıda, nitelikli alet ekipman gerektirmesi ve bunların maddi külfet getirmesi, - Dalış için uygun alana gelindiğinde teknelerin demir atma esnasında demir atılan noktaların altındaki sualtı yaşamının zarar görebiliyor olması, - Bölgelerdeki dalış noktalarının belirli olmasına rağmen tanıtımının yapılmaması ilgi gruplarını alana yönlendirecek yeterli sayıda tur organizasyonu bulunmaması, - Ege ve Marmara kıyılarında ilin konumlanmış olması sebebiyle turizm sezonunun güney illerine nazaran kısa sürmesi,

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> - İlin konumu gereği büyükşehirlere yakın olması, - Bölgelerde Yelken İhtisas Kulüplerinin konusunda deneyimli olması, 	<ul style="list-style-type: none"> - Organizasyonların özel teşebbüs elinde olması sebebiyle kontrol ve denetimin zorluğu, - Atıklar nedeniyle su yüzeyi olduğu kadar denizaltının da zarar görmesi,

Sualtı dalış ve Rüzgâr Sörfü Turizmine uygulamalarında güçlü yönlerin daha geliştirilmesi, güçlü yönler ve fırsatlardan yararlanarak zayıflık ve tehditlerin önlenmesine ve doğa turizminin geliştirilmesine yönelik stratejik kararlar;

- Yerli/yabancı turistlerin beklentilerini karşılayabilecek olan zengin dip yapısı ve tartışılmaz berraklıktaki denizi ile 60 dalış noktası bulunuyor olmasına rağmen ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtım ve müspet fayda temin edebilmesine yönelik düzenlemelerin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 3. Bölge Müdürlüğü, Kaymakamlıklar ve diğer ilgili kuruluşlarca yapılması,
- Özel teşebbüsün elinde bulunan su altı dalış, rüzgâr sörfü vb. turizm çeşitlerini güçlendirmek için Kamu tarafından da gereken direk/dolaylı yatırımların ilgili bölgelerde hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Aktivite / Değer	Merkez ilçe	Ayvalık ilçesi	Balya ilçesi	Bandırma ilçesi	Bigadiç ilçesi	Burhaniye ilçesi	Dursunbey ilçesi	Edremit ilçesi	Erdek ilçesi	Gömeç ilçesi	Gönen ilçesi	Havran ilçesi	İvrindi ilçesi	Kepsut ilçesi	Manyas ilçesi	Marmara ilçesi	Savaştepe ilçesi	Sındırgı ilçesi	Susurluk ilçesi
Değerler toplamı	5	26	10	13	14	20	24	37	26	10	19	11	13	7	14	13	6	17	12
Trekking (Tr)					X	X	X	X	X			X	X					X	X
Mağaracılık (M)					X						X	X		X					
Dağ bisikletçiliği (DB)					X	X		X	X			X	X			X		X	X
Denizel değerler (DS)		X		X		X		X	X	X	X				X	X			
Dağ-yayla gezisi imkânı (DG)		X	X			X	X	X	X									X	
Yaylada konaklama/kamping (YK)		X				X	X												

Tescilli avlak sahası (AvS)	Botanik gezilerine uygun saha (BOG)	Estetik göl/baraj olan yerler (EGB)	Milli park vb. sahalarda konaklama (MPK)	Milli park vb. sahalar (MP)	Sportif olta balıkçılığı imkânı (SOB)	Seyir Terası İmkânları (STİ)	Kuş gözlemciliği imkânı (KuG)	Aktif yaylacılık (AY)	Pansiyonculuk (P)	Düzenlenmiş doğa gezisi rotası (DGR)
		X		X	X					
			X	X	X	X	X		X	
X	X									
X		X		X	X		X		X	
X	X									X
					X		X	X	X	X
	X					X		X		X
X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
	X				X		X		X	X
							X		X	
X		X			X		X		X	
					X					X
X	X				X					X
	X									
		X		X	X		X		X	
	X						X		X	
	X				X					
X	X	X			X			X		X
	X				X					X

Kamp Turizmi (KT)	Motorlu gezi imkânı (M)	Mağara gezisi (Mğ)	Peyzaj değeri yüksek yerler, fotoğrafik yerler (P)	Şelale görme imkânı (Ş)	Anıt ağaç turizmi (AAT)	Tarihi eserler, sit alanı (Ts)	Dokusu bozulmamış kırsal miras gezisi (köyler) (KMG)	Çayır şeklinde gruplanmış dağ çiçekleri gezisi (DÇG)	Tarım ve Çiftlik Turizmi (TÇT)
X	X		X			X	X	X	X
X							X		
			X					X	X
		X					X		
X	X		X		X				
X	X		X		X		X	X	
X	X		X	X	X	X	X	X	X
X	X		X			X		X	X
	X		X				X	X	X
		X	X		X	X		X	X
		X	X				X	X	X
							X		X
		X					X		X
			X					X	X
X	X		X						
						X	X		X
X	X						X		X
			X	X		X	X		X

Karavan Turizmi (KrT)		X		X		X	X	X	X	X					X	X			
Jeolojik ve jeomorfolojik değerler (Jm)		X			X	X	X	X	X		X	X	X	X	X				X
Kanyon görme imkânı (Cn)							X	X											
Bakır orman gezisi (Bo)			X		X		X	X				X					X	X	
Atla geziye uygun (At)							X	X	X		X								
Yamaç Paraşütü (YP)		X				X			X		X					X			

5. SEÇKİN VE YÜKSEK DEĞER TAŞIYAN (X) YILDIZ ALANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE POTANSİYELİNİ GELİŞTİRME İMKÂNLARININ ORTAYA KONULMASINA İLİŞKİN ANALİZLER

Balıkesir’ in doğa turizmi yönünden öne çıkan ilçeleri;

- 1) Edremit ilçesi,
- 2) Erdek ve Ayvalık ilçeleri,
- 3) Dursunbey ilçesi,
- 4) Burhaniye ilçesi,
- 5) Gönen ilçesidir.

5.1 KAZDAĞI MİLLİ PARKI (EDREMİT);

Edremit Körfezi’ nin doğu–batı yönünde yer alan Kazdağları, denize 60 km kıyısı olan, iklimsel özellikleri ve zengin su kaynakları ile Balıkesir ilinin batısında bulunmaktadır. Kazdağı ve yakın çevresi bulunduğu coğrafi konum itibariyle ulaşım kolaylığı, doğal ve tarihi zenginlikleri ile ilimizde en ilgi çeken yerlerden biridir. Kuzey Ege kıyı şeridindeki Assos, Truva, Altınoluk, Akçay, Ören, Gömeç ve Ayvalık gibi tarihi ve kültürel zenginliklere sahip turistik mekânlara komşu olmakta, İzmir–Çanakkale–İstanbul gibi işlek bir karayolu üzerinde bulunmaktadır.

Batıda Dededağı, ortada esas Kazdağı, doğuda Eybek dağı, kuzeydoğuda Gürgen, Kocakatran ve Susuz (Sakar) dağlarından oluşan ve Biga yarımadasının en yüksek kütlesi

(Karataş tepe 1774 m.) olan Kazdağı' nın güney yüzü, Zeytinli çayından Altınoluk yerleşiminin batısına kadar olan (Damla tepe) bölümü ile bu bölümün zirveye kadar devam eden yüksekliklerinin kapsadığı 21.450 hektarlık alan 1993 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile Milli Park ilan edilmiştir.

Kazdağı' nın doğal bir hazine niteliğindeki jeomorfolojik özelliklerinin korunması, flora (bitki) ve fauna (hayvan) varlığının devamının sağlanması, araştırılması ve gelecek kuşaklara aktarılması hedeflenmiştir. Doğudan batıya uzanan Kazdağı kütlesini, kuzey-güney istikametinde yaran derin vadi ve kanyonlar ve bu yapının ortaya çıkardığı farklı iklimsel koşullar, bitki ve hayvan varlığının zenginleşmesi açısından uygun yetişme ortamı imkânları sağlamıştır. Kazdağı' nın Edremit Körfezi' ne bakan 25 km² ' lik alanı; vadi ve kaynakları zengin faunası ve özellikle bitki çeşitliliği Milli Parkın kaynak değerlerini oluşturmaktadır. Bugüne kadar Kazdağı' nda 800 bitki taksonu tesbit edilmiştir. Ancak bu sayının 1000 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Ama bundan daha önemlisi başta Kazdağı Göknarı olmak üzere 31 adet bitki taksonu endemiktir. Bunun yanında Türkiye' nin endemik türü olan 48 adet ve endemik olmayan ancak ülkemizde yalnız Kazdağı' nda yetişen 15 adet bitki taksonu bulunmaktadır.

Milli Park doğal güzellikleri kadar efsaneleriyle de mitolojik öneme sahiptir. ' İda Dağı' olarak bilinen yöre, dünyanın ilk güzellik yarışmasının yapıldığı yer olarak kabul edilir.

Kazdağı kütlesinin güney yüzünde hâkim olan bitki topluluğu, alt seviyelerde (700-800 metrelere kadar) kızılçamlarla (*Pinus brutia*), üst seviyelerde ise (1400 metrelere kadar) karaçamlarla (*Pinus nigra* var. *pallasiana*) temsil edilen kurak iklim tipine ait ormanlardır. Sadece Kazdağı' nda bulunan ' Kazdağı Göknarı' 1988 yılında bir yasayla koruma altına alınmış primidal yapılı, iğne yapraklı, yaklaşık 30 m' ye kadar boylanabilen ağaçlardır. Güney yüzde özellikle etekler, kızılçam ve bu türün tahrip alanlarını kaplayan maki topluluğu ile tipik Akdeniz manzarası taşır. Buna karşılık zirve bölgesi ve civarlarında nemli iklim tipine ait ormanlar yayılış gösterir. Bu ormanların hâkim ağaç türleri yükseklerde göknar (*Abies equi-trojani*), daha alt seviyelerde ise Karadeniz ikliminin karakteristik ağacı olan kayın (*Fagus orientalis*), sapsız meşe (*Quercus petraea*) ve macar meşesi (*Quercus frainetto*) dir.

Hayvan türleri olarak da ayı, karaca, yaban kedisi, su samuru, sincap, yarası, kirpi, tavşan, porsuk, sansar, tilki, yaban domuzu, keklik, şahin, atmaca, kartal bulunmaktadır.

Doğal değerlerle kültürel değerlerin birleştiği Kazdağları' nda (Hasanboğuldu, Sütüven, Mıhlıçay Vadisi, Şahindere Kanyonu, Sarıkız gibi doğal alanlarda) trekking,dağ-doğa yürüyüşü, jeep-safari, dağcılık faaliyetleri, atlı doğa yürüyüşleri, dağ bisikleti,avcılık, bitki inceleme ve toplama gibi faaliyetlere uygun mekanlar bulunmaktadır. Doğal güzellikleri ile dağcılarının ve doğa sporcularının vazgeçemediği dağlardan biri olan Kazdağı' nda, hemen her patika bir rota özelliği taşıyor. Sadece Mili Park sınırlarında değil batıya Assos yönüne kadar yayılan Kazdağı' nın hemen her yanına yürüyüş yapılabilir. Kazdağları Atlı Doğa yürüyüşü yapılmasına uygun rotalar barındırmaktadır. Hem denizinde hem de tatlı sularında olta balıkçılığı turistik tesislerin ve seyahat acentaların önderliğinde

yapılabilmektedir.

Çevrede yetişen zeytin, zeytinyağı ve yan ürünlerin talebinde artış olduğundan bu yörede zeytinin turistik ürün haline gelmesini sağlamıştır.

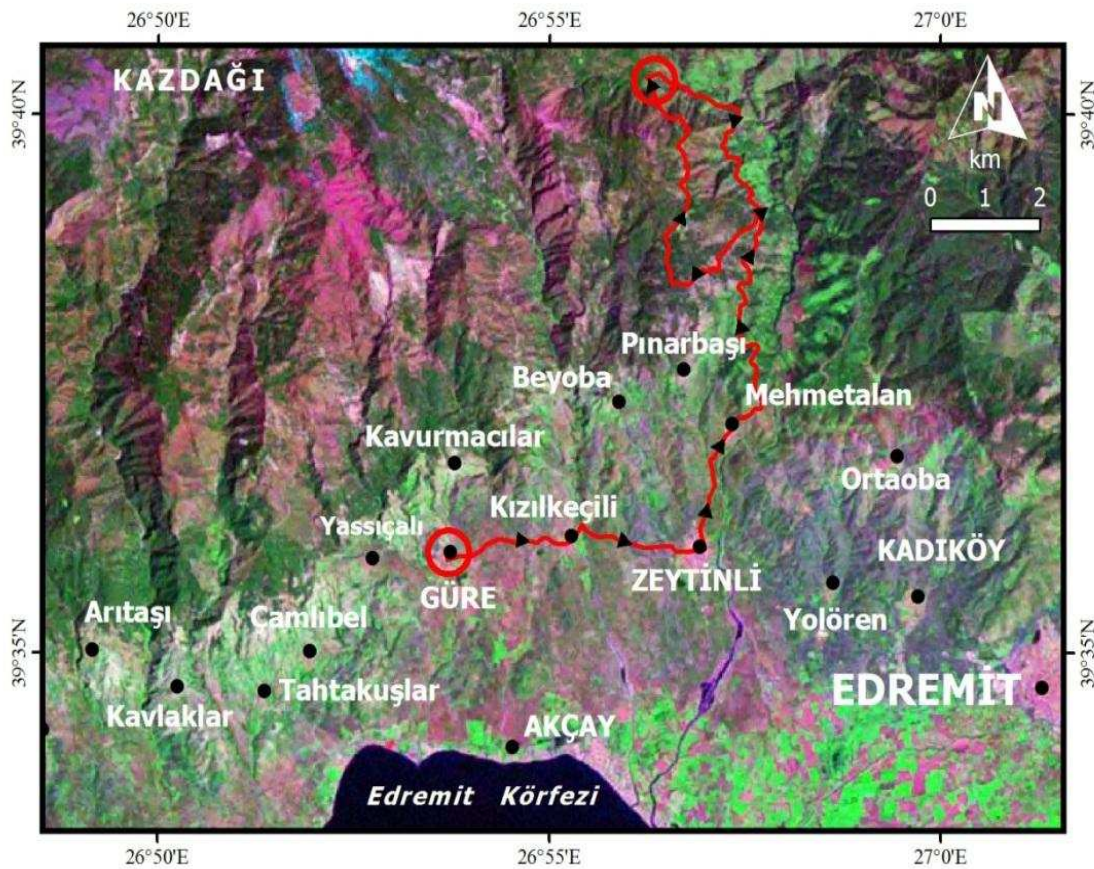
Son yıllarda Kazdağları'nda dağ otellerinin varlığını görmekteyiz. Özellikle İstanbul'dan hafta sonu ve bayram tatillerini değerlendirmek için gelen yerli ve yabancı turistlerin artmakta olduğu gözlenmektedir.

Kazdağları doğa turizminin rahatlıkla yöreye özgü planlama ve uygun politikalarla uygulanabileceği bir alandır. Ancak bunlar geliştirildiği takdirde kitle turizminin çevreye verdiği tahribat bertaraf edilebilecektir.

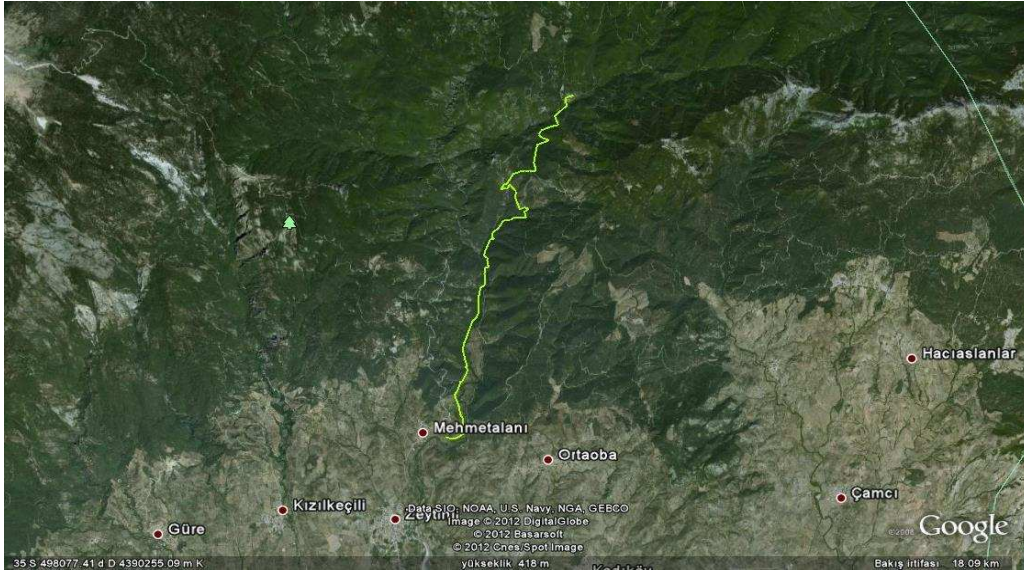
Kazdağı Milli Parkı' nın öne çıktığı ve sunduğu aktiviteler;

- ✓ Atlı Doğa Yürüyüşü,
- ✓ Trekking
- ✓ Botanik gezileri,
- ✓ Odunlu ürün temin,
- ✓ Tarım ve Çiftlik turizmi,
- ✓ Termal Turizm,
- ✓ Pansiyonculuk,

Kazdağı – Şahin Deresi Atlı Doğa Yürüyüşü rotası

Kazdağı - Mehmetalanı – Kirsealanı trekking rotası

Kazdağı Milli Parkı' nın Turizm Talebi Değerleri tablosu

Hâlihazırdaki ziyaretçi sayısı	Sahayı gezmek maksatlı gelen ve konaklayan: 39.600 kişi Ziyaretçi (konaklamayanlar) : 39.600 kişi
Para harcama	Konaklama, yeme-içme, yanında yöresel el sanatı ve yöresel kurutulmuş veya konserve ürünler alınarak para ödeme şekilleriyle Kişi başına ortalama en az 15 TL harcama yapılmaktadır
Ziyaretçi Profili	Bireysel gezginler : % 10 Eşler: % 10 Aileler : % 30 Tur grupları (tanıdık ve benzer talepteki kişilerin bir araya gelmesi şeklinde) : % 50
Gelişlerinin İlk 5 Sebebi	1- Mesire ve piknik faaliyetleri, 2- Foto safari, 3- Botanik gezileri, 4- Yaban Hayatı ve Gözlemciliği (flora, fauna gezileri), 5- Doğa Eğitimi Programları
Kıyaslanabileceği saha	Ayvalık Adaları Tabiat Parkı

Ulaşılabilirlik Analizi

Sahanın Uluslararası havaalanına yakınlığı	Orta derecede yakın; 3 saat (İzmir Adnan Menderes Havaalanı)		
Alana Ulaşım	Özel taşıt (x)	(x)	Ziyaretçinin Genel ulaşım kanaati: Özel Taşıt (Otomobil)
	Toplu taşıma (x)	(x)	
	Diğerleri (Bisiklet, motosiklet, yürüyüş, atlı vb.)	(x)	
Ulaşım için problemler: ---			

Altyapı Analizi	Yetersiz	Yeterli	İyi	Açıklama
Taşımacılık ağı			X	Şehirlerarası ulaşım yolu (Çanakkale-İzmir) üzerinde
Yerel ağ (toprak, asfalt)		X		Yollar aktif kullanılıyor.
Anayollara bağlantı		X		Yollar aktif kullanılıyor.
Yerel genel taşımacılık		X		Köylere ulaşım araçları yeterli,
Programlar	X			Uzun devreli gelişme planı çerçevesinde oluşturulacak.
Ücretler		X		
Ring patikaları		X		
İşaret levhaları			X	
Genel yer işaret levhaları			X	
Bilgi panoları		X		
Araçlar için park kapasitesi	X			
Bilgi alma ve tercüme kolaylıkları		X		Bilgi broşür vb. çok sayıda mevcut iken yabancı dilde sözlü iletişim durumu bulunmuyor.
Restoran sayısı	X			Günübirlik kullanım alanı içinde bulunmaktadır.

Kazdağı Milli Parkı' nın Yeme içme konaklama analizi

Restoranların durumu	Kategori	Sayısı	Açıklama
	Turistik	---	Bulunmamaktadır.
	Yerel	2	Özel teşebbüs
Yemek Standartları	Yüksek standartlı yemek sunanlar: Yeterli ve yöresel standartta yemek sunanlar: 2 adet Kötü standartta yemek sunanlar:		
Barınma imkânları	Kategori (iyi-kötü-orta)	Kuruluş Sayısı	Yatak Sayısı
Oteller	---	---	---
Hosteller (Misafirhaneler)	---	---	---
Yatak&kahvaltı oteli	---	---	---
Rota üstü kulübeler	---	---	---
Bungalov tarzı	---	---	---
Kamp alanı	---	---	---
Diğerleri: Pansiyon	---	---	---

Sahanın kendine has seçkin ve diğer önemli özellikleri;

		Var-Yok	Neler?
Sunduğu değerlerden	Tek-eşsiz olanlar var mı?	Var	İda dağı (Mitolojik), Alplerden sonra 2. oksijen deposu kabul edilişi, Sarıkız Tepesi, Kazdağı Göknarı “abies equi-trojani”
	Biraz farklı ama değerli olanlar	Var	Sütüven Şelalesi (Hasan boğuldu),
	Diğer ilgi çeken yerlere benzer olanlar	Var	Doğal güzellikler, endemik flora çeşitliliği,
Alan turist ziyaret	Evet-Hayır	Hangi Sahalar	Sunduğu özellikleri

döngüsüne girecek şekilde turistlerin ilgisini çekecek diğer alanlara yakın mı?	Evet	Kıyı turizm sahaları, Termal turizm alanları ve Diğer tabiat parkı	Çanakkale tarihi yarımadaya yakınlığı, Çanakkale-İzmir anayolunun üzerinde ve kolay ulaşılabilir olması, kıyı ve denizsel turizmle iç içe olması, yaban hayatı varlığı, orman ekosistemi ve oksijen değerinin yüksek olması,
Alandaki yabancı varlıklar	Bayrak türler	---	---
	Diğer ilginç yaban hayatı (fauna)	Karaca, yaban domuzu, kartal, yaban kedisi, yarasa	---
	Kelebekler	---	---
	Endemik bitkiler,	---	---

Taşıma Kapasitesi Analizi

Sosyal ve ekonomik taşıma kapasitesi Değerlendirme Şekli:

1- Tamamen Sağlanabiliyor, 2- Genel Olarak Sağlanıyor, 3- Veri Yok, 4- Çoğunlukla Sağlanamıyor 5- Hiç Sağlanamıyor

Göstergeler	1	2	3	4	5
Tüm ilgi grupları turizmden elde edilen gelirden eşit pay alırlar				X	
Tüm ilgi grupları turizm gelişimine oranlı bir miktar para yatırımı yapabilir				X	
Yerel ekonomi için turizm faydaları açıktır		X			
Turizm gelişimiyle ilgili paydaşların ihtiyaç, istek ve önerileri ele alınıyor		X			
Tüm ilgi gruplarına önem veriliyor		X			
İlgi gruplarının birbiriyle olan ilişkileri iyi		X			
Berberer çalışmanın önemi biliniyor		X			
İyi bir işbirliği içindeler		X			
Belirli kararların alınma amacı saklanmıyor			X		
Yerel ilgi grupları karar almada söz sahibi		X			
Bölgesel ilgi grupları karar almada söz sahibi		X			

Diğer sektörler de turizm gelişimine fayda sağlıyor		X			
Turizm kırsal ekonomiye destek veriyor			X		
Geleneksel faaliyetler ve üretim türleri turizm gelişiminden sonra gelişme gösterdi		X			
Turizm gelişimi istihdamı artırma beklentilerini karşılıyor				X	
Yerel halk, özellikle gençler için yeni iş imkânı ortaya çıktı			X		
Kendi turizm işini kurmak isteyenlere yeterli destek veriliyor			X		
Turizm işi kurmak için eğitim ve öğretim veriliyor			X		
Planlı turizm uygulaması yapılıyor		X			
Yerel köyler ve kamusal alanın özelliği turizmden sonra zarar görmemiştir.			X		
Turizm temel olarak yerel mal ve hizmetlerden faydalanır		X			
Bölgemizi ziyaret eden turist sayısı yeterlidir				X	
Turizm kültürel mirasın devamına yardımcı oluyor			X		
Turizm endüstriyel mirasın sürdürülmesi için yardımcı oluyor			X		
Turizm gelişimi peyzaj dokusuna zarar vermiyor			X		
Turizm doğanın korunmasına yardımcı oluyor				X	
Turizm kültürel manzaranın korunmasına yardımcı oluyor			X		
Turizm hayat kalitesini artırıyor		X			

Sosyal ve Ekonomik Taşıma Kapasitesi Verilerini Değerlendirme Sonuçları;

- ✓ Kazdağı Dağı Milli Parkı' nın sosyal ve ekonomik taşıma kapasitesi yönünden bir problem yaşanmamaktadır.
- ✓ Kaynakların saha koruma ve turizm gelişimi için yerinde kullanımı sağlanmaktadır.
- ✓ Bölgede turizm faaliyetleri deniz turizminin dışına yeni yeni çıkmaya başladığından bazı girişimlerin verileri henüz ortaya çıkmamıştır.
- ✓ Kazdağı Milli Parkı' nın Master Planının bitirilmiş olması uygulamaya geçmek için önümüzün görülebilmesini sağlamıştır. Ancak, alana gerek devlet eliyle gerekse de özel iştirak yoluyla yatırım yapılarak plana uygun faaliyetlere zaman geçirilmeden başlanmalıdır.

Ekolojik taşıma kapasitesi analizi

Faaliyet	Genel etkiler Müspet / menfi	Korunan alan üzerindeki etki	Etki		
			Kabul edilebilir	Kabul edilemez	Kabul edilebilir ancak;
Kamping&piknik			X		
Ahşap hediyelik eşyaların satılması,	X				
Dağcılık, trekking	X				
Normal spor etkinlikleri			X		
Yeme içme	X				
Doğa yürüyüşü	X				
Mağaracılık			X		
Kanyoning			X		
Yaban hayatı gözlemi			X		
Bilimsel geziler	X				

İzlemeye esas olan Ekolojik Göstergeler aşağıdaki şekilde incelenmelidir.

1- *Tamamen doğru*, 2- *Genellikle doğru*, 3- *Veri yok*, 4- *Çoğunlukla yanlış*, 5- *Hiç yok*,

Ekolojik taşıma kapasitesinin etkileri;

Ekolojik göstergeler	1	2	3	4	5
Bitkiler turizm artışından etkilenmemektedir				X	
Yürüyüş yollarından yürümeyen turistler bitkilere çok zarar veriyor			X		
Turizmden dolayı daha fazla toprak erozyonu meydana gelmektedir			X		

Korunan alanın suları gözle görünür şekilde kirlenmektedir			X		
Turizm gelişimi sebebi ile balık miktarı azalmıştır			X		
Korunan alanın yer altı suları içme suyu olarak kullanılabilir		X			
Turistler yaban hayatı için rahatsız edici bir faktördür		X			
Turizmden dolayı flora ve faunada ölümler artmıştır			X		

Ekolojik Taşıma Kapasitesi Verilerini Değerlendirme Sonuçları;

Bitkilere zarar verilmemesi için kılavuzlar eşliğinde ve yürüyüş güzergâhlarına sadık kalınarak grup halinde hareket edilmelidir.

Bitkilerin izolasyonlu denebilecek korumalı alanlarda belirli mesafeden izlenmesi veya fotoğraflanması sağlanmalı direk temastan kaçınılmalıdır.

Alan içerisinde çok sayıda çeşme yer almakta olup, gezi güzergâhlarında su sıkıntısı oluşmamaktadır. Mitolojide de dağdan bin pınarlı idâ olarak bahsedilmektedir.

Fiziki/idari Taşıma Kapasitesi İncelemesi ve Değerlendirmesi;

(1-Akıcı, yeterli, 2- İyi, 3- Fena değil, 4- Kötü, 5- Çok Kötü)

Fiziki/idari taşıma kapasitesi							
	Yer	Kapasite	1	2	3	4	5
Altyapı	Korunan alana giriş yolları			X			
	Korunan alandaki yol ağı				X		
	Korunan alan içindeki toplu taşıma araçları					X	
Park girişi	Park etme					X	
	Akış					X	
Park yeri imkânları	Yer sayısı					X	
	Biletleme				X		
	Yönlendirme				X		
Bilgi imkânları	İşaret levhaları			X			
	Yetkililer			X			
	Ziyaretçi merkezi			X			

	Ofisler			X			
	Basılı ve görsel materyal		X				
Yiyecek içecek temini	Tedarik					X	
Ticaret	Seçenekler						
Kolaylık tesisleri	Tuvaletler					X	
	Atıkların toplanması					X	
Patika ağı	Yeterlilik durumu				X		
Yaban hayatı izleme noktaları	Sayısı ve uygunluğu				X		
Aktiviteler	Seçenekler				X		
	Paket doğa turları				X		
	Bisiklet kiralama					X	
	Araç kiralama					X	
	At-katır kiralama						X
Çalışanlar	Yeterli sayıda				X		
	Donanımlı						

Fiziki/idari taşıma kapasitesi yönünden yapılan değerlendirme;

- ✓ İdaremiz personel yönünden yeterli donanıma sahip değildir, takviye edilmelidir.
- ✓ Alan kılavuzlarının sahada görev alması bilgi ihtiyacını da çözecektir.
- ✓ Tabela, bilgi panosu, ikaz vb. işaretlemeler lüzumludur, yapılmaktadır.
- ✓ Sahada tuvalet vb. temel ihtiyaçların karşılanması için altyapı çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
- ✓ Ziyaretçi merkezi mevcut olup aktif çalışmaktadır.

Psikolojik Taşıma Kapasitesi;

Psikolojik Taşıma Kapasitesi ile alakalı değerlendirmede ise kayda değer herhangi bir problem yaşanmadığı görülmektedir. Görevlilerin yabancı dil bilmemesinden kaynaklı zaman zaman yabancı turistlere karşı anlaşamama problemi yaşanmaktadır.

5.2 KAPIDAĞ YARIMADASI (ERDEK);

Kapıdağ, Marmara Denizi' nin güney orta kıyısında küçük Asya' ya 150 m. kalınlığında kısa bir tombolo ile bağlı 300 km² lik üçgen şeklinde bir yarımadadır. Şekil itibariyle bir üçgeni andıran Kapıdağ yarımadasının doğa turizmi bakımından önemli olan jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri vardır. Yarımadanın doğu ve güney kısmında bağlar, zeytin ve meyve bahçeleri ile kaplı geniş vadiler vardır.

MÖ. 749 yılında kurulduğu ifade edilen bu şehir, Bandırma ve Erdek körfezlerine açılan bir liman şehri konumunda idi. Günümüzde harabeleri bitki örtüsü ile kaplanmış bulunan ve Aşağı Yapıcı, Hamamlı, Belkıs, Çeltikçi ve Düzler köyleri arazisine dağılmış olan eski çağın bu görkemli şehri, 5 km² lik bir alana yayılıyordu. Dünyanın yedi harikasından biri sayılan ve bugün çok sayıda ziyaretçinin uğradığı Hadrianus Tapınağı' nın temelleri ve sütun parçaları günümüze ulaşabilmiş Kyzikos antik kentinin ören yerinde nekropol ve Roma tiyatrosu ile surlardan bir bölümün kalıntıları görülebilmektedir. Kapıdağ' da bulunan köylerin sakinleri Lozan anlaşmasından sonra mübadeleyle Balkanlardan gelen Türklerden oluşmaktadır. Bir döneme tanıklık eden çoğu yıpranmış, tipik mimari özelliklere sahip, eski evlerin görüldüğü bu köylerde Balkan Türklerine ait gelenek ve görenekler hâkimdir.

Kapıdağ yarımadasındaki en önemli tarihi eserlerden birisi de 1923 yılına kadar işlevini sürdüren anayoldan 17 km uzaklıktaki Panagia Theotokos Manastırı (Kirazlı Manastırı)' dır. Doksan odası ve içinde bir kilise bulunan manastır kalıntıları sık bir bitki örtüsü arasına sıkışmış durumdadır. Yukarı Yapıcı' yı geçtikten sonra anayoldan ayrılıp Kirazlı Manastırı' na gidilebilir.

Bugün Erdek ilçesi sınırları içinde kalan bölgede tarih boyunca Kyzikos, Arteka ve Prokonessos isminde üç site şehir devletinin bulunduğunu ünlü tarihçi Herodot' un eserlerinden öğrenmekteyiz. Kyzikos diğer adıyla Belkıs harabelerinde özellikle Roma dönemi eserler yer almaktadır. Hadrian Tapınağı, Belkıs Sarayı denilen Anfiteatr kalıntısı ve tiyatro bugün görülebilecek yerlerdendir. Erdek ve Kapıdağ Yarımadası başlı başına bir turizm merkezi olmakla birlikte, küçük köyleri zengin bitki örtüsü ve ıssız koylarıyla da yerli ve yabancı turistler için alternatif faaliyetlerin yapılabileceği bir cazibe merkezi durumundadır.

Bu yarımada üzerinde bulunan 18 köy arasında örnek köy sayılan Çayağzı ' nda balıkçılık zeytincilik ve ipekböceği yetiştiriciliği yapılmaktadır. Yeşil ve mavinin el değmemiş doğasının bulunduğu bu köyde sıcakkanlı misafirperver insanları bulabilirsiniz. Yine İlhanlar, Ballı pınar, Narlı, Doğanlar ve Turan köyleri turizm amaçlı kullanımlara uygun mekânlar olarak cazibe merkezleridir. Kamp ve karavan turizmi açısından değerlendirilebilir.

Kapıdağ yarımadası beşeri etkilerden korunmuş oldukça gür bir orman örtüsüne ve zengin bir flora sahiptir. Flora bakımından ilginç olan Kapıdağ nemcil ormanları Karadeniz fitocoğrafya bölgesine aittir. Bilhassa kayın (*Fagus orientalis*) ve ihlamur (*Tilia tomentosa*) toplulukları ile görkemli çiçeklere sahip otsu bir unsur olan al şakayıklar (*Paeonia peregrina*) dikkat çekicidir. Havaının temizliği oksijenin bol olması özellikle astım hastaları için rahatlatıcı ve iyileştirici imkânlar sunmaktadır. Kapıdağ yarımadası adına yansıdığı gibi dağ özelliğine ve görünümüne sahip olan coğrafi bir mekândır. Bu özellik yarımadanın kıyılarından itibaren

başlar ve orta kesimlerde yer alan zirvelerde en karakteristik durumunu kazanır. En yüksek noktası 808 m ye erişen Kurtkaya' dır. Granit ve benzeri kayaçların doğa turizmi ilgilendiren en önemli özellikleri arasında fiziki ve kimyevi tesirlerle kolayca ayrışarak arena adı verilen kuvars ve feldspat taneciklerinin bol olduğu kumları vermeleridir. Granitlerin dış etkenlerle soğan kabuğu gibi soyularak (eksfolyasyon) ayrışmalarıyla oluşturdukları ilginç şekilli kayalar da doğa turizmi bakımından ilgi çekicidir. Granitler bol çatlaklı kayaçlar olduklarından, içlerine sızan suları depo ederek, içimi iyi kaliteli sulara kaynaklık etmeleri bakımından da önemlidirler. Bu sebeple en kaliteli içme sularının bulunduğu Kapıdağ yarımadası bir nevi kür turizmi faaliyetlerinin kaynak değerlerine sahip bir mekân olarak ön plana çıkar.

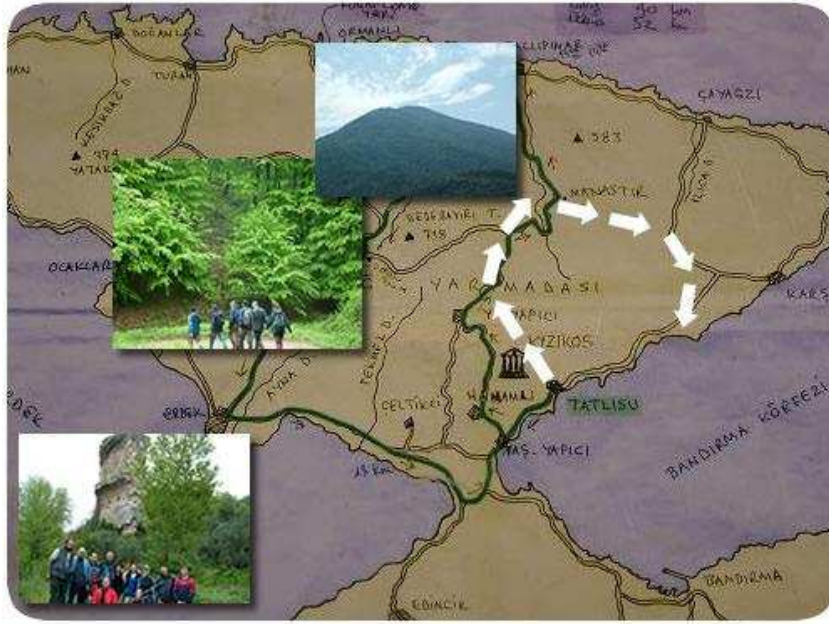
Yarımadanın yüksek kesimlerinden doğan birçok daimi akışlı akarsu, doğa turizmi unsurlarının diğer bir grubunu oluşturur. Dere özelliğine sahip bu akarsular yaz kış akış gösterirler, derin vadiler içinde akarlar ve kuzeyde, denize döküldükleri koylarda küçük ve alüvyal ovacıklar oluştururlar. Bu alanlar, hemen hemen doğa turizmi için gerekli bütün çekicilikleri bünyesinde toplayan coğrafi mekânlardır.

Yarımada' nın 28.587 ha. lık kısmı 1978 yılından beri resmi olarak “Yaban Hayatı Koruma Sahası” statüsü içindedir. Yarımadada kunduz, sansar, yaban domuzu, kokarca, tilki, çakal, karaca, tavşan gibi memelilerle, kartal, şahin, doğan gibi yırtıcı kuş türlerinin yaşadığı bilinmektedir.

Kapıdağ Yarımadası' nı çepeçevre dolaşan deniz ve orman manzaralı bir yol ile tüm kıyı köylerini görmek mümkündür. Bu nedenle Kapıdağ doğa turizmi faaliyetleri için gayet elverişli bir coğrafi mekân olarak ortaya çıkmaktadır. Kapıdağ Yarımadası' nın bozulmamış doğası özellikle orta ve kuzey bölgelerindeki yoğun orman alanları doğa yürüyüşleri ve trekking için ideal mekânlardır. Yine kuzey kıyıları rüzgâr sörfü ve yamaç paraşütü için ideal alanları oluşturmaktadır. Orman içlerinde bitki inceleme turları, atlı doğa yürüyüşleri yapılabilir. Yarımda kıyıları dalış turizmi, yat turizmi, sportif olta balıkçılığı bakımından da elverişli imkânlarla sahip alanlar olduğundan, bu potansiyelinin günümüzde değerlendirilmeye başlanıldığı görülmektedir.

Kapıdağ Yarımadası' nın öne çıktığı ve sunduğu aktiviteler;

- ✓ Botanik gezileri,
- ✓ Denizsel değerler,
- ✓ Atlı Doğa Yürüyüşü,
- ✓ Trekking,
- ✓ Pansiyonculuk,
- ✓ Yamaç Paraşütü,
- ✓ Tarım ve Çiftlik turizmi,

Kapıdağ Yarımadası' nın Turizm Talebi Değerleri tablosu

Hâlihazırdaki ziyaretçi sayısı	Sahayı gezmek maksatlı gelen ve konaklayan: 22.000 kişi Ziyaretçi (konaklamayanlar) : 21.000 kişi
Para harcama	Konaklama, yeme-içme, yanında yöresel el sanatı ve yöresel kurutulmuş veya konserve ürünler alınarak para ödeme şekilleriyle Kişi başına ortalama en az 15 TL harcama yapılmaktadır
Ziyaretçi Profili	Bireysel gezginler : % 10 Eşler: % 30 Aileler : % 30 Tur grupları (tanıdık ve benzer talepteki kişilerin bir araya gelmesi şeklinde) : % 30
Gelişlerinin İlk 5 Sebebi	1- Denizsel değerler, 2- Kamp Turizmi, 3- Doğa Gezileri (Trekking), 4- Botanik gezileri, 5- Doğa Eğitimi Programları
Kıyaslanabileceği saha	---

Ulaşılabilirlik Analizi

Sahanın Uluslararası havaalanına yakınlığı	Orta derecede yakın; 2.30 saat (İstanbul Atatürk Havaalanı)
--	---

Alana Ulaşım	Özel taşıt	(x)	Ziyaretçinin Genel ulaşım kanaati: Özel Taşıt (Otomobil)
	Toplu taşıma Diğerleri (Bisiklet, motosiklet, yürüyüş, atlı vb.)	(x)	
Ulaşım için problemler: ---			

Altyapı Analizi	Yetersiz	Yeterli	İyi	Açıklama
Taşımacılık ağı		X		Deniz ulaşımı için elverişli, Bandırmaya çok yakın mesafede.
Yerel ağ(toprak, asfalt)			X	Yollar aktif kullanılıyor.
Anayollara bağlantı			X	Bandırmaya çok yakın mesafede.
Yerel genel taşımacılık		X		Köylere ulaşım araçları yeterli,
Programlar	X			
Ücretler	X			Ücretli Giriş Bulunmuyor.
Ring patikaları		X		
İşaret levhaları	X			
Genel yer işaret levhaları	X			
Bilgi panoları	X			
Araçlar için park kapasitesi		X		
Bilgi alma ve tercüme kolaylıkları	X			Yabancı dilde sözlü iletişim durumu bulunmuyor.
Restoran sayısı	X			

Kapıdağ Yarımadası' nda Yeme içme konaklama analizi

Restoranların durumu	Kategori	Sayısı	Açıklama
	Turistik	Çok sayıda	Özel teşebbüs
	Yerel	Yeterli sayıda	Özel teşebbüs
Yemek Standartları	Yüksek standartlı yemek sunanlar: Yeterli sayıda bulunmaktadır. Yeterli ve yöresel standartta yemek sunanlar: Yeterli sayıda bulunmaktadır.		

Kötü standartta yemek sunanlar: Yeterli sayıda bulunmaktadır.			
Barınma imkânları	Kategori (iyi-kötü-orta)	Kuruluş Sayısı	Yatak Sayısı
Oteller	İyi	14	2100
Hosteller (Misafirhaneler)	Orta	3	120
Yatak&kahvaltı oteli	Orta	2	50
Rota üstü kulübeler	---	---	---
Bungalov tarzı	---	---	---
Kamp alanı	Orta	4	---
Diğerleri: Pansiyon	Orta	4	150

Sahanın kendine has seçkin ve diğer önemli özellikleri;

		Var-Yok	Neler?
Sunduğu değerlerden	Tek-eşsiz olanlar var mı?	Var	Anakaraya 150 m. kalınlığında tombolo ile bağlı bir yarımada oluşu,
	Biraz farklı ama değerli olanlar	Var	Kirazlı Manastırı, Belkıs harabeleri (Roma Dönemi eserleri), Kırmızı Soğan,
	Diğer ilgi çeken yerlere benzer olanlar	Var	Köylerinin Lozan anlaşmasından sonra mübadeleyle Balkanlardan gelen Türklerden oluşması, Doğal güzellikler, flora ve fauna çeşitliliği,
Alan turist ziyaret döngüsüne girecek şekilde turistlerin ilgisini çekecek diğer alanlara yakın mı?	Evet-Hayır	Hangi Sahalar	Sunduğu özellikleri

	Evet	Kıyı turizm sahaları, Gönen Termal turizm alanları, Deniz ulaşımı ile Büyükşehirlere kolay ulaşılabilir olması,	Atlı Doğa Yürüyüşü, Trekking, Botanik gezileri, Termal Turizm, Pansiyonculuk
Alandaki yabancı varlıklar	Bayrak türler	---	---
	Diğer ilginç yaban hayatı (fauna)	Kunduz, sansar, yaban domuzu, karaca, kokarca, tilki, kartal, şahin,	---
	Kelebekler	---	---
	Endemik bitkiler,	---	---

Taşıma Kapasitesi Analizi

Sosyal ve ekonomik taşıma kapasitesi (Değerlendirme Şekli: 1- Tamamen Sağlanabiliyor, 2- Genel Olarak Sağlanıyor, 3- Veri Yok, 4- Çoğunlukla Sağlanamıyor 5- Hiç Sağlanamıyor)

Göstergeler	1	2	3	4	5
Tüm ilgi grupları turizmden elde edilen gelirden eşit pay alırlar				X	
Tüm ilgi grupları turizm gelişimine oranlı bir miktar para yatırımı yapabilir				X	
Yerel ekonomi için turizm faydaları açıktır		X			
Turizm gelişimiyle ilgili paydaşların ihtiyaç, istek ve önerileri ele almıyor		X			
Tüm ilgi gruplarına önem veriliyor		X			
İlgi gruplarının birbiriyle olan ilişkileri iyi		X			
Berberer çalışmanın önemi biliniyor		X			
İyi bir işbirliği içindeler		X			
Belirli kararların alınma amacı saklanmıyor			X		
Yerel ilgi grupları karar almada söz sahibi		X			
Bölgesel ilgi grupları karar almada söz sahibi		X			
Diğer sektörler de turizm gelişimine fayda sağlıyor		X			

Turizm kırsal ekonomiye destek veriyor			X		
Geleneksel faaliyetler ve üretim türleri turizm gelişiminden sonra gelişme gösterdi		X			
Turizm gelişimi istihdamı artırma beklentilerini karşılıyor				X	
Yerel halk, özellikle gençler için yeni iş imkânı ortaya çıktı			X		
Kendi turizm işini kurmak isteyenlere yeterli destek veriliyor			X		
Turizm işi kurmak için eğitim ve öğretim veriliyor			X		
Planlı turizm uygulaması yapıyor		X			
Yerel köyler ve kamusal alanın özelliği turizmden sonra zarar görmemiştir.			X		
Turizm temel olarak yerel mal ve hizmetlerden faydalanır		X			
Bölgemizi ziyaret eden turist sayısı yeterlidir				X	
Turizm kültürel mirasın devamına yardımcı oluyor			X		
Turizm endüstriyel mirasın sürdürülmesi için yardımcı oluyor			X		
Turizm gelişimi peyzaj dokusuna zarar vermiyor			X		
Turizm doğanın korunmasına yardımcı oluyor				X	
Turizm kültürel manzaranın korunmasına yardımcı oluyor			X		
Turizm hayat kalitesini artırıyor		X			

Sosyal ve Ekonomik Taşıma Kapasitesi Verilerini Değerlendirme Sonuçları;

Kapıdağ Yarımadası'nda sosyal ve ekonomik taşıma kapasitesi yönünden bir problem yaşanmamaktadır.

Kaynakların saha koruma ve turizm gelişimi için yerinde kullanımı sağlanmaktadır.

Ekonomik kaynak ayrılmalı, kaynakların turizm gelişimi için yerinde kullanımı sağlanmalıdır.

Turizm sosyal hayat için müspet etkiler yapmış, kültür ve tabiatın korunmasına imkân sağlanmıştır.

Bölgede turizm faaliyetleri deniz turizminin dışına yeni yeni çıkmaya başladığından bazı girişimlerin verileri henüz ortaya çıkmamıştır.

Ekolojik taşıma kapasitesi analizi

Faaliyet	Genel etkiler Müspet / menfi	Korunan alan üzerindeki etki	Etki		
			Kabul edilebilir	Kabul edilemez	Kabul edilebilir ancak;
Kamping&piknik			X		
Ahşap hediyelik eşyaların satılması,	X				
Dağcılık,trekking	X				
Olta balıkçılığı			X		
Normal spor etkinlikleri			X		
Yeme içme	X				
Doğa yürüyüşü	X				
Mağaracılık			X		
Yaban hayatı gözlemi			X		
Bilimsel geziler	X				

İzlemeye esas olan Ekolojik Göstergeler aşağıdaki şekilde incelenmelidir.

1- *Tamamen doğru*, 2- *Genellikle doğru*, 3- *Veri yok*, 4- *Çoğunlukla yanlış*, 5- *Hiç yok*,

Ekolojik taşıma kapasitesinin etkileri;

Ekolojik göstergeler	1	2	3	4	5
Bitkiler turizm artışından etkilenmemektedir				X	
Yürüyüş yollarından yürümeyen turistler bitkilere çok zarar veriyor			X		
Turizmden dolayı daha fazla toprak erozyonu meydana gelmektedir			X		
Korunan alanın suları gözle görünür şekilde kirlenmektedir			X		
Turizm gelişimi sebebi ile balık miktarı azalmıştır			X		
Korunan alanın yer altı suları içme suyu olarak		X			

kullanılabilir					
Turistler yaban hayatı için rahatsız edici bir faktördür		X			
Turizmden dolayı flora ve faunada ölümler artmıştır			X		

Ekolojik Taşıma Kapasitesi Verilerini Değerlendirme Sonuçları;

Bitkilere zarar verilmemesi için kılavuzlar eşliğinde ve yürüyüş güzergâhlarına sadık kalınarak grup halinde hareket edilmelidir.

Bitkilerin izolasyonlu denebilecek korumalı alanlarda belirli mesafeden izlenmesi veya fotoğraflanması sağlanmalı direk temastan kaçınılmalıdır.

Alan içerisinde çok sayıda çeşme yer almakta olup, gezi güzergâhlarında su sıkıntısı oluşmamaktadır.

Müspet olarak ele alınan faaliyetler taşıma kapasitesinin altında olduğundan artırılması ve sürecin izlenmesiyle alakalı tedbirler alınmalıdır.

Fiziki/İdari Taşıma Kapasitesi İncelemesi ve Değerlendirmesi;

(1-Akıcı, yeterli, 2- İyi, 3- Fena değil, 4- Kötü, 5- Çok Kötü)

Fiziki/İdari taşıma kapasitesi							
	Yer	Kapasite	1	2	3	4	5
Altyapı	Korunan alana giriş yolları			X			
	Korunan alandaki yol ağı			X			
	Korunan alan içindeki toplu taşıma araçları					X	
Park girişi	Park etme				X		
	Akış				X		
Park yeri imkânları	Yer sayısı				X		
	Biletleme					X	
	Yönlendirme				X		
Bilgi imkânları	İşaret levhaları				X		
	Yetkililer				X		
	Ziyaretçi merkezi					X	
	Ofisler					X	
	Basılı ve görsel materyal				X		

Yiyecek içecek temini	Tedarik			X			
Ticaret	Seçenekler				X		
Kolaylık tesisleri	Tuvaletler				X		
	Atıkların toplanması					X	
Patika ağı	Yeterlilik durumu			X			
Yaban hayatı izleme noktaları	Sayısı ve uygunluğu				X		
Aktiviteler	Seçenekler			X			
	Paket doğa turları			X			
	Bisiklet kiralama				X		
	Araç kiralama				X		
	At-katır kiralama					X	
Çalışanlar	Yeterli sayıda				X		
	Donanımlı				X		

Fiziki/İdari taşıma kapasitesi yönünden yapılan değerlendirme;

- ✓ Yöre halkı nitelik yönünden yeterli donanıma sahip değildir, takviye edilmelidir.
- ✓ Alan kılavuzlarının sahada görev alması bilgi ihtiyacını da çözecektir.
- ✓ Tabela, bilgi panosu, ikaz vb. işaretlemeler lüzumludur, yapılmaktadır.
- ✓ Sahada tuvalet vb. temel ihtiyaçların karşılanması için altyapı çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
- ✓ Ziyaretçi merkezi açılarak aktif çalışır hale getirilmelidir.

Psikolojik Taşıma Kapasitesi;

Psikolojik Taşıma Kapasitesi ile alakalı değerlendirmede ise kayda değer herhangi bir problem yaşanmadığı görülmektedir. Türk insanının hoşgörüsü önemli bir husustur, aynı zamanda doğa turistlerinin fazla lükse düşkün olmamaları, taleplerinin ziyadesi ile karşılanabilmesi sebebiyle sorun yaşanmamaktadır.

5.3 GÖNEN KAPLICALARI;

Ülkemiz Jeotermal kaynaklar bakımından zengin ve buna elverişli jeolojik ortamlara sahiptir. Özellikle Türkiye' nin Kuzeybatı Anadolu Bölgesi jeotermal enerji potansiyeli bakımından önemli bir bölgesidir. Türkiye' de Denizli, İzmir ve Çanakkale' den sonra Balıkesir İli en fazla Jeotermal Enerji Potansiyeline sahip ildir. İlkçağdan bu yana bu termal

sulardan kaplıca olarak, tedavi amaçlı yararlanılmıştır. Günümüzde ise bu jeotermal kaynaklardan kaplıcanın yanı sıra şehir ısıtmacılığında ve sera ısıtmacılığında da yararlanılmaktadır. Balıkesir ilinde literatüre geçmiş, sıcaklıkları 20 °C – 105 °C arasında 32 adet sıcak su kaynağı bilinmektedir.

Bunlardan ilki ve en önemlisi, olduğu şifalı sularıyla çok eskiden beri bilinen Gönen' dir. Gönen, Marmara Bölgesi' nin Güney Marmara Yöresi içinde yer alan Balıkesir iline bağlı bir ilçedir. Doğusu Manyas ilçesi, kuzeydoğusu Bandırma ilçesi, batısı Biga ve Yenice ilçeleri, kuzeyi Marmara Denizi ve Erdek Körfezi, güneyi Balya ilçesi ile çevrilidir. İlçe merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği 33 metre ve toplam alanı 1152 km² ' dir.

İlçe merkezinde ve Ekşidere Köyü' nde bulunan sıcak su kaynakları çok eskiden beri bilinmektedir. İnsanların şifa bulmak için geldikleri Gönen, şehirleşme tarihinde "KAPLICA ŞEHİRİ" ya da "ŞİFA ŞEHİRİ" olarak tanınmaktadır.

Kaplıcalar çevresinde yapılan hafriyatlar sırasında ortaya çıkan mozaikler, yazılı taşlar sütun başlıkları, madeni paralar gibi tarihi eserler Gönen' in, yerleşim yeri olarak kullanılmasının Milattan önceye dayandığını göstermektedir. MS. II. yy. ait bulunan kitabelerde şehrin adı ' Sıcak Su Şehri, Thermi' , hamamlarda ' Granikaion Hamamları' olarak geçmektedir. Bu kitabelerde, sıcak suyun şehir için önemli olduğu ve şifa dağıtan suyun insanlara sunulması için yardım yapan yönetici ve kişilerin isimleri belirtilmektedir.

Uzun süre Bizans yönetiminde kalan bölge, 13.yy' da Anadolu Selçuklularının eline geçmiş, bu Devletin dağılmasından sonra Karesi Beyliği yönetiminde kalmış ve nihayet 1334 yılında Osmanlı idaresine katılmıştır.

'Doksan Üç Harbi' denilen 1877-1878 Türk-Rus savaşının ardından Balkanlar' dan ve Kafkasya' dan çok sayıda Türk boyu göçmen olarak gelip Gönen' e yerleşmiştir.

Gönen ve Çevresi doğa turizmi öğeleri bakımından büyük zenginliğe sahip bir alandır. Bu öğelerin önemli bir bölümünü tektonik özelliklerden kaynaklanan termomineral su kaynakları oluşturur. Bilindiği gibi Gönen ovasını kateden ve Yenice' ye doğru uzanan aktif bir fay hattı bulunmaktadır. Buna bağlı olarak sadece depremler değil, yakın jeolojik dönemlerde volkanizma olayları ile birlikte termomineral kaynaklar da oluşmuştur. Türkiye' de ünlenmiş olan ve Romalılar döneminden beri kesintisiz faydalandığı saptanan Gönen Kaplıcası, söz konusu fay hattını takiben yüzeye çıkan termal sulardan oluşmuştur. Gönen' deki kaplıca suyu, yerin 133 ile 535 metre derinliklerinden, 77 – 81 °C sıcaklıkta, sondaj kuyuları vasıtasıyla, atmosfer sularından tamamen ayrılmış halde yeryüzüne çıkmaktadır. Kaplıca suyu, litrede 2 gramı aşan mineralleriyle, tuzlu, sülfatlı, bikarbonatlı ve insanlara şifa kaynağı olan çeşitli kimyasal özelliklere sahip bulunmaktadır. Aynı fay hattı üzerinde bulunan Ekşidere kaplıcası (Ekşidere dağ ılıcası) da 42,5 °C lik sıcak sulara maliktir. Gönen kaplıcası şehir merkezinde bulunan modern tesisleri ile doğa turizmi kapsamında sağlık veya termal turizm aktivitelerinin gerçekleştirildiği bir merkezdir. Ekşidere kaplıcası, Gönen ilçe merkezinin 13 km kadar güneybatısında ormanların içinde yer alır. Modern tesisleri bulunan ılıcanın doğusunda bulunan "gençlik içmesi" adı verilen mineralize sulara sahip kaynak bulunmaktadır. Bu kaynağın sıcaklığı 27 °C dir.

Türkiye’ de kaplıca turizminin başladığı yer olup, marka haline gelen ve 3 bin yıldır şifaya vesile olan Gönen kaplıcaları, Türkiye Patent Enstitüsü (TPE) tarafından 2013 yılı başında tescillenerek patentinin alındığını bilinmektedir.

Gönen ve çevresi Akdeniz ile Karadeniz iklimlerinin etkisi altındadır. Kuzeyde Marmara denizinin etkisi görülür. Geçiş iklim özelliklerinin hâkim olduğu sahada yazlar sıcak, kışları yağışlıdır. Çevredeki yüksek sahalarda iklim biraz daha karasal etkiler taşır. Bitki örtüsü iklim şartlarına göre gelişmiş olup, Batı ve güneyde ormanlık alanlar geniş yer kaplar.

Gönen’ in batı ve güneybatısında bulunan dağlar içerdiği bitki ve hayvan tür çeşitleri itibariyle zengin bir alandır. Hodul, Armutçuk, Yosunlu, Karlık ve Kaplan dağlarında çok yoğun yayvan yapraklı (meşe, kayın) bir orman örtüsü yer almaktadır. Bunlardan Yosunludağ “Av Koruma ve Üretim Sahası” olarak ayırt edilmiştir. Fauna bakımından da zengin olan Gönen dağlarında memeliler grubu türlerden ayı (Ursus arctos) ve geyik (Cervus elaphus) üzerinde durulması gereken türlerdir. Bilindiği gibi (Ursus arctos) türü Balıkesir ilinde Gönen dağları, Kazdağları ve Alaçam dağları olmak üzere sadece üç coğrafi mekânda mevcut bulunmaktadır.

Doğa turizmi kapsamı içindeki kültür turizmi öğeleri bakımından da Gönen zengin varlıklara sahiptir. Her şeyden önce, ziraat kültürü bakımından çeltik (pirinç) üretimi dikkati çeker. Türkiye pirincinin % 10 kadarının yetiştirildiği Gönen ovası ve çevresi, bu tarımın ekiminden hasadına kadar geçirmiş olduğu aşamalarıyla ve özel peyzajıyla doğa turizmi açısından pek ilgi çekicidir. Gönen’ de geleneksel Türk sporu güreş aktiviteleri bir halk eğlencesi olarak eskiden beri yapılır. Bu aktiviteler yılın belirli ay ve günlerinde tekrar edilir. Bilindiği gibi geleneksel sporlar doğa turizmi ilgi alanına girer. Hayvancılık ilçe ekonomisinde önemli yer tutar. Tavukçuluk ve arıcılık yaygındır. Son yıllarda süt sanayi, çeltik fabrikası, plastik poşet, salça konserve kauçuk, terlik fabrikaları ilçe sanayinin gelişmesini sağlamıştır.

İlçeye ulaşım karayolu ile sağlanmaktadır. Bandırma 45 km mesafede olduğundan hızlı feribot ile İstanbul’ a da ulaşım çok kısa zamanda yapılabilmektedir.

Gönen ilçesinin öne çıktığı ve sunduğu aktiviteler;

- ✓ Şifalı su kaynakları,
- ✓ Botanik gezileri,
- ✓ Denizsel değerler,
- ✓ Av Turizmi,
- ✓ Atlı Doğa Yürüyüşü,
- ✓ Trekking,
- ✓ Mağaracılık,
- ✓ Pansiyonculuk,
- ✓ Yamaç Paraşütü,
- ✓ Tarım ve Çiftlik turizmi,

Gönen kaplıcaları Turizm Talebi Değerleri tablosu

Hâlihazırdaki ziyaretçi sayısı	Sahayı gezmek maksatlı gelen ve konaklayan: 200.000 kişi Ziyaretçi (konaklamayanlar) : 1.000 kişi
Para harcama	Konaklama, yeme-içme, yanında yöresel el sanatı ve yöresel kurutulmuş veya konserve ürünler alınarak para ödeme şekilleriyle Kişi başına ortalama en az 150 TL harcama yapılmaktadır
Ziyaretçi Profili	Bireysel gezginler : % 10 Eşler: % 40 Aileler : % 35 Tur grupları (tanıdık ve benzer talepteki kişilerin bir araya gelmesi şeklinde) : % 15
Gelişlerinin İlk 5 Sebebi	1- Şifalı Sular, 2- Denizsel değerler, 3- Botanik gezileri, 4- Av Turizmi, 5- Yöresel günler,
Kıyaslanabileceği saha	Manyas kaplıcaları, Pamukçu kaplıcaları,

Ulaşılabilirlik Analizi

Sahanın Uluslararası havaalanına yakınlığı	Orta derecede yakın; 2.30 saat (İstanbul Atatürk Havaalanı)		
Alana Ulaşım	Özel taşıt (x) Toplu taşıma (x) Diğerleri (x) (Bisiklet, motosiklet, yürüyüş, atlı vb.)	Ziyaretçinin Genel ulaşım kanaati: Özel Taşıt (Otomobil)	

Ulaşım için problemler: ---

Altyapı Analizi	Yetersiz	Yeterli	İyi	Açıklama
Taşımacılık ağı		X		Deniz ulaşımı için elverişli, Bandırmaya çok yakın mesafede.
Yerel ağ(toprak, asfalt)			X	Yollar aktif kullanılıyor.
Anayollara bağlantı			X	
Yerel taşımacılık genel		X		
Programlar		X		
Ücretler	X			Ücretli Giriş Bulunmuyor.
Ring patikaları	X			
İşaret levhaları	X			
Genel yer işaret levhaları	X			
Bilgi panoları		X		
Araçlar için park kapasitesi		X		
Bilgi alma ve tercüme kolaylıkları		X		
Restoran sayısı		X		

Gönen kaplıcaları Yeme içme konaklama analizi

Restoranların durumu	Kategori	Sayısı	Açıklama
	Turistik	Çok sayıda	Belediye ve Özel teşebbüs

	Yerel	Yeterli sayıda	Belediye ve Özel teşebbüs
Yemek Standartları	Yüksek standartlı yemek sunanlar: Yeterli sayıda bulunmaktadır. Yeterli ve yöresel standartta yemek sunanlar: Yeterli sayıda bulunmaktadır. Kötü standartta yemek sunanlar: Yeterli sayıda bulunmaktadır.		
Barınma imkânları	Kategori (iyi-kötü-orta)	Kuruluş Sayısı	Yatak Sayısı
Oteller	İyi	13	1500
Hosteller (Misafirhaneler)	---	---	---
Yatak&kahvaltı oteli	---	---	---
Rota üstü kulübeler	---	---	---
Bungalov tarzı	---	---	---
Kamp alanı	---	---	---
Diğerleri: Pansiyon	Orta	16	550

Sahanın kendine has seçkin ve diğer önemli özellikleri;

		Var-Yok	Neler?
Sunduğu değerlerden	Tek-eşsiz olanlar var mı?	Yok	
	Biraz farklı ama değerli olanlar	Var	Türkiye' nin ilk ve Dünyaca ünlü kaplıcaları, Eylül ayının ilk haftasında “oya festivali”, Ömer Seyfettin Kültür ve Sanat Haftası” etkinlikleri
	Diğer ilgi çeken yerlere benzer olanlar	Var	Türkiye pirincinin % 10 kadarının yetiştirilmesi,

	Evet-Hayır	Hangi Sahalar	Sunduğu özellikleri
Alan turist ziyaret döngüsüne girecek şekilde turistlerin ilgisini çekecek diğer alanlara yakın mı?	Evet	Kıyı turizm sahaları, Kapıdağ Yarımadası turizm alanları, Deniz ulaşımı ile Büyükşehirlere kolay ulaşılabilir olması,	Atlı Doğa Yürüyüşü, Trekking, Botanik gezileri, Termal Turizm, Pansiyonculuk
Alandaki yabancı varlıklar	Bayrak türler	---	---
	Diğer ilginç yaban hayatı (fauna)	Ayı, geyik, yaban domuzu, karaca, kokarca, tilki, kartal, şahin,	---
	Kelebekler	---	---
	Endemik bitkiler,	---	---

Taşıma Kapasitesi Analizi

Sosyal ve ekonomik taşıma kapasitesi (Değerlendirme Şekli: 1- Tamamen Sağlanabiliyor, 2- Genel Olarak Sağlanıyor, 3- Veri Yok, 4- Çoğunlukla Sağlanamıyor 5- Hiç Sağlanamıyor)

Göstergeler	1	2	3	4	5
Tüm ilgi grupları turizmden elde edilen gelirden eşit pay alırlar				X	
Tüm ilgi grupları turizm gelişimine oranlı bir miktar para yatırımı yapabilir				X	
Yerel ekonomi için turizm faydaları açıktır		X			
Turizm gelişimiyle ilgili paydaşların ihtiyaç, istek ve önerileri ele alınmıyor		X			
Tüm ilgi gruplarına önem veriliyor		X			
İlgi gruplarının birbiriyle olan ilişkileri iyi		X			
Berber çalışanın önemi biliniyor		X			
İyi bir işbirliği içindeler		X			
Belirli kararların alınma amacı saklanmıyor			X		
Yerel ilgi grupları karar almada söz sahibi		X			
Bölgesel ilgi grupları karar almada söz sahibi		X			

Diğer sektörler de turizm gelişimine fayda sağlıyor		X			
Turizm kırsal ekonomiye destek veriyor		X			
Geleneksel faaliyetler ve üretim türleri turizm gelişiminden sonra gelişme gösterdi		X			
Turizm gelişimi istihdamı artırma beklentilerini karşılıyor			X		
Yerel halk, özellikle gençler için yeni iş imkânı ortaya çıktı			X		
Kendi turizm işini kurmak isteyenlere yeterli destek veriliyor			X		
Turizm işi kurmak için eğitim ve öğretim veriliyor			X		
Planlı turizm uygulaması yapılıyor		X			
Yerel köyler ve kamusal alanın özelliği turizmden sonra zarar görmemiştir.			X		
Turizm temel olarak yerel mal ve hizmetlerden faydalanır	X				
Bölgemizi ziyaret eden turist sayısı yeterlidir			X		
Turizm kültürel mirasın devamına yardımcı oluyor			X		
Turizm endüstriyel mirasın sürdürülmesi için yardımcı oluyor			X		
Turizm gelişimi peyzaj dokusuna zarar vermiyor			X		
Turizm doğanın korunmasına yardımcı oluyor			X		
Turizm kültürel manzaranın korunmasına yardımcı oluyor			X		
Turizm hayat kalitesini artırıyor					

Sosyal ve Ekonomik Taşıma Kapasitesi Verilerini Değerlendirme Sonuçları;

- ✓ Gönen kaplıcaları’ nda sosyal ve ekonomik taşıma kapasitesi yönünden bir problem yaşanmamaktadır.
- ✓ Kaynakların saha koruma ve turizm gelişimi için yerinde kullanımı sağlanmaktadır.
- ✓ Ekonomik kaynak ayrılmalı, kaynakların turizm gelişimi için yerinde kullanımı sağlanmalıdır.
- ✓ Turizm sosyal hayat için müspet etkiler yapmış, kültür ve tabiatın korunmasına imkân sağlanmıştır.

Ekolojik taşıma kapasitesi analizi

Faaliyet	Genel etkiler Müspet / menfi	Korunan alan üzerindeki etki	Etki		
			Kabul edilebilir	Kabul edilemez	Kabul edilebilir ancak;
Kamping&piknik			X		
Oya, el işi ve hediyelik eşyaların satılması,	X				
Atlı Doğa Yürüyüşü	X				
Olta balıkçılığı			X		
Normal spor etkinlikleri			X		
Yeme içme	X				
Doğa yürüyüşü	X				
Mağaracılık			X		
Yaban hayatı gözlemi			X		
Bilimsel geziler	X				

İzlemeye esas olan Ekolojik Göstergeler aşağıdaki şekilde incelenmelidir.

1- *Tamamen doğru*, 2- *Genellikle doğru*, 3- *Veri yok*, 4- *Çoğunlukla yanlış*, 5- *Hiç yok*,

Ekolojik taşıma kapasitesinin etkileri;

Ekolojik göstergeler	1	2	3	4	5
Bitkiler turizm artışından etkilenmemektedir			X		
Yürüyüş yollarından yürümeyen turistler bitkilere çok zarar veriyor			X		
Turizmden dolayı daha fazla toprak erozyonu meydana gelmektedir			X		
Korunan alanın suları gözle görünür şekilde kirlenmektedir			X		

Turizm gelişimi sebebi ile balık miktarı azalmıştır			X		
Korunan alanın yer altı suları içme suyu olarak kullanılabilir		X			
Turistler yaban hayatı için rahatsız edici bir faktördür		X			
Turizmden dolayı flora ve faunada ölümler artmıştır			X		

Ekolojik Taşıma Kapasitesi Verilerini Değerlendirme Sonuçları;

- ✓ Henüz ekolojik göstergeler önemli bir tehlike işareti vermemektedir. İyi bir ziyaretçi yönetim programı ile meydana gelebilecek olumsuzluklar önlenebilecektir.
- ✓ Müspet olarak ele alınan faaliyetler taşıma kapasitesinin altında olduğundan artırılması ve sürecin izlenmesiyle alakalı tedbirler alınmalıdır.
- ✓ Alan içerisinde çok sayıda çeşme yer almakta olup, gezi güzergâhlarında su sıkıntısı oluşmamaktadır.

Fiziki/İdari Taşıma Kapasitesi İncelemesi ve Değerlendirmesi;

(1-Akıcı, yeterli, 2- İyi, 3- Fena değil, 4- Kötü, 5- Çok Kötü)

Fiziki/İdari taşıma kapasitesi							
	Yer	Kapasite	1	2	3	4	5
Altyapı	Alana giriş yolları			X			
	Alandaki yol ağı			X			
	Alan içindeki toplu taşıma araçları			X			
Park girişi	Park etme				X		
	Akış				X		
Park yeri imkânları	Yer sayısı				X		
	Biletleme					X	
	Yönlendirme				X		
Bilgi imkânları	İşaret levhaları				X		
	Yetkililer				X		
	Ziyaretçi merkezi					X	
	Ofisler					X	
	Basılı ve görsel materyal				X		

Yiyecek içecek temini	Tedarik			X			
Ticaret	Seçenekler				X		
Kolaylık tesisleri	Tuvaletler				X		
	Atıkların toplanması					X	
Patika ağı	Yeterlilik durumu				X		
Yaban hayatı izleme noktaları	Sayısı ve uygunluğu				X		
Aktiviteler	Seçenekler				X		
	Paket doğa turları				X		
	Bisiklet kiralama				X		
	Araç kiralama				X		
	At-katır kiralama				X		
Çalışanlar	Yeterli sayıda				X		
	Donanımlı				X		

Fiziki/İdari taşıma kapasitesi yönünden yapılan değerlendirme;

- ✓ Yöre halkı nitelik yönünden yeterli donanıma sahip değildir, takviye edilmelidir.
- ✓ Tabela, bilgi panosu, ikaz vb. işaretlemeler lüzumludur, yapılmaktadır.
- ✓ Sahada tuvalet vb. temel ihtiyaçların karşılanması için altyapı çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
- ✓ Ziyaretçi merkezi açılarak aktif çalışır hale getirilmelidir.

Psikolojik Taşıma Kapasitesi;

Psikolojik Taşıma Kapasitesi ile alakalı değerlendirmede ise kayda değer herhangi bir problem yaşanmadığı görülmektedir. Türk insanının hoşgörüsü önemli bir husustur, aynı zamanda doğa turistlerinin fazla lükse düşkün olmamaları, taleplerinin ziyadesi ile karşılanabilmesi sebebiyle sorun yaşanmamaktadır.

BALIKESİR İLİ VE İLÇELERİNİN KIYAS YÖNTEMİ İLE KISA DEĞERLENDİRMESİ

Karşılaştırma yöntemi, kapsam dâhilindeki unsurun benzerleri ve rakipleri ile arasındaki farkı görmesi ve daha ilerlemesine itici güç olması amaç edinilerek verimliliği artırma yöntemidir.

Karşılıklı bilgi alışverişi olarak değerlendirilen bu yöntemde, kopyalama değil, kendi ürünlerimize yönelik ilham almak, uyarlamak hedeftir. Gelecek eğilimlerini şimdiden görüp,

müşterinin isteklerini şimdiden karşılamaya hazırlıklı olmayı gerektirir.

Karşılaştırma yapılan ilçenin/ilin başarılı oluşu hususta takip ettiği yolun ilçede/ilde alınabilirliği araştırılmalıdır.

KIYAS YÖNTEMİ İLE DOĞA TURİZMİ POTANSİYELİ YÜKSEK OLAN BAZI İLÇELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ			
Balıkesir ili			
İlçe	Kıyaslanan il/ilçe	Kıyaslama sebebi,	Örnek Alınacak Deneyim
Edremit	Çanakkale	Denizsel nedenler, Milli Park vb. korunan alanlar,	Tarihi ve mitolojik değerlere ait hediyelik eşyaların yapımı ve satışı, denize bağlı turizm ile örnek alınması gereken özelliklere sahiptir. Gelibolu T.M.P. ve Truva M.P. uygulama deneyimlerinden faydalanılabilir.
Ayvalık	Edremit	Denizsel nedenler, Milli Park vb. korunan alanlar, Endemizm	Deniz kültürü ile orman kültürünün birleştiği özelliklere sahiptir. Kazdağı M.P. gelişme planı yapılmış ve uygulanmaktadır. Kazdağı Göknaarı gibi koruma alanları oluşturulabilir.
Erdek	Ayvalık	Denizsel nedenler ve iklim	Yamaç Paraşütüne uygun iklim ve rüzgârlı günlerin çokluğu, Sualtı dalış imkânları
Gönen	Afyon	Termal turizm	Ulusal düzeyde reklam, kongre ve seminerlerin bölgede düzenlenmesinin sağlanması ile tanıtım, yatak kapasitesinin yeni otel yapımıyla birlikte artırılması,

6. BALIKESİR İLİ SÜRDÜRÜLEBİLİR DOĞA TURİZMİ STRATEJİLERİ

6.1 Gelişme Stratejileri

Strateji 1: Doğa turizmi yatırım projelerine uygulanmak için teşviklerin sağlanarak doğa turizmüne yönelik yatırımların artırılması.

Strateji 2: Doğa turizmi plan ve yatırım sürecinde etkilenme olasılığı olan endemik türlere ait koruma statüleri kazandırılması.

Strateji 3: Belirlenen ve potansiyele sahip ilçelerde yerel kalkınmada turizmin öne çıkarılması.

Strateji 4: Ürün çeşitliliğini artırma yoluyla, gelirlerin artırılmasının sağlanması.

6.2 Pazarlama Stratejisi

Strateji 1: Uluslararası, yurt geneli, bölgesel ve yerel ölçekte markalaşmanın hedeflenmesi, yurt çapında tanıtım ve pazarlamaya ek olarak varış noktaları bazında tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine başlanması.

Strateji 2: Toplumun farklı kesimlerine uygun fiyata, kaliteli turistik ürün alternatiflerinin sunulması.

Strateji 3: Doğa turizmi ürünlerinde her bileşenin toplam kalite yönetimi ve sertifikasyonun etkin kılınması.

6.3 Ziyaretçi Yönetimi Stratejisi

Strateji 1: Koruma ilkeleri ve ziyaretçi yönetim kriterlerinin tüm ile yaygınlaştırılması.

Strateji 2: Müşteri beklentilerine dayalı sürdürülebilir ziyaretçi yönetiminin sağlanması.

6.4 İzleme ve Değerlendirme Stratejisi

(Turizmin etkilerinin ve sürdürülebilirliğin izlenmesi)

Strateji 1: İzleme birimlerince, göstergelerden yararlanarak turizmin etkilerinin izlenmesi.

6.1. KAPASİTE GELİŞTİRME

Amaç: ilgili paydaşların turizm (Doğa Turizmi) açısından kapasitelerini geliştirmek

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi							Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
1	1	Doğa Turizmi eğitimi	Yerel halkının doğa turizmi hakkında eğitimi, Doğa Turizmüne sunulabilecek ürünlerin geliştirilmesi konusunda eğitilmesi, Bu konuda plan süresince en az 2 şer adet kurs açılarak en az 20 kişinin eğitilmesinin sağlanması,	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Orman ve Su İşleri Şube Müdürlüğü	Belediyeler Muhtarlıklar Sivil Toplum kuruluşları	2013									
2	1	Hizmet ve Ürün kalitesinin geliştirilmesi	Doğa turizmi hizmetlerinin kademeli olarak geliştirilmesi için bir yerel nitelikler standardı oluşturulması, Geleneksel köy evlerinin pansiyona dönüştürülmesi projelerinin yapılması, Geleneksel düğün kompozisyonunun canlandırılması / yaygınlaştırılması, Plan dönemi sonunda standartlara uygun ev pansiyonların oluşturulması,	Köy Yönetimi, İKTM, OSİ, İl Özel İdareleri, Özel girişimciler,	Belediyeler, Muhtarlıklar,	2013									
3	1	Doğa koruma eğitimcileri yetiştirmek	Doğa eğitimi için görev alacak eğitimcilerin eğitilmesi, plan dönemi içinde 30 adet eğitici eğitmek,	İKTM, OSİ, Üni.	Muhtarlıklar, Halk eğitim Merkezleri, TEMA, STK	2013									
4	1	Yöre halkının doğa eğitimi	Doğayı anlatmak için yöre halkının ve çocukların eğitimi, Plan dönemi boyunca 2000 yetişkin ve çocuğa doğa eğitimi verilmesi	OSİ, Üni. KY	HEM Muhtarlıklar, Belediyeler,	2013									

5	2	Gönüllülük sisteminin oluşturulması	Doğa gönüllülerinin seçimi Plan dönemi boyunca her ilçede 10 ar adet gönüllü seçilmesi	OSİ, Üni, KY, Belediyeler	TEMA, STK	2013												
6	2	Alan kılavuzu eğitimi	Alanlara yönelik, tamamı yöre halkından olmak üzere plan döneminde her alana 15 adet alan kılavuzu yetiştirilmesi,	OSİ, Üni, B, Ky, HEM	TEMA, STK, Muhtarlıklar, Belediyeler,	2013												
7	2	Haritaların oluşturulması	Doğa turistleri için rotaların yer aldığı haritaların oluşturulması ve basımı,	İKTM, OSİ, İÖİ		2013												
8	2	İlgi gruplarının eğitimi	Hedef birlikteliği için ilgi gruplarının workshoplarla, toplantılarla hedeflere yönlendirilmesi, hedef birliğinin sağlanması 11 yıl boyunca, her yıl 1 workshop düzenlenecektir.	İTM, OSİ KYB	STK, Muhtarlıklar, Belediyeler,	2013												
9	2	Üniversitelerle işbirliği	Her türlü faaliyetin planlanma, geliştirme ve uygulama safhalarında üniversitelerden bilimsel destek alınması için işbirliği yapılacaktır,	İKTM, OSİ,	STK	2013												
10	3	Deneyim paylaşımı	Deneyim paylaşım programları oluşturulacaktır, kıyaslama bölgeleri ile ve ülke düzeyinde deneyim paylaşımı için 10 adet karşılıklı gezi düzenlenecektir.	OSİ, Yh KY, İKTM, Özel girişimciler		2013												
11	3	Yabancı dil eğitimi	Yabancı ziyaretçilerle iletişim sağlanacaktır.	OSİ, Üni,	HEM	2013												

6.2. FİZİKSEL ALTYAPININ OLUŞTURULMASI

Amaç; altyapıyı güçlendirmek veya geliştirmek,

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi							Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
1	1	Atık yönetimi	Katı atıkların yönetimi konusunda, vahşi depolama yapılması engellenecektir.	Mh, B, İÖİ	STK, ÇŞİM	2014									
2	1	Alan düzenleme	Kamping alanlarının ve günübirlik alanların düzenlenmesi, planlara uygun olarak karavan yerleri düzenlenecektir.	İKTM KY İÖİ	STK, ÇŞİM	2014									
3	1	Hizmet üniteleri geliştirme	Seçilen ilçelerde alan içinde kalan, atıl binalar onarılarak turizme kazandırılması sağlanacaktır,	KY, İÖİ, OSİ, Özel girişim	STK	2014									
4	1	Turizm Bilgilendirme Merkezleri kurulması	Atıl okul binaları veya köy evlerinin bilgilendirme merkezleri olarak restorasyonu ile kullanılması,	İKTM, OSİ, KY, B, İÖİ	STK	2014									
5	1	Patika düzenlemeleri (trekking yol ağı ve atlı yürüyüş parkurlarının oluşturması)	Trekking güzergâhı olarak tespiti edilen tüm sahalarda patika düzenlemeleri ve her türlü tanıtıcı, bilgilendirici elemanların yapımı ve yerine konması 2017 yılına kadar tamamlanacaktır.	İKTM, OSİ, KY, B, İÖİ,	STK	2014									
6	2	Doğa Müzesi kurulması	Kazdağı M.P. de Doğa Müzesi kurulması için çalışmalar yapılması,	OSİ, İKTM, KY, B, İÖİ	STK, Üni.	2014									
7	2	Mağaraların Ziyarete Açılması	Mağaraların doğa turistlerinin ziyaretine açılması için gerekli düzenlemeler yapılması	İKTM, KY İÖİ	STK, Üni.	2014									

8	2	Ziyaretçi merkezleri kurulması	Ziyaretçi merkezi vizyonunun katılımıcılıkla oluşturulması, seçilen ilçelerde ziyaretçi merkezlerinin kurulması için çalışmalarına başlanması,	İKTM, OSİ, KY, B, İÖİ	STK, Belediyeler, Muhtarlıklar	2014												
9	2	Dağ bisikleti parkurları	Seçilen ilçelerde Dağ bisikleti parkuru için altyapı, araştırma ve organizasyonun tamamlanması,	OSİ, İKTM, KY, İÖİ, B	STK	2014												
10	3	Kırsal kesimlerdeki yol kalitesinin artırılması	Köy ulaşım yollarının ve orman yangın yollarının iyileştirilmesiyle ziyaretçilere kaliteli ulaşım imkânı sağlanacaktır.	İÖİ, OGM, OSİ		2014												
11	3	Butik otel ve pansiyonların artırılması	Seçilen ilçelerde butik otel ve pansiyonculuğun artırılarak ziyaretçilerin konaklama ihtiyaçlarının karşılanması,	KY, Turizm İşletmeleri, İKTM, B, Mh,		2014												
12	3	Atık su Yönetimi	Özellikle belediyeler olmak üzere tüm evsel ve endüstriyel atık suların arıtılması teşvik edilerek turizm alanlarının korunmasının sağlanması,	B, İÖİ, Turizm ve Sanayi İşletmeleri, OSİ	ÇŞİM	2014												
13	3	Sportif olta balıkçılığına uygun iskelelerin yapılması	Sportif olta balıkçılığı turizmine altyapı oluşturulması,	OSİ, İGTHM, İKTM		2014												
14	3	Kuş gözlem kulelerinin yapılması	Uygun sulak alanlara kuş gözlem kuleleri yapılarak kuş gözlemciliği ve kuş gözlemciliğine dayalı turizm altyapısı oluşturulması,	OSİ, İÖİ		2014												
15	3	Turizm alanlarına manzara seyir noktası ve seyir terasları yapılması	Turizm alanlarında seyir noktası ve seyir terasları yapılarak cazibe artırılması,	İÖİ, B, KY, Mh, OSİ,		2014												
16	3	Turizm alanlarına seyyar tuvalet yapılması	Yaya, atlı ve bisikletli doğa gezi güzergâhları üzerinde uygun yerlere seyyar tuvaletler yapılarak gezi parkurlarında atık yönetimi sorununa çözüm getirilmesi,	OSİ, İÖİ, KY		2014												

6.3. ENVANTER, ÜRÜN OLUŞTURMA, ÜRÜN ÇEŞİTLENDİRME VE GELİŞTİRME, SERTİFİKALANDIRMA, TANITIM VE PAZARLAMANIN YAPILMASI

Amaç: mevcut doğa turizmi ürünlerinin ortaya çıkarılması, geliştirilmesi, tanıtımı ve pazarlamasını yapmak.

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi							Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
1	1	Kültürel ürün envanteri ürünleri sunuma hazır hale getirme	Geleneksel hayat tarzı, kültüre ilişkin olarak doğadan toplanan, üretilen gıda maddeleri veya doğal materyalden üretilen el sanatları vb. Değerlerin tespiti, satılabilir hale getirilmesi, sözlü değerlerin envanteri, bunların turizme sunulabilir hale getirilmesi,	İKTM, OSİ, KY, HEM,	STK, Üni.	2014									
2	1	Doğal ürün envanteri sunuma hazır hale getirme	Doğada gizli kalmış, henüz keşfedilmemiş olan turizme sunulabilecek değerlerin ortaya çıkarılması ve sunuma hazır hale getirilmesi, bunların basılı katalog haline getirilmesinin sağlanması,	ÇŞİM, İGTHM, ÖzelTeşebbüs	Üni.										
3	1	Milli ve Milletlerarası seviyede tanıtım	Sunuma ve tanıtıma ait senaryonun katılımçılıkla oluşturulması ve çerçevede Milli ve Milletlerarası düzeyde tanıtım materyallerinin basımı (WEB sitesi, yeterli miktarda broşür, rota haritası, CD, tanıtım filmi vb.)	OSİ, İKTM, KY, B, İÖİ,											
4	1	Ekolojik ürün satış merkezleri	Seçilen ilçelerde yöre insanının ürettiği ekolojik ve doğadan toplanan ürünlerin satışına yönelik her ilçede en az 1 tane olmak üzere satış yerlerinin oluşturulması, vatandaşların üretim ve satış için yönlendirilmesi,	İKTM, OSİ, İGTHM, İÖİ, B,	STK,										
5	1	Ev pansiyonculuğu	Seçilen ilçelerde aynı kalite standardındaki pansiyonların pazarlama ağı içine alınması sağlanması,	İGTHM, B, KY, İÖİ, ÖT,											

6	1	Tur operatörlerine saha tanıtımı ve Doğa turu hedeflerinin aktarılması	<i>Tur operatörlerine sahanın gezdirilerek tanıtımı, görüşlerinin alınması, isteklerinin değerlendirilmesi, hedeflerin şekillendirmelerinin yapılması, bu hedeflerin üzerinde hizmet kalitesi ağı kurulması, hedefleri destekleyici, olumlu etkileyicilerin tespiti. Yıl içinde tur operatörleri kanalı ile gelen turist sayısının artırılmasının sağlanması,</i>	<i>İKTM, OSİ, KY, B, İÖİ,</i>	STK,														
7	2	Müşteri beklenti ve memnuniyet anketleri	<i>Ziyaretçilerin beklentileri ve verilen hizmetlerden memnuniyetinin periyodik olarak ölçülmesi, her yıl 250 şer kişi ile, sezon başı, ortası ve sonunda toplam 3 anket yapılması,</i>	<i>İKTM, OSİ, KY,</i>	Üni.														
8	3	Fuar, sempozyum ve festivaller	<i>Fuar ve sempozyum ve festivallere aktif katılım sağlanarak tanıtım standı oluşturulması,</i>	<i>İKTM, OSİ, İGTHM, HEM,</i>	B, STK, Üni,														
9	1	Ortaklıklar oluşturma	<i>Dış paydaş oluşturmak için çalışmaların yapılması,</i>	<i>İKTM, OSİ, BTSO, KY, B, ÖT,</i>	STK,														
10	3	Doğa köyü	<i>Her seçilen alan içerisinde doğal ve kültürel değerleri bozulmamış veya küçük bir çaba ile bu değerlerinin sunumu ve korunması kolayca başarılabilir ve ekolojik uygulamaların sürdürülebilirliği en az 1 er köyü Doğa köyü olarak dizayn edilerek sunulması,</i>	<i>İTM, OSİ, KY, İÖİ,</i>	Mh, STK,														
11	2	Yerel standardı koruma	<i>Doğa turizmi hizmetlerinin kademeli olarak geliştirilmesi için bir yerel nitelikler standardı oluşturulması, bu şekilde orijinalliğin korunması ile bozulma ve kültürel melezleşmenin önüne geçilmesinin sağlanması,</i>	<i>İKTM, OSİ, KY,</i>	STK, Mh,														
12	2	Yeni ürünler ve Ürün geliştirme	<i>Yeni ürünlerin geliştirilmesi, yeni dizaynlar, yerel kültür elemanlarının fiğüre edilmesi, bilinmeyen veya kaybolmaya yüz tutmuş, yöresel yemeklerin sunulabilir hale getirilmesi bunların kataloglar halinde basımının sağlanması,</i>	<i>İKTM, OSİ, KY, HEM,</i>	STK, Üni,														

13	2	İyi örnekleri öne çıkarma	<i>Yılda bir kez Örnek pansiyon, Örnek lokanta, Örnek ürün satış yeri seçimi ile bastırılan broşürlere o yılın örnek işletmelerinin bilgilerine yer verilmesi, Bu sayede kalite standartlarının diğer aynı faaliyette bulunan kişi ve kurumlara teşvik ile yaygınlaştırılmasının sağlanması,</i>	<i>İKTM, OSİ, İÖİ, KY</i>	<i>STK, Yerel Medya,</i>														
14	1	Sertifika/kalite standardı programı	<i>Pansiyonculara, lokantalara, ekolojik ürün üreticilerine yönelik sertifika ve kalite standardı programının hazırlanması ve uygulanması,</i>	<i>İKTM, HEM, KY, B, OSİ,</i>	<i>Üni, STK, ÖT,</i>														
15	2	Kurallar sistemi	<i>Tur operatörlüğü, Rota kılavuzluğu, pansiyonculuk ve yerel ürünlerin satışı konusunda halkın da benimsediği iş düzeninin ve kurallar sisteminin ortaya konulması,</i>	<i>İKTM, OSİ, KY, B, Tur operatörleri,</i>															
16	1	Organik tarım	<i>Belirlenen alanlarda organik tarımla üretim prensiplerinin yerleştirilmesi, plan dönemi sonunda sahalarda en az yüzde20sinde organik tarımın yapılıyor olmasının sağlanması,</i>	<i>İGTHM, İKTM, OSİ,</i>	<i>HEM, Mh, STK,</i>														
17	1	Yapı sistemi	<i>Seçilen köy, belde ve ilçelerde yeni yapılacak yapıların tamamen yerel mimariye uygun olmasının zorunlu hale getirilmesi,</i>	<i>B, ÇŞİM, Mh, KY,</i>	<i>STK, MMO,</i>														
18		İç sularda sportif olta balıkçılığına uygun yerlerin belirlenmesi ve tanıtılması	<i>Sportif olta balıkçılığı için yeni alanların belirlenmesi ve tanıtımının yapılması,</i>	<i>İKTM, STK, Üni, OSİ, DSİ, İÖİ,</i>															
19		Kuş envanterlerinin oluşturulması,	<i>Kuş gözlemciliği gruplarından faydalanarak alanların kuş envanterinin oluşturulması,</i>	<i>STK, OSİ, Üni,</i>															
20		Yayla Pansiyonculuğu ve yayla turizminin geliştirilmesi	<i>Yayla turizmi için yeni alanların belirlenerek tanıtımının yapılması,</i>	<i>İKTM, OBM, OSİ, Turizm Acentaları,</i>															

6.4. İZLEME VE DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK EYLEMLER

Amaç: Doğa Turizmi faaliyetlerinin izlenmesine ilişkin kriterlerin belirlenmesi, izlemenin yapılması, raporlama, değerlendirme ve geri bildirimlerin yapılması.

Eylem no	Öncelik	Eylem	Açıklama	Yapacak kişi ve kuruluşlar	İşbirliği ortakları	Başlangıç tarihi	Süresi							Bütçesi ve Finans kaynağı	Göstergeler
							2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
1	1	Değişimin sınırlarının belirlenmesi	Doğal ve kültürel değerleri etkileyen tüm turizm faaliyetlerinin kabul edilebilir değişimin sınırlarının belirlenmesi, bu çalışmanın hedefi yöresel düzeyde kabul edilebilir sınırlarının tespit edilmesi,	OSİ, İKTM, Üni,	STK,	2014									
2	1	Çevresel etkilerin izlenmesi	Durum değişkenlerine göre izlenmesi,	ÇŞİM, OSİ, B,	İKTM, STK,										
3	1	Ekonomik etkilerin izlenmesi	Durum ekonomik değişikliklere göre izlenmesi,	İKTM, İGTHM, KY, B, TSO,	STK, TÜİK,										
4	1	Sosyal ve kültürel etkilerin izlenmesi	Durum değişkenlerine göre izlenmesi,	OSİ, İKTM, Üni,	STK, TÜİK,										
5	1	Sürdürülebilirliğin izlenmesi	Durum değişkenlerine göre izlenmesi,	OSİ, ÇŞİM,	STK,										
6	1	Uyumun izlenmesi	Kurallar sistemine uyumun izlenmesi, uyumsuzluğun söz konusu olduğu hususların tespiti, uzlaşma arayışı, çözüm geliştirme, raporlama, değerlendirme ve yaptırım uygulanması,	İKTM, OSİ, ÖT,	STK,										
7	1	İzlemenin raporlama, değerlendirme ve geri bildirimlere dönüştürülmesi	Doğal ve kültürel değerlere etki yapan faaliyetlerin kabul edilebilirlik sınırlarına göre durumunun izlenmesi ve raporlama ile değerlendirme ve geri bildirimlerinin yapılması,	OSİ, İKTM, Üni,	STK,										

HAZIRLAYAN	KONTROL EDEN
Balıkesir Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube M¼d¼r¼ Orhan KALFA	Çanakkale 3. Bölge M¼d¼rl¼ę¼ Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube M¼d¼r¼ M. Turhan AKAY
Uygun Takdim	
Orman ve Su İŞleri Bakanlığı Çanakkale Bölge M¼d¼r Yrd. Salih TOPRAK	

Doğa Turizmi Master Planının uygulanması UYGUNDUR

Orman ve Su İŞleri Bakanlığı Çanakkale Bölge M¼d¼r¼
İsrafil ERDOğAN